

Harriet Hill, Margaret Hill
Richard Baggé, Pat Miersma

Nøt dvmhá dvzóm dvban lóm
Shvngðmréi kadø wa dvbvng lúnshè má?

Rawang translation
Revised Edition 2013.

AMERICAN BIBLE SOCIETY

Healing the wounds of Trauma

© Harriet Hill, Margaret Hill, Richard Baggé, Pat Miersma

Year of publication 2004

Revised edition 2013

Rawang translation 2015

ISBN 9781937628147

ABS Item 123541

For training in how to use this book to carry out trauma healing, see your local Bible society, visit Traumahealinginstitute.org or write to traumahealing@americanbible.org

Rvwàng, Vpuq, ǹng Mìn k̀rì taq gø yabok k̀ru língshaq vle.
Yalòng dindán wá mvyø vs̀ngrì nø sdtutu@gmail.com s̀ng
røtshì shvlae.

Àngwál lá lúm

Àng wál lá lúm	3
Kàru yabokngò mvnggá.....	5
Kàru yabok kadøwa bønraì dang	6
Kàru yabok lúnglúm dang	8
Wál 1 Gvrayí èshùngì kèní nò pàwálúm dvshà we vhom vdu má?	12
Wál 2 Nøngmaqò nòt dvmmarì sùng kadøwa zòmban lúne má?	22
Wál 3 Vsùng tiqqóí nòt dvshàlúm vhomò dvgvp kapàrì bòn má?.....	32
Wál 4 Rvzaq we tiqpùnpùn vhom bòò we cùmrèrì sùng nøngmaqí kadøwa dvbvng lúnshì má?.....	45
Wál 5 Vsàngí mvyvmké bòò we tiqqò sùng kadø dvbvng lúnshie má?	55
Wál 6 Shvngòmre Tiqlòng HIV nùng AIDS vlri dvhø taq kadø dvzøm lúnshì má?.....	68
Wál 7 Mvzùmò gò sùng mvzùm we	78
Wál 8 Vwàng we: Wurgáng yúngsùng dõngjári tvleshì we	86
Wál 9 Nøngmaqí vsùngkaq kadø wavroqa lúnshì má?.....	92
Wál 10 Vzøng vshvt we dvhøtaq rvcúngcè tiqqò dø kadø cúnshài ni ma?.....	101
Wál 11 Vzùnglap dvpvt dvgòshì we	114
Mvrà chutna we lìpòng tvyø	123
Dvgá dø rølúm shvrúm bokrì.....	127
Oqà wa kà	128
Kàru yabok vrushúri	129

(Gvzà yúngshì dø dvtanshì wálrì nò mvdøng shvngøtlúm wálrì íe.)

Yehowa nɔ nɔtdvtrì shvuvng yíng vl nɔ,
vlé dómshì nɔ tɔnshìrì sùng chángòe.
Shvgùn Zàywà 34:18

Kàru yabokngò mvnggá

Mònggàng yachvng kayvng màyvng taq mvzànrì, dvcì dvgòng shvdaq vzòng vshvt we, móng vsvngri vhaq vjángshì we, dvrá mvcv̀n we ǹvng mvhòtl̀m àngp̀vnp̀v̀n rvt vsvng mvme ǹ ǹt dvm̀má lún vdue. Yadò v̀hòmrì taq rvcvngcèrì gò vbáe. Ǹt dvm̀má lunò we rvcvngcèrì svng dvbvngl̀m ǹ shvngòmréò d̀ngjía íe (Dz. 20:28). Vrá, rvcvngcèrì ǹ rvgaqò gálòng ǹvng shvlaq írà we íe. Yalòng ǹ vzòng vshvt we ǹvng dvsháyvng v̀hòmò rvtò taq mvdòng mvdaq zòmdv̀nge.

Yabok kàru taq ǹ Shànshér kàru ciqri gvzà língshìe. Pàwálm wani m̀ngkà kèní wa Gvrayò gvcvt ǹt, Àngò laqyà, Gvray ǹvng vsvng vzòm vzv̀p we tvràrì shálúnshì ǹ ǹt dvm̀má zòmban lúnl̀m dvpvt mvdòng shvdòngshì rà we tvrà éiàì rvt íe. Shànshér kàru taq Gvray kaq kím vsvngrii dvsháyvng v̀hòmò we tvràrì gò dvtanòe. Kàshvbóng: shvri kàruì (epistles) mvme vrushì we àngmvtúmè tiqlong ǹ dvsháyvng v̀hòm vdu we rvcvngcèrì dvpvt vrushì yàngì we íe. Shvgùn zàywà vru yàngaríi gò àngmaqò dvsháyvng tvràrì gúngshì yàngì we íe. Yop kàru bok taq gò cip màvl vsvngrii dvsháyvng v̀hòm yàngà dang shòndò we íe.

Yabok vrushì we ǹ gvzà rvnaq d̀ ǹt dvm̀má v̀hòmò we rvcvngcèrì svng shvngòt lúnl̀m rvt shvngòmré shòlshú svra/maq ǹvng shòlshúri dvpvt vrushì we íe. Wewa mvtaq, m̀ng mvzòl wéi vsvng mvme kaq vnan kéò ǹ ǹt dvshá vdu we rvtòrì taq língl̀m dvpvt gò íe. Vrá, dvrá mvcv̀n we laqyàrì, dvshà mvhòt l̀m àngp̀vnp̀v̀n, motor vtòp we, mòí ni d̀ngku vdòng bung we ǹt dvsháyvng àngp̀vnp̀v̀n v̀hòmò rì svng dvbvng we taq líng lúnl̀m dvpvt gò íe. Vrá, dvshal̀m àngp̀vnp̀v̀nríi kwangkéò, shvnlkèò we d̀ngkuri ǹvng vsvng ànggòrì svng dvbvng lúnl̀m rvt gò íe.

Gvrày m̀ngkà ǹ vdèi èsìngò we vdèp̀v̀n kà taq shèngòtnò kv̀t wa vsvng tiqqòò d̀ng ǹt mvsòn svng rvnaq d̀ kà shòndò we íe. Wervt ya bok vrushúriò tvnu mvnggá tiqlòng gò vdè dvcíi síng sháò kà ku yabok lvl̀ long d̀ wáshì ǹ vdè p̀v̀n Shànshér kàru ǹvng tvpwa líng lúnl̀m lòng íe.

Kàru yabok kadøwa bònràì dang

1990 nǒng taq Africa mǒng vdòng Shànshér kàru líng we b̀nli wa nò SIL mvdò taq dvzaqshì we Harriet Hill, Margaret Hill, Richard Banggi ǹng Pat Miersma àngmaqí nò we mǒng taq vl we rvc̀ngcèrì mvzàn mèpvng dvsháyvng gvzaq rvnaq dø vhómò long ỳng lún b̀à rvt àngmaq nòt taq “nòt dvm̀má vhómò we vs̀ngrì kadø wa ban lúnshì má? Gvray m̀ngkài gø nòt shvlòm lúne ma? Wa nò røtkàrì àngmaq røtshì yàngì.

We mǒng taq vl we shvngømrèrì vdòng Shànshér kàru mvd̀m vrvngshì we nòt dvm̀má shiqshànl̀m dang ǹng cingdø shvngøtshúrí líng shvla we kàru bokrì wenila taq màvl d̀ngte í yàngì. We dvgv àngmaq cvnshì shvla we kàru tiqbok nò Rhiannon Lioyd’s í vrudè we, *Healing the wounds of Ethnic conflict: the role of the church in Healing, Forgiveness, and Reconciliation* wa bok íe. We bok kàru kèní paqzì lushì, vk̀ng røtshì d̀ngí, we rvgaq vl we shvngømrè shvngøtshú svrarì shvngøt shvla dø, kà líng gø shvla dø, àngbok tok gø shvla dø, íwe dinkánzarì shvngøtshúrí dvpvt vrvng yàngà.

2001 nǒng taq nòt dvm̀má záyvng dang sing we paqzì vdèrì, Shànshér kàru tvlíngshúrí, Shànshér kàru zøml̀m dang paqzì zìshúrí, ǹng Africa mǒng mvzàn bòn yàngì rvgaq kèní shvngømrè shølshúrí ngøm ỳng kàru ǹmlat bok shvdøng yàngà. 2002 nǒng taq nò sv̀ngp̀n dvcì 10 p̀n kèní shvngømrè shølshúrí sv̀ng webok kàru shvngøtna yàngà. Welòng dindán taq cvnshiràirì nòt dvm̀má dinkánzarì sv̀ng àngmaqò vdèp̀n kàs̀ng tiqdv̀t̀ng língò we, àngmaq vdè gø nòt dvm̀má kèní zømban we vjù lúnò we ǹng dvgá vs̀ngrì kaq tiq dvtvng shvngøt lún l̀m gvcvt vjønò we mvtúrí wá lún yàngà. Gvzà vjù vl we ỳngshì lúngì rvt vrá tiqbaq dvcøp d̀ngí 2004 nǒng taq Nairobi taq vl we Paulines kàru wàrà taq ǹmlat poq dip d̀kangshì yàngì. 2011 nǒng taq nò mǒngwál 5 l̀ng (Daiq) vdòng taq vl we 42 mǒngdan sv̀ng yabok kàru vsheràmì nò, bok køp m̀í ni àngni àngdung tvlíngshì we nò sv̀ngp̀n kà 157 p̀n taq v̀lámì.

Kaỳng màyvng kèní kàru bok ǹng shvngøtnal̀m røtlúngì rvt yalòng b̀nli téwa shvla dø, gwaq dø tvnúng ràami l̀ng SIL mvdòì ỳng lún b̀à. Wenila taq ni American Shànshér kàru dap gvba (American Bible Society)í gø Africa mǒng Great Lakes rvga taq nòt dvm̀má vhómò rì sv̀ng b̀nli wáal̀m dvduò we v̀l yàngì. 2010 nǒng taq nò

American Shànshér kàru dap nò yabok kàru vrushúriò kònmvng wáshì nò Dr. Harriet Hill sùng nòt dvmámá dvban lùm bñli shòlshú (Director) shvrà taq bñli shvri yàngà. We mèpvng yalòng bñli téwa gwaq nò vjú gvzà léshilúm rvt nò shvngøtlúm dvtí nùng shvngøtlúm dvlà gò téwa shvla dò vrvng we wáshì yàngì. Nòt dvmámá dvbanlúm paqzí vdè íwe Dr. Diane Langverg and Dr. Phi Monore ní gò yalòng dvtí lángò lòng nò nòt dvmámá zòmbanlúm àngjøng vjú vle wa nò shvdøngòe. American Shànshér kàru dap gvba kèní gò Shànshér kàru àngciqri lúng jòe wa nò dvtøp daqtuòe. 2012 nóng taq nò yadang nùng singdø ràri kaq sùng tiqdø dvzaqshì lúnlúm rvt American Shànshér kàru dapmí tvnungò nò lipòngmè wà yàngà. Welòng lipòngmè taq vbáráirí yabok taq lúngshì we mvtúri sùng lùngpvng yúng dvtanshì dø daqtu yàngà. Werì nò,

- Shànshér kàru mvdvm taq vrvngshì we, nòt dvmámá paqzí ku vrvngshì we nùng Gvray kaq vjú røt nò vrvngshì we
- Vsùng dvcì tóng lvmvng, kà taq lúng yuqyà dø vrvngshì we
- Lúng vløtshaq íwe
- Vdè nò vdè vdòng taq wáshào vsùng bung dvzvr we
- Àng mvdò ku dvdì we
- Rvtø yvnggúng wá lúnlúm dvpvt dvzaqshì nòt zvng we
- Dvgá vsùngri nùng tiqdø dvzaqshì we

2012 nóng taq nò yadang nùng sing dø téwa vhanglúm, tubùmlúm nùng vko vkúng dang dvpvt Trauma Healing Institute wa tóshì we tiqmvdø poq pùng yàngà. Ya mvdò nò kayúng màývng vl we Shànshér kàru mvdòri nùng dvgá dø vnm vchvngri nùng vzøm sóri nòt dvmámá vlri dvpvt dvtú dvzit we bñliri tvnungòe.

Kàru yabok língrím dang

Kàru yabok nõ àngmvdò shvngøt lipòng taq língrím dvpvt íe. Shvngøt-shù shvlat dindán (equipping sessions) nõ shvngømré shøshúri dvpvt í nõ àngmaq yvng kèní dvgári kaq tiqdvùvng shvngøtna lún lím dvpvt dvdushì we íe. Nøt dvmhá zømban we tvyø (healing sessions) nõ nøt dvmhá lúnòri kaq svng dvbvng lún lìm dvpvt dvdushìe.

Yalòng bñli pvng lúngrím rvt nõ singàng we shvngømré shøshúri nùvng vpweq vzí shøshúri svng nvmlat pøna we, shá dvzvr we wá ràe. Shøshú vgoríí síng bøò nõ tubum we vllong kvv wa mvme shvngømré kèní shøshúri dvkøm nõ shvngøtshú shvlat dindán (equipping sessions) wá vdue. Pàwálm wani àngmaqí nõ dvgá vsvng kaq tiq dvùvng shvngøt lúnòri írvt shvngømré vdòng tiqdvùvng shvngøt we dindánri mvme wá lúnshì longè (2 Tim 2:2). Nvmlatpøq shvngøtshú dindán (equipping sessions) wádvngshì bø mèpvng àngmaqí shábøà lòng àngmaq vsvngri vdòng tiqdvùvng shvngøtshú shvlat dindán nùvng nøt dvmhá vhømrì svng nøtshvløm we bñliri wá lúngrím dvpvt íe. We dvùvng dvgøm bøò kvv àngmaqí vhøm bøàri dvtanlím dvpvt gø, shvngøt dvtúshì we taq rà we paqziri cvnshì lím dvpvt gø, vrá àngmaq vsvngri vdòng nøt dvmhá vhømrì dvpvt rvtø yvnggúvng kadø tvnùngrím, kadø wa gvcvt vjøn lún lím dvpvt gø, àngmaq nõ vháng dvùvng dindán (advance session) svng tiqbaq vtùvngrà daqe.

Cvnshìlm àngwálrì dang

Wál (1, 2, 3, 8) nùvng (9) nõ mvdøvng wálrì í nõ mvngushì lipòng vrùm cvna ràe. Wál (1) taq nõ dvshà mvhøt we vhømshì rvtø taq Gvray nùvng síng dø røtshì we røtkàri dang dvtanshìe. Wál (2) taq nõ shagóng dvmhá svng shvlá wa lvjáng rà pàdø nøt dvmhá gø wedøni lvjáng rà dang dvtanshìe. Wál (1) nùvng (2) nõ dvgá wálrì mvdùm yvngè. Wál (2) dvtøm taq vsvng shønkà kadø taa rà we dang shvmunshì we (listening exercise) nùvng sòmmla sóylím (art exercise) gø vbá rvt wál (1) nùvng (2) svng shvngøflím (1) ni dúngte rvtø lushì ràe.

Wál (3) taq nõ nøt dvmhá kèní zømban lúngrím dvpvt kadø nøtyør rà we dang dvtanøè. Yawál lùvngdøvng taq vbá we rùvngshvng wálm dvpvt rvtø tiqrvtø gø lushì ràe.

Wál (4) kèní (7) taq nò nòt dvmámá vhomò we cùmrèrì kaq dvbvnglúm dang, vsàngí rúlke we¹ vhom bòdò we smarèrì sùng kadøwa dvbvnglúm dang, vrá, dvgá vsùng kaq dvbvngshú wáshì rì sùng kadøwa dvbvnglúm dang, nùng AIDS vna lúnòrì dvhø taq kadøwa dvzømslílúm dangrì íe. Rvtø vl nìnø vldø vdè rvgaq dvpvt vjú vl we wálrì rvcùng nò shvngøt lúnlúm dvpvt íe.

Wál (8) “nà taq vl we záyvngrì Yesu wurgáng tòng sùng tvleshílúm” wál nò vdè taq vl we záyvng rì Vkgangpè sùng tvleshì nò Àngyúng kèni dvzøm dvban we jejú vtoshì lúm wál íe. Ya wál sùng wálm íkvt nò wál (1), (2) nùng wál (3) sùng zùngzùng cvnshì ràe.

Wál (9) gø mvdøng wál tiqlòng íe. Ya wál taq nò mvrà vchutna we nùng nòtlíng shílúm dang dvtanòe. Nòt záyvngrì wurgáng tòng sùng tvleshì dangí wa yawál cvna ràe. Vdè dvcì vdòng mànì mará vzi vrùng wa we vl kèní nò wál (10) sùng zùn dvtut shvngøtna ràe. Wál (10) nò mànì mará vzi vrùng wa we vdòng rvcúngcè tiqqø ku kadøwa cúnshílúm dang dvtanòe. Wál (11) nò vzùng lap taq vhomshì sháð we dvshálúmri dvpvt shagóng nùng pvlàcè dvpvt kadøwa dvgøshílúm dang íe.

Mvrà vroqa we tvyø nò lùngdøm wál taq wá ràe. Gvray kèní mvrà chutna we lúnlúm rvt lipòng taq ngømrrì mvrà vroqshì nò dvdúng ràe. Yalòng tvyø sùng vhang dvtvng dindán (advance session) taq mòi ni nòt dvmámá zømaban we tvyø (healing sessions) lvngdøm ni taq í nìgø wá shvlae.

MVDØNG WÁLRI	RVCÙNG NØ SHVNGØTLÚM WÁLRI	VTÚNLÚM WÁL
1, 2, 3	4, 5, 6, 7	8, Wurgáng yúngsùng òngjárì tvleshì we
9	10, 11	Mvrà chutna we lipòng tvyø

¹ mvyùmkeò we

Dvgó shílúm dang

Yabok kàru sùng mòngkà mvngu lipòng nùng dvgá dø àngpoq àngpoq mvngushì rvgaq línghúm rvt íe. Cvnshílúm wál tiqlòng dvpvt 1½ mói ni 3 nari dving tømme. Cvnashú gó nø vzhng kaq tvlú dvgóshì dāngí àngmaq nùng vbóng vtok we wálrì rvsùng nø shvngøtna ràe. Tiqbaq taqwa shvngbe shvngøtlúm rvtø mvlunshì we gó ví shāde.

Nøt dvmamá zømaban we tvyø (healing sessions) taq vchak we tiqlòng nø ngømrràri àngmaq nøt dvmamári shónshì dvzúrlúm lòng íe. Wedø shónshì we taq vdè jè lòng wa té shòn we, dvgá vsùng kaq shvrà we, nùng mvti mvni yùnggúng gùnò nø tàòrì nøt dvshá dvzúr lùm dø íri wá dvzúr mvdaq. Dvgárií nø shónshì góla dvpvt vjú røtna ràe.

Cvnalúm wál tiqmaq, kàshvbóng wál (8) nùng mvrà vroqa we tvyø, dvpvt rà we dvrèri nùng dvtanlúm (zvtlán àngdong) gó tvlú dvgóshì ràe. Kadø dvgóshì rà tvràri wál vrùm kàpfung taq dvtanshaq íe.

Vsùng tiqqø nø tá lúnò yúng kèní 20%, yúng lúnò yúng kèní 50%, wálúnò dvbáshì lúnò yúng kèní 80%, mvzøngshì lúnòe. Shvngøtshú gó àng vdè tiqqø wa kà gvzà màshónshaq cvnaò kèní cvnshìri téwa cvnshì lúnòe. Cvnshílúm wálrì taq vdèi wálm wál rì dvgøm èlún kvv yabokngò vjú té yúngshì longe. Kà vgo tiqmaq nø røtkà ku íe. Àng mvdò ku tvnshílúm røtkàri èrøtnò, mvgø mvgøm daqke kàru bok kèní rvmràri èramò.

Wál vrùm taq cvnshílúm mvtú nùng vzhm we mvshól tiqlòngí púngshìe. Mvshól lòng sùng àngmvdò ku táshì dø rø dvzúr nø mvdòcè ku vrashì dvzúr ràe. Mvshól tiqlòngí púngshì we mvnggá nø ngømrràrií àngmaq shvngøtlúm mvtú sùng dvdvm lúnlúm nùng àngmaqí dvdamò tvràri vrashì lúnlúm dvpvt íe.

Vrashì we taq àngmvdò te dø gø cùm dø gø, mói ni vní gó tiqmvdò ku gø vwál shvlae. Yabok kàru taq àngmvdò tiqbaq nùng tiqbaq mvzuqshì we gø màbóng dø wáshìe.

- Mvdò cùm kvv nø vbá we gó vrùm vrashì lún daqøe. Téwa nø kà gvzà mvshønri dvpvt shvlae. Mvdòcè vràmí àngmaq vrashì bø we tvràri mvdòmè kaq shá dvzúr ràe.
- Vnì gó tiq mvdò vrashì dvzúr we taq rvtø gvzà mvbe, yadø wáshì lòng nø àngpóng taq shón mvyuqyàri, vdè tiqqø nùng wa sing we bànchvtri vrashì lúm dvpvt shvlae. Vnì gó tiq mvdò taq shónshìri nø mvdòmè sùng shón mvrà.

Cvnshilím wálrì taq vbá we Shànshér kàru ciqri rvtø èlushì nø èyàngò. Táshì dø gø rø nàløtnò. Góngsha nìng pvlàcè sùng shaq zúnga we nø Gvray mòngkà íe. Ngømrari Shànshér kàru madá we, mòngkà ciqri shvlá wa lá mvlúnò kèní mòngkà ciqri tiqyúng dvkòmshaq íbok sùng èlángò (lìngpùng yúng dvtanshì bok íe).

Shvngøtshú svra gø nø cvn kàru bok nìng mvngushirarí cingò we kà taq mòngkà ciqri tvlú vdá ràe.

Yabok sùng tubùm kéò we dvgá rìgø vle.

Yabok sùng dvbàng kéò we dvgá kàru àngbokri gø vle.

- *Facilitator's handbook.* Yabok taq nøt dvmámá dvzòm dvban we tvyø nìng shvngøtshú shvlat tvyø bñliri kadø wa shøllím dang mvti mvni shvngøt dvtúe.
- *Trauma Healing Scripture Portion Companion Book.* Yabok taq cvnshilím wál vròmò mvdøng sharø mvtúri sùng Shànshér kàru ciqri nìng tvpwa dvtanòe. Nøt dvsháyúng vholmò dvgvp røshì lím Shànshér kàru madári dvpvt vjú vle.
- Nøt dvmámá gvzà luq nø kàru sha we mvlúq rvgaq dvpvt mvshøl shóna ku kèní shvngøtlím gø vwáshaq vle. Vsak 9-13 nóng cvmrèri dvpvt téwa shvlae.

Mvdòm yúng dvtanshì kàru bokri vdè pùn kàtaq língshaq vl màvl walòng nøt záyúng zømbanlím yúng (office) gvba sùng røtshì shvlae.

Werì kàru bokri (print or digital editions), vrá nøt dvmámá dindán tvyøri, ong letmvt, tiqdø mvngúshì we àngmvdòri tvrà nìng dvgá àngdangdang tvràri TraumaHealingInstitute.org website yúng gø yúng lúnshìe.

Wál 1

Gvrayí èshùngì kèní nò pàwálúm dvshà we vhóm vdu má?

1. Svra Makóí vhomòrì

Bingula móngdan taq Svra Makó tóshì we shvngòmre svra tiqpe vle. Àng vsak vshòm nòng dvgvp àngpè shì nò àngkòpèmaq yúng vl yàngì. Àngkòpè nò Makó svng mvhø mvhut wae. Tiq kvtkvt dvmzúshì nò vmlúm gø vgà dø mvzið.

Makó vsak té lúngì dvgvp dvgá tiqrvpmí dvbangò nò paqzí zùng dílún yàngà. Àng nò rvcýngcè í lúngì nò Yesu Kristu nò àng dvpvt shì yàngì walòng vtoshie. Mèpvng nò mòngkà zùng dvdángò nò mvrìngcè tiqyúng shvngòmre svra wáshìe.

Svra wáshì we vní nòng mèpvng Bingula móng taq mvzàn bunglúngì. Mvzàn bøn we vshòm nòng vdòng taq dvm lvngrií mvrà màvl we vsvngrií svng shatnò we, svmarerí svng rulkèò we, nùng mvrìngrií svmií wàrdò we Makóí yúng yàngà. Lùngdøm nò mòngzøl daqì, í nìgø wedøni tiqkvtt tiqkvtt yvklúm rì bung mvnshie.

Makó nò shvngøtshú svra zùndvtut wáshìe. Í nìgø àng nøt taq mòngzøl lòng màvl. Gvrayí nò pawálúm dvshà mvhøtlúmri àngmaq svng vhom dvzàrdò má? wa nò nùnvùn dvtiqshie. Gvray kaq shvnmnàrí nò Gvrayí ègur bøshà na íe wa dvdamòe. Tiqkvtkvt nò Gvrayí nò dvshà mvhøtlúm lòng svng vgám mvdángò pà íe wa dvdamòe. Gvray nò shóngnøt zøng we àngpè tiqgø íe walòng kadø gø vto mvlúndò. Àng lvpát taq àngì cùmre nila taq vhom yàngàri rvt Vkàngpè nò àng shvvnvng màvl we tiqgø, møí ni dvm wa zúshì we tiqgø ku wa yúng lúndòe.

Tiqni taq, àngmaq mvrìng yúng vl we shaqré tiqpe nùng vhom dvgvp shaqrépèi àng cùm dvgvp tálún yàngà mvshøl tiqlòng Mako svng shønaòe. Shaqrépè shøn we nò svmaré tiqmèi vrèò rvt gvrày nò shvnmná rí nò vrúm kaq vsarshì yàngì wae. Yadø shønò lòng nò Shànsher kàru taq màbá walòng Makóí shàò nìgø àngnøt vdòng taq í gø dví ni wa dvdamòe. Gvray nò shvnmná rí nò vsarshì yàngì na íe.

Tiqkvtkvt nò yadø Bingula móng vsvngrií dvshàlúm vhomì we nò vdèi vlé íwe mvrà rvt í vdue wa gø dvdamòe. Wervt Gvrayí nongmaq mvrà

rvt kadøwa kàngé rae wadang mòngkà té dvshangòe. Mòngkà shòn dýng bød kvt shvngòmèrèrì sýng dvjaqò ke àngmaq m̀vrsh̀vm mvgá, àngí shònò we mòngkà nø shvngòmèrèrì dvpvt vjú mvlèshì lòng yýng lúnòe. Àngí mòngkà dvshang daqò dvgvp àng vdè gø dvpèshì we tiqqø dø àngkvt àngkvt dvdvmshìe. Pàwá wani nø Gvray nø shvlae wa mòngkà dvshangò nigø àng nøt taq nø Gvray nø àng taq kènì vrúm vsar dø íe.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

1. Makó nøt vdòng taq Gvray nýng singdø kadø dvdamò má?
2. Gvray nýng singdø Makóí pàwálm wedø dvdamò má?
3. Makóí dýngwa nà taq gø dèdvm yàngà we vl má?

2. Dvshàlým vho:mì dvgvp Gvrayò laqyà nýng sing dø dvdvmrøn rà we nø kapà íe má?

Dvshà lým vho:mshì lòng rvtø taq pàwá yadø vho:mshì tvrà sínglým dvzaqshàie. Vdèd toni (yúya) mvshòl taq shònò we Gvray nýng Shànshér kàruí dvtanò we Gvray (Dvmø) nø màbóng na íe. Toni (yúya) taq shònò we gvray tvràrì dvdamì nø Gvray nø mvkok dvdì nøt vlpè íe wa dang dvtiqshilým gø vl shàde.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

Nàd toni (yúya) mvshòl taq Gvray nø kadø í we tiqqø í ma?

Mvdòmè taq shòn dvzvr nø dvtanò kàrì rugømmè taq møí ni kàru gømmè rì taq nàruò.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

Tiqzàng (tiq zvbwé) rungri tiq mvzuq wáshì nø lùngpvng yýng dvtanshì we Shànshér kàru ciqrì kènì tiqiq rvcvng nø vrashilým íe.

Roma 8:35-39

2 Piter 3:9-10

Shvgùn Zaywà 34:18

Nvmlat Nvmpýng 6:5-6

Mati 9:35-36

1 Yohan 4:9-10

1. Gvrayò laqyà nùng Gvray nùng nøngmaq vzømi dang mòngkà ciqí kadø shvngøtne má?
2. Gvray nùng singdø nøngmaqø toni mvshól (yúya) nùng vbóng we mói ni màbóng we vle má?

Mvdòmè taq mòngkà ciq sùng táshì dø rø nø Gvray dang mòngkài shònò we nùng toni mvshóli shònò rì dètùngò.

A. Roma 8:35-39

Nøngmaq svng Kristu Ang shóngnøt taq kèni rvl lún we nø kagó v̄le ma? Kàru taq, “Nà dypvt rvtø, cøngdø nøngmaq èsha:tnie. Nøngmaq svng nø shvltvm vyvngri dø dèdu:tnie,” wa nø vrū yà:ngà dø tiqdvchá, Ang shóngnøt kèni rvl lún we nø, dvshà mvhøtri ie ma? Mòini nøt yur nøtdvtlòng, mòini dvshà dvki vrè we, mòini dvkø wàngrøm, mòini góngsér góng, mòini svre dvkè we nvng shvmsvnaq ie ma? Mói, yadvng pvn shvngbe taq nøngmaq nø, nøngmaq svng èshù:ngì pè taq kèni, jør we mvdvmø jør mvnshài vsvng ishàe. Kadø ie wani ngà kóng vtøp kvm døngvmà tvrà nø, shí vdu cúnshì vdu we inìgø, muqlàng dvzvrrì inìgø, vgo zòmshú gàmzø rì inìgø, akvt vl pvn inìgø, dvgáni í ra pvn inìgø, jørnønggùn vlri inìgø, vhang shvlē taq kèni gø, pvng rvnaq shvlē taq kèni gø, dvgá mvn yà:ngà pvn kapvn tiq pà:ní inìgø, Kristu Yesu nøngmaq Vkàngpè vdøng taq vl we Gvray shóngnøt taq kèni nøngmaq svng rvl lún we nø màvl, wvng nø ngà kyme.

Dvshàlvm vhø:mshì long dvgvp Gvrayí nøngmaq sùng mèshøng bøshà rvt ina ie wa tiqkvtkvt dvdamie. Yalòng nø mvjò. Gvray shóngnøt kèni kapvn ígø rvl màshvla. Nøngmaq dvshà mvhøtnì dvgvpt Gvray nø kadvgvp gø nøngmaq nùng tvp vle wanø dvnkà vzíshaq ie. (Shz. 23:4-5, Heb. 13:5b-6, Esa. 43:1-2).

Gvray í nøngmaq sùng kadvgvp gø èshøngie.

B. 2 Piter 3:9-10

Kàngpè dilvm dvn yà:ngà rvtø nø vléami, wa tiqmaqí dvda:mò dø vléami we mòí. Namaq tiq gø gø màmvnglvm rvt shvngbebe nøt laq vvwngshì ra wa nø rvtø sheyvngai we m̀vng ie. Iwe, Vkàngpè Angnī nø, vkó dōnī tuq ràe. Angnī welòng taq nø, vhang muqlàng rāmri nø dypqø we shaqmè dvraq sóri vlēvme. Vl d̀vngte shvngbe gø

vt̄vngkèni vkatshi lù:ngí z̄ōvm nò, rvgaq nvng wemvd̄vmø v̄l d̄vngte shvngbe vkatnvme.

Nøngmaqí vjúrøtnì rvt Gvrayí màshvlari tiqmaq narò we vle, tiqmaq nò z̄vndvtut b̄onmvnshì we gø vle. We d̄ø ídaqke Gvray nò jór nònggùn màvl, shaqc̄vme wa dvd̄vm màdu. Àng nò øpk̄vngshú ínò nøngmaq vjúrøt kà s̄vng èt̄aaie. Gvray cancan b̄vnlì mvwa we nò rvgaqt̄øm vs̄vngri n̄øtlingshil̄vm rvt̄ø zí mv̄yø rvt íe, shaqc̄vm rvt m̄øí. Rvt̄ø hòqatnò kv̄t jór nònggùnì mvrà s̄vng kà ngé daq̄øe. (Shz. 73:25-28; Rom. 9:22-24).

Gvray nò jór nònggùn vt̄vng vlpè íe.

C. Shvgùn Zaywà 34:18

Yehowa nò n̄øtdvtri shvn̄vng ȳvng vl nò, vlé d̄ómshì nò tónshìri svng chángòe.

Yesu Kristu gø wurgáng mvd̄vm dvshà mvh̄øt we v̄hóm yàngà rvt nøngmaq dvsháyv̄ngri àngí cí:ngòe. Àngí v̄hóm yàngà we dvshà lòn̄g nò nøngmaqí v̄hómìri mvd̄vm lòm vle mvz̄vne (Mat. 27:46; Heb. 12:2-3). Àng nò dvshàl̄vm v̄hómòri n̄vng tiq̄d̄ø dvshàe (Mat. 25:35-36). Nøngmaq n̄øt dvtiqshài we rvt̄ø taq gø Àng nò nøngmaq s̄vng mvrèza nò shóngshie (Esa. 63:9; 53:3-4; Heb. 2:18).

Gvray nò nøngmaq n̄vng dvshàlòn̄g mvngú nò cingae.

D. N̄vmlat N̄vmp̄vng 6:5-6

Wedvgvp p̄vngt̄øm vs̄vngriò mvḡvm màshvla we tvrà rvgaq t̄ømø gvzà shvluq lù:ngà nò, angmaq n̄ø:tní dvd̄ā:mò we gvcvt vr̄vm nò, kadvgvp gø mvḡvm màshvla we dvchóng í we svng Yehowai yà:ngòe. Wervtnò Yehowai rvgaq t̄ømø vs̄vng kaq m̄vn yà:ngà lòn̄g svng Ang tónshì nò, n̄øt rvyùe.

B̄øn d̄vngte nò Gvrayò kòmz̄øp we gvcvt vdòn̄g íwe m̄øí. Gvray nò mv̄gm màshvla lòn̄g n̄vng màdvr̄ari s̄vng shvngoshie (Ksh. 6:16-19; Rom. 1:18).

Gvray nò mv̄gvm màshvla lòn̄g n̄vng màdvr̄ari s̄vng shvngoshie.

E. Mati 9:35-36

Yesu nø wamàri nvng rvwá rì shvngbe taq tvríshì nø, angmaq júrot chòmri taq shvngø:tnò taqsóri, muqlàng móngdàn Dvbùshvngkà dvsha:ngò nø, záyvng angpvnnpvn dvbā:nòe. Vsvng loksokri nø roqshú màdá we vyvngri dø vshin nø, dvbvngshú màdá dvshá dvré vho:mò we svng A:ngí yvng bòà rvtnø angmaq svng mvré lú:ngà.

Kàngpè Yesu nø dvshàlvm vholmòri sèng lá nèng didaqì. Dvbu shvngkà dvshangò nø záyvng àngpvnnpvn dvbanòe. Àngmaq sèng mvré zae.

Dvsháyvng vholmì dvgvp Kàng Yesuí èlái nø mvré èzaie.

F. 1 Yohan 4:9-10

Nøngmaq nø Gvray Angcè pè taqkèni cúnshì lúnlvm rvt, Gvrayí Angcè Lòngzàpè nø rvgaq tòmm svng dvzvr daqà. Yalòng taq kèni Gvray Ang shóngnøt nø nøngmaq svng dvtan daqà. Nøngmaqí vzvng Gvray kaq shù:ngì we mòì; Gvrayí vzvng nøngmaq svng èshòng daqshà nø, nøngmaq mvrà dvpvt shvmā we núngpà wáshìlvm dvpvt, Angcè pè dèzvrā daqshà we yalòng nø shóngnøt mvdòng íe.

Gvrayí nøngmaq sèng vtvg kèni èshòngì nø gønsmaq zilvm nèng mvrà chutnalvm dvpvt àngcèpè rvgaqtòm sèng dvzvr daqa.

Gvrayí vtvg kèni èshòngì rvt Àngcèpè shvrúng daqa.

3. Dvshàlvm lòng kayvng kèni pèngshì rái má?

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLVM

Monggàn yachvng taq dvshàlvm lòng gòngdaqì dang Shànshér kàruí kadø shèngøtnì má?

Shànshér kàruí shvngøt we nø:

A. Adam nèng Ewa ní Gvray kà mvta rvt rvgaqtòm sèng mvrà gòng daqì.

Adam nèng Ewa nø rvgaqtòm vsèng shvngbeò vkup vkàng íe. Àngníí Gvray kà sèng ngàlò ni taq mvgvm màshvla lòng nèng shìlòng rvgaq

tòm svng gòngdaqì (Nnp. 3:1-24). Vsùng shvngbe, kím vsùng, mvkím vsùng nò Adam nùng Ewa ní Gvray kà mvtá yàngì zibè sùng rishàè (Rom. 5:12).

B. Satan nò Gvray kaq vtu yàngà, wedøni nongmaqsùng gø Gvray kaq vtu dvzúr lúm dvzaqshìe.

Sataní nò Gvray kaq vtu yàngà nò àng nùng tiqdø Gvray kaq vtùlúm vsùng gvzà lún mvyøe (Luk. 22:31; 1 Pt. 5:8-9). Satan nò vyà we nùng vsùng shvtshú íe. Satan mèpvng cùnri gø vyà we, vsùng shvt we, nùng dvrá mvcùn we wa íe.

C. Gvrayí Àng kà tálúm, mvtálúm rvcvngshilúm vkúng èzñe.

Gvrayí nò rvgaqtòm vsùng kaq shvla lòng nùng màshvla lòng rvcvngshilúm vkoq vkúng nùng tvpwa èmún yùngshà. Màshvla lòng rvcvngshài kvv Gvray nòt yòre. Í nìgø vdè nò vdè rvcvngshì dvzúre (Mt. 23:37b; Rom. 3:10-18).

Tiqkvtkvt nongmaq nò shvla lòng rvcvngshài nò Gvray nòt cànì nìgø dvgá vsùngrí màshvla lòng rvcàngò nò cúnshì rvt nongmaq gø dvshá vdue (1Pt. 2:20-22; 3:14-17).

4. Gvrayí dvshàlúm lòng sùng kadø zøm lángò má?

MVDÒCÈ VWÁL NÒ VRASHILÚM

1. Nà lvpát taq dvshàlúm lòng Gvrayí kadø zøm lángò má?
2. Nà lvpát taq dvshàlúm lòng Gvrayí lángò we nùng vzøm we Shànshér kàru tiqciq dèdamò.

Vrashi bø mèpvng mvdòmè taq kàciqri shòn dèzúrò. Mvkòm we ciqri kàru bok kèní èramò.

A. Nøngmaq kúmnøt sùng dvchónglúm rvt Gvray dvshàlúm lòng lángòe.

Shé nø svmií èwàrò kvf vcaq we mvshèr pònri shèrvme. Yadø èwàò kvf shé nø dvchóngshaq ívme. Dvshàlúm lòng nø svmi dø íe. Vtoshi rvzaq dø íe. Íwe, Gvray kaq vlòmshì we kúmnøt vjòng í lún we vjú lúnshìe (1Pt. 1:6-7; Yak. 1:2-4). Gvray móngdàn sùng té wa mvrøt we nøt ví dvzúre (Rom. 8:18; 2Kr. 4:16-18; Rom. 5:3-5; 1Pt. 3:14-17).

Gvray shóngnøt nø dvshàlúmri mvdùm té ngvngdønge. Vtvngshaq yvk nø ídúngte shvngbe vmvngvm nìgø nøngmaq zòmðàngì we nø Gvray jejú wa íwe sùng shàlúnìe (2Kr. 12:9-10).

B. Gvrayí nø màshvla lòng sùng shvla dø vpo dvzúr ngutnòe.

Yosep sùng àngnvmpèlaí vshuq zúngvmlúm nvùmvm yàngà. Yadø bòn lòng sùng Gvrayí zòmò nø Israèlri sùng dvkø wàngròm kèní shvlut yàngà (Nnp. 50:18-20).

Yesu Kristu wurgáng mvdùm gønsaq zìshì nø nøngmaq dvpvt màshvlá vtvng lòng sùng shvlá vtvng vpo dvzàrò we íe (Dzr. 3:13-15; Pil. 2:8-11). Nøngmaqí mvdòm mvshài dø Gvray bònli wa we vle, kadø í nìgø Àngò laqyà sùng nøngmaq vlòmshì ràe (Rom. 8:28; 11:33-36). Lùngdòm taq Satan nø còmvmme (Dtn. 20:10).

C. Dvsháyùng vholmì dvgvp Gvrayí nøngmaq sùng nøt shèlòmì rvt dvgá vsùng kaq tiqdvtùng nøt shvlòm lúnìe.

Dvshài dvgvp Gvrayí nøt shèlòmìe. Àng wurí ètuìe. Àngò mòngkài nøt shèlòmìe (Shz. 119:50, 92). Dvgá tiqdúng vsùngrií dvshà we vholmò dvgvp nøngmaqí gø wedøni nøt shvlòm ràe (2Kr. 1:3-5).

5. Nøngmaqí dvshàlúm vholmshì dvgvp Gvray nø shvla we sùng pàwá kúmlúm rvzaq má?

Gvray nùng sing dø dvcì dvgøng ku toni kèní vtoshìvtshàri mvdùm, dvgá dø mvtúri àngpònvpòn rvt nøngmaq dvshà lúngì dvgvp Gvray nø shvlae walòng sùng vto rvzaq we vle.

A. Vsùng tiqmaqí dvshangò we mvshòlri rvt Gvray nò shvlae wa lòng kím rvzaq we vle.

i. *Gvrayò hòpnòt nùng kàngélúm dang wa dvshangò we mòngkàri.*

Tiqkvtkvt nòngmaq vléshài rvt Gvrayí kà ngé we mòngkàri wa tá vdu nò Gvray shóngnòt dang gvzà tá mvlúnshì we vle. Dinge, Gvray nò jór nònggùn vtng vle. Íwe, Gvrayò shóngnòt telòng sùng gò vná mvdaq (Yer. 31:3; Rng. 3:22-23; 1Yh. 4:9-10).

ii. *Gvray nòtshòm hòq nòngmaqí wá mvlùnì rvt dvsháyùng vshò:mìe wa nò shungòt kàri.*

Gvray nòtshòm dò wá mvlùnì rvt dvshàlúm vshòmìe wa shvngòt we tá vdu we vlsháòe. Gvray shóngnòt nò nòngmaqí wàiri mvdùm vnàng we mòí. Àng sùng màwúngshài dvgvp kèni èshòngì we íe (Rom. 5:8; Tit. 3:4-5; 1Yh. 4:19). Nòngmaq bvnli shvlá wài rvt mòí, Àngò jejú kèni yvnggùnggùng èshòngìe. (Rom. 3:23-24; Efs. 2:8-9).

iii. *Kúm vsùng shùngbe nò vdá mvgàmlúm íe wa nò dvshangò we mòngkàri*

Gvray kaq kím vsùngri nò, vdá mvgàm we nùng shagóng shiqshàn we, lúnlúm íe wa nò dvshangò we mongkàri rvt dvsháyùng vshòmshì lòng dvgvp vdè ni èrà dò dvdvmshì sháòe. Gvray kà mvtang rvt, kímnoòt mvlug rvt dvshá vdu we íe wa dvdvm dvzvre. Polo nò nòngmaq shvbóng shvmtvshì rà we tiqqó íe. Àng nò Gvray dvkímkà cín dvdøngshì sóri dvsháyùng mvme vshòm yàngà (2Kr. 1:8-10).

B. Nòngmaqò kím nòt sùng tétóng dvzvr we bvnliri sùng mvwài kèni nò Gvrayò shvla lòng sùng dvdvm rónlúm rvzaqe.

Nòngmaq nò Vkàng Yesu mèpvng càni nò Gvray mòngkà cvnshài kv, Gvrayò døngman tvrà cing lúngì nò Sataní yùmra yvng kèni lutshilúm vle (Yoh. 8:31-32; 2Tm. 3:14-17). Rvcvngcèri nò mòngkà cvnshì we, vjúròt we nùng vzòm vzvp we wálúnlúm rvt tiqdø mvngushì we vlràe (Dzr 2:4; Pil. 24:6-7; Heb. 10:24-25). Ladvng yari mvwài kv nò dvsháyùng vshòm lúngì dvgvp Gvray nò shvlá vtng íe walòng sùng dvdvm rónlúm gvzà rvzaqe.

C. Màshvla lòng nùng màdvrá lòng sùng shvngòmreí vgám vtu we mwàò dvgvp Gvray nò shvlae walòng dvdvm rónlým rvzaqe.

Rvgaq mvdvm taq Gvrayí shvngòmreí víl dvzúr we nò màdvràri sùng vtulým dvpvt gø ínø dvshàri sùng dvbvnglým dvpvt gø íe (Luk. 4:18-19; Mat. 25:31-46). Shvngòmreíí àngò bñli màdvgòmò kèní màshvla lòng té luqmvnshì nò Shànshér kàruí shò:nò dø Gvray nò àngjóng shvlae walòng sùng vsàngí yúng lúnlým rvzaqe.

D. Cùmreí lpvvt taq vhom yàngàri rvt gø Gvray nò shvlae walòng dvdvm rónlým rvzaqe.

Cùmreí nò gónggi svrelým kèní gø màshvjalòng kèní gø gara ràe. Cùmreí dvgvp yvk we gvzà vhom vdu yúng kèní nò telong dvgvp Gvray nùng dvgá vsùng kaq kýmlym rvzaq sháòe. Kàshvbóng: àngpè àngmè màdá møy ni, nvnñn shvmná vsor we àngpè nùng víl vdu yàngì kèní muqlang taqlap taq vl we Vpè Gvrayí nongmaq sùng èshòngie walòng sùng kým lúnlým rvzaqe. Gvray nò shóngnøt zøng we vpè íe wa nò Shànshér kàru taq shèngøtnie (Mt. 6:9-13; Yh. 17:24; Rom. 8:14-17)

Shóngnøt vlwe vpè

VNÍ GÕ TIQMVDÒ VRASHÌLÚM

*Nupè sùng dèdumshì. Nà cùmré lupat taq nupè shóngnõt vto
èlún yàngà má? Rvgaqtòm nupè ching kèní muqlàngò Vpè
Guray nùng kadø uzòm vzup we vle má?*

SHVMUN SHVJANG: GVRAYÒ SHÓNGNÕT SÛNG SHUPLÁ WE

1. Ne èniqshì. Nà nø cùmré tiqqø èí nø Gvray nø shóngnõt zøng we
nupè íe wa dèdamò. Shóngnõt zøng we vneí nà sùng dèjaknge wa
dèdamò. Rø daqò we Shànshér kàru ciqri sùng shvlá wá ètáo.

Rvngshvng 3:21-23

1 Yohan 3:1-2

Shvgun Zaywà 103:13-14

1 Yohan 4:9-10

Roma 8:14-16

1 Piter 5:7

2. Nào nõt mvsøn sùng dètøpshì. Gvrayò shóngnõt sùng mvrøpmò
we nõt nà taq vle ma? Vl nìnø Gvraykaq dètáo.

3. Gvray shóngnõt tvrà vru we shvring zàywà tiqqøm shèringò.

Wál 2

Nøngmaqò nòt dvmmarì sùng kadøwa zòmban lúne má?

1. Yohan Mvba mvshól

Yohan nùng àngdøngkumè Mari ní nò Bingula móng mvrìngcè tiqlòng taq vle. Àngní nò cùmré (3) gò vdáe. Tepè nò àngmaq mvrìng kèní gvzà màsar we myuq tiqmyuq yúng zong svra wáshì nò cùmgó ní nò chòm yúng vle. Tiqyaq taq àngmaq mvrìng sùng zømwàngrì (dvsung) gòngrái nò chòmri wàòe. Yohanmaq chòm rúgung gò vkat lúngi rvt àngmaqrvp gò chòm vdòng kèní vtshie. Welangí zømwàng vnípe tuqrái nò Yohan sùng tvp bòà. Mari nùng àngcè gò ní nò lutshiámì. Mari wíl poshì nò yàngòke zømwàngrìi àngchòmpe wur sùng shùm tiqkaí tutnò we yùng bòa.

Gvzà màlé ke, modo gvba rì mvrìng vdòng gòngdaqì. Wekvt dvsungrì nò modorì yúng zúngshì nò angmaq mvrìng kèní yilshíamì. Mari nò Yohan yúng sùng kvlvng nò àng wur yúng kèní shwi vyø lòng vtvg dø mvzunga lúnbòà. We mèpvng, ziróng sùng dí nò dvmamá sùng zì lvjvngshì nò dvcea bòà. Rvtø cvmaq vlérái dvgvp Yohan dvmamá banámì. Dvsungrì sùng we rvgaq kèní kwan lúnbòà nò vsungrì lvpát gò àngwà zidvng vtvng lúngi.

Yohan nò ngúmshì we wur tiqtvngí húng rvmá wàlvím dvzaqshie. Kadvngte shvla dø dvzaqshì nigø shvnmá wa dvbutkéòe. Àngchømmè nùng àngcèrì sùng gò dvm zúshì nò chòmvpng chòmtaqrì nùng gò vzi vrùng wà lúngi. Ròmrvnggrì gò àng wurdong íamì tvrà tiqkvt gò mvshòndò, pàgø mvbøn yúng dø màshá dvpéshie. Yohán dvpvt nò àng lvpát nò bvtut vlíngamì nò pàgø mvbøn yúng dø dvpéshì màshvla. Lvngaré tiqgø nò vdètaq shaq cùmlvím vlri, yvklvím àngdangdangrì dvháshì mvdaq wa kúm rvtnø àng nòt taq shøpdvng wàòe.

Mari nò tiqgógø sùng shvnmá rí we màvl nigø nòt vdòng gvzà yòe. Vmpà vím gò mvneshì, shí mvyø nòt zvngè. Tiqkvtkvt àngwawa chòm yúng vl dvgvp mvtú màdá svre vdvne. Mari nùng Yohan vni gógø yøp mvlúndò nò tiqkvtkvt yøpnvng mvgvgrì nángòe. Tiqni taq Marií vholmò tvràrì shvngòmre svrapè chømmè sùng dvtàòe. Íwe, svrapè chømmèi rvcvngcèrì nò wedø dvdvm mvdaq alòe. Wedø vtvnkà

tábòà rvt Mari nò gvzà shvraqshìàmì nò àngí tònòrì mèpvng kagó svng gò mvshónshì.

Àngcè tepè nò àngmaqí vhomò tvràrì tábòà kvzà vvnámì. Vzùng nò bñli taq gvzà nòtlòm we tiqpè í nìgò àngmaqrvp shvngkà tábòà yúng kèní bñli taq nòt mvlúmámì. Yaqdòngí ròmnnvngri nùng nò aq weí zùng svng tuqlóm rvtò taq tuq mvlún lúngà. Vrá, àngkvz àngkvz vgo ziq we nùng puqwá zà we záyvngri gò vhom lúngà. Zi svrawønri yúng dvtánshì nìgò yóga lá mvlúnò.

Àngmaq (Yohan, Mari nùng àngcè tepè) shvngbe nò rvcúngcè ínò noqngòm chòmsvng nùnnvñ die. Kàngpè àngni vròm taq shvngòtshúpèi angmaq svng Gvrayí nongmaq svng kadø ídvzúr mvyòrì tvrà, kadøwa vlu zúnglóm, svrarvpriò húng rvmá bñli taq kadøwa dvbvngshilóm shvngòtnòde. Zòmwanngri gòng bòi mèpvng shvngòmreérì laqyà tété màshvla dø vlíng lúngì lòng svrapèi yúng lún lúngà rvt dvkóm kà mvcvñ we vsvngri svng Gvray nò kadvngshì shvmmá rí we tvrà gvzà shvngòtràe wa dvdamòde.

MVDÒCÈ VWÁL NÒ VRASHÌLÚM

1. Yohán nò wur tiqpa vmúngaámà mvtaq dvgá dø kapàrì àngtaq vmvngè ma? Mari yúng kèní gò kapàrì vmúngámì má? Àngcèpè yúng kèní gò kapàrì vmúngámì má?
2. Nà èvl we zàngtaq vsvngri taq vmvng we (cóm we) nò kapàrì íe má?
3. Vsvngri nòt mvsòn vdòng za we, rvyù we vhomò dvgvp kadø wáshilóm tóng lvmvng (yúya)í shèngòtnie má?

2. Nòt dvmámá wa we nò kapà ímá?

Svre vnún lúmrì, vlómrà dvtlóm dø vhomshì rake nongmaq nòt taq nòt dvmámá í dvzúre.

A. Nòt dvmámá gò shagóng dvmámá dø íe.

MVDÒCÈ VWÁL NÒ VRASHÌLÚM

1. Hí taq dvmámá tiqlòng vl nìnø kadøku kèní zòmban shvla má? Welòng dvmámá banlóm kapàrìí dvbvng kéò má?

2. Nøt dvmhá tiqlòng nø shagóng dvmhá tiqlòng nùng kadøwa vbóngé má? Yuqya nìnø vgwépa taq dvtanshìrì mèso gwaqlàng møi ni, rukømmè taq tlvù nàruò. Wedángí, vbàngpa taq nøt dvmhá nùng shagóng dvmhá kadøwa vbóng we nàruo.

Shagóng dvmhá	Nøt dvmhá
Yúngshie	Mvyúngshì, íwe laqyáí dvtanòe.
Zae, shvláwa lvjýng ràe.	Zae, shvláwa lvjýng ràe.
Mèlèjàngò kèni tété cùnglonge.	Mèlèjàngò kèni tété sùnglonge.
Mvshèrri dvshèrlým rvt zúl ràe.	Nøt dvmhá záyùng vtýng kaq shvlé ràe. Vlèshì we vl nìnø mvrà vchángshìràe.
Mvdòm lap nø ban nø vdòngrým taq vna bvløng ngýmshì kèni nø gvzà zalonge.	Nøt dvmhári àngjýng mvban kè ban dvpèshì kèni nø rvzaq we dvkàri shvbøn lúngòe.
Gvrayí wa dvban ngutne. Íwe, Àngí ci nùng vsùng kaq lánngòe.	Gvrayí wa dvban ngutnòe. Íwe, tiqkvtkvt vsùng nùng mvsøn taq vkatshìri kadøwa banlún we cingza nøt lánngòe.
Mèlèjàngò nìnø shvmøri pumshì rae.	Mèlèjàngò ni nø mvrà wàlým vlìe.
Banlým rvt rvtø ràe.	Banlým rvt rvtø ràe.
Banvm nìgø vbøn lònng ngvme	Banvm we nøt dvmhá gø vbøn ngvme. Zóm ban nìgø vzùng zidvng nø í màshvla.

B. Nøt dvmámá lúnò vsvngri taq kadø íwe laqyà vle má?

Ksh. 4:23 yúng “Shvngbe mvdýmø nà vdè nøt svng tóngtóngwā ègārshì. Pàwálým wani, welòng nø gønsmaq tìbor íe.” Nøngmaq kadø wásháì lònng nø nøngmaq nøt taq kapà bønè walòng taq vnvngè.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÝM

Nøt dvmámá lúnò rvt vsháy we laqyà dvtanò we vsvngri dang dvdvm èlúnòde má? Àngmaq kadø íwe laqyàri dvtanshì má?

Nøt dvmámá lúnò we vsvng tiqmaq nø nvnvnv nøt vkatshìe. Hwáng vlap táshìri rvt chóngshì hòq vnvn sháòde. Nvnvnv svre dving wa nø màshvla we tiqpvnvvn bønrae wa dvdamòde. Nøt bum rvt yøp mvlúnò we, møí ni mvgágá vshat we gø vle. Àngwà zidvng møí dø nvrøm vchvngshìe. Vrá, shaq vhéshì jvt we, godóng nø gorì we ísháòde (Shz. 55:4-5). Nøt dvshà we, nøt mvgør we, vmpà vím mvneshì we nving yør nø ngø we ísháòde. Shvnmná vcor we, shvngoshì we nving mvhø mvhut wa we ísháòe. Kashvbóng: vsangí rülke we vhøm yàngà we svmaré tiqmè nø lvngàrèri shvngbe svng shvngoshì longè.

Nøt dvmámá lúnò vsvng tiqmaq nø àngmaqí vhøm yàngàri svng dvdvm røn dvzvr lým pvnri kèní vyáshì we gø vle. Kàshvbóng: mvzàn taq nvmvøngli kèní bùm laò nø vpuqké yàngòri nø nvmvøngli vlang we shaq svng táò nìgø gvzà svre vdùne. Nvmvøngli tvpra svng dilým gø vyáshì sháòde. Rvcvngcèri rvt nøt dvmámá lún yàngàri nø noqngømvhøm svng dí mvneshìvm.

Nøt dvmámá lúnò we vsvng tiqmaq nø zónzónwa góng shøì we gø ísháòde.. Kapà svng gø ti mvlánò vhubvhaq ídving wavme. Kungà madá ívm nø, mvhø mvhut írì svng gø shìnangrì svng yàngò nìgø pà nøt vjángshì we màvlvm.

Nøt dvmámá lúnò we vsvng tiqmaq nø àngmaqí vhøm yàngàri nvnvnv dvdvm dving wàòde. Tiqkvtkvt àngmaq nø vzvng vhøm yàngà vdòng svng vtvingvm dø ínø welòng vdòng cúnshì rà dø dvdvmshì sháòde. Wedø dvdvmshì lònng nø vzòng vshvt we rvtø taq gø bøn sháò nø, yøp dvgyv yøp nving mvgúmri nángò we gø bøn sháòde. Angí vhøm yàngà lònng svng wa rvtø døp dvdamò longí nø bvnli tiqlòng svng kóngtøp nøt yuqshìlým rvzaqe. Kàshvbóng, zungmàngcèri nø lega røshìlým vvk sháòde.

Nøt dvmámá lúnò we tiqmaqí nò àngí vholm yàngàrì sùng vnún manò nò shòn mvyøe. Tiqmaq nò shònlúm vgvrshìrì gø vle. Nøt dvmámá lúnò we vsùng tiqmaq nò nò, gani, aq nò, nøt dvmámá sùng vná lúnlúm dvzaqshì sháòe. Tiqmaq taq nò vholm yàngàrì màdvdamò (mvcøpmò) we vle, mõi ni tiqzàngzàng hwàm hwàm wa dvdvm rònò we gø vle. Vrá, tiqmaq nò nøt dvmámá vná lúnlúm dvpvt bvnli gvzà dvzaqshiwe, mõi ni vmlúm pvn chá vle vm we gø vle.

Mvzàn dø íwe svre dvkélúm pvnri vholm vdu yàngí we vsùngrì taq mvdvm yúng dvtánshì we laqyarì nò àngwà bòn sháò we laqyarì íe. Yadø íwe laqyarì nò nøt dvmámá lún bòò we tiqqø taq chàng bòn we gø vl dø, rvtø mvme vlé vm mèpvng wa bòn we gø vle.

C. Nøt dvmámá sùng té rvaq dvzàrò we nò kadø ìrì ímá?

Nøt dvmámá sùng té wa rvaq dvzàrò we àng mvtúri vle. Kàshvbóng:

1. Vdè tiqchòm tiqrvp vdòng bòn we. Kàshvbóng: vdè rvp vsùng tiqqøggø góngsha dvchóngshì vdu we, vdè nùng gvzà nàmunke we tiqqøggøí yumke we.
2. Rvtø mvme naq dø bòn we.
3. Vnún dvingwa bòn we.
4. Vsùng shí vdu we.
5. Vdú we mõi, vsàngí màngmàng wàò we.

Nøngmaqí nøt dvmámá sùng kadø vtoshài we taq tiqqø nùng tiqqø màbóng. Vsùng vní gøí tiqdø vholmò we taq tiqqø taq téwa rvaq dø nøt dvmámá bònsháò nìgø dvgá tiqqø taq nò gvzà màrvnaq dø gø ísháòe. Lùngpvng yúng dvtánshì dø íwe vsùngrì taq téwa nøt dvmámá rvaq dø bòn sháòe.

- dvgá tiqqøggøí dvtúra, shvngøtra lòng sùng wa vlòmshì gø.
- to kèní nøt dvmámái zarì, nøt vjángshì vpánri.
- nøt yòr yùlri, nøt dvcúmshì we laqyà vlri.
- rvzaq nò màshvla we mvme pvn vholmshaq ìrì, mõi ni cvmré dvgvp àngpè àngmè vní gøggø shía yàngàrì.
- akvt vholmò lòng vzùng kaq dvgá dø yvklúm mvme vholmshaqri.
- dvshàlúm vholmò dvgvp, mõi ni vholm bòò mèpvng, dvbvnglúm àngrì àngyàng, rømnvng mvdári.

3. Nøt taq bønri dang nving sing dø Shànshér kàruí kadøwa shèngøtnì má?

Nøt dvmámá vholmò we rvcvngcè tiqmaq nø nøt vdòng rvyùri gúngshì màdu wae. Nøngmaqí vholmìri nving singdø dvgá vsvngri kèni dvbvnglvm røtshì gø mvrà wae. Bøn bøiri vná nø vzvngkaq dilvm wa dvzaqshìràe wa we gø vle. Nøt dvmámá vllòng nø Gvrayò dvnkàri svng mvrøp we (màvlømshì we) íe lánòe. Yalòng nø màdu.

MADÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLVM

Lvngpvng yvng dvtanshì we mòngkàciqríi nøt mvsøn taq bønri dang kadø wàlvm dvtú má?

Mati 26:37-38 (Yesu)

Yohan 11:33-35 (Yesu)

Mati 26:75 (Piter)

Yona 4:1-3 (Yona)

1Samuel 1:10, 13-16 (Hanna) Shvgun Zaywà 55:4-6 (Dawi)

Yesu nø àngò nøt mvsøn taq vholmòri dvzvrri yvng shønshì yàngi. Dvzvr Poloí gø nøngmaq taq vl we yvklvmri tasvng tale rí dvbvng kélvm shá dvzvr kelvm dètúie (Gal. 6:2; Pil. 2:4). Kàgvp ànglí taq gø nøt vdòng vlri Gvray kaq pør dvhàshì we tvràri gvzà vbáe. Kashvbóng: Hanna, Dawi, Solomon, Yeremi. Shvgun Zaywà vru yàngàpè wa we nø, “Ngà mvrà màchàngshìshaq vl ke, pòni còngdō rvlàng weí ngà góngshám dakngà” (Shz. 32:3). Gvray nø nøngmaq nøt mvsøn vdòng àngjóng vllòng svng màdvpèshì shaq shønshì dvzvr mvyøe.

4. Nøt dvmámá lúnòri banlvm nøngmaqí kadøwa dvbvng lúnshì má?

SHVMUN SHVJANG

Vsvng shønshilòng shvláwa tá dvzaqshì we nving shvláwa mvtáa we zvtlán tiqlòng èwà nøng. We mèpvng yvnglúnshìri dang nàrashì nøng.

Nøt dvmámá záyvng kèni lutshilvm mvtú tiqlòng nø vdè taq vllòng dvháshì, shønshì lòng íe. Gvray kaq svng shini mèrøtshì vzvng tiqdýng vsvng tiqgøgø svng vzvng shønshì ràe. Ladýng, nà nøt mvgør lònq tiqgøgø svng dvháshì, shønshì èlúnò kèni tiqshvle nø vnàngvme. Vdè

taq vlwe nõt dvmamá lòngh mèshònshì nò dvhvngshú gò màvl kèní nõt dvmamá záyùng zòmban lúm àngshvlá kèní àngnóng hòq yvngsháòe.

Vdè nõt taq mvgòr we nõt dvmamá shònshilúm dvpvt vnígò dvhò mõi ni mvdòcè vdòng wá shvlae. Gó vrùm shònshì lúnlúm dvpvt tiqmvdò taq 10 gò mvdùm luq mvdaq. Áng mvdò tiqlòng taq nò dònghku àngkàngpèla, tiqchòm tiqrpv vsùngrì, nõt dvmamá vholmò vsùng shvdaqdaq í nigò mvzuq shvlae. Vdè nõt dvmamá dang shòn mvneshì we vsùngrì vl kèní tá dvhvnglúm go ràe. Mèpvng nò àngmaq gò shònshì longe.

Pànõt mànõt shvngshvngwa shònshì lúnlúm dvpvt zim wa íwe yuqyà we shvrà láa lúnlúm vchvkngè. Cùmré vdári gò àngcèrì mà dvgwàlúm cùmreí sùng vsóngha dvhvng ràe. We mvdò nò tiqbaq mvdùm vholmò rà na íe.

A. Vsùngrìò nõt dvmamá shònshì dvzúrshì we mvnggá nò pà íe má?

Vsùngrìò nõt dvmamá shònshì dèzàrò yùng kèní angmaqí:

- Àng lvpát taq vholmò vdubóí tvràrì chvk cing lúngò nò welòng nò àngtaq kadø vnaámì lòngh cingshì longe.
- Bòn bói dang vtólún lúngòe.
- Gvray kaq dvhòmshì, dvhòqshì long nò Gvrayí dvban daqòe (Shvgn 62:8; 103:3).

B. Kadø ígø nò táashú shvlá í má?

MVDÒCÈ VWÁL NÒ VRASHÌLÚM

Kadø íwe vsùng tiqgò yùng nà nõt dvmamá èshònshì ni má?

Nõt dvmamá pànõt mànõt shònshilúm rvt táashú gò nò;

- Àngmaq sùng mvré za gò.
- Tiq dvtvng dvgá kaq màdvhàò gò (Ksh. 11:13)
- Àngmaq sùng màshvràò, mõi zvngzvngwa màtùvshì gò
- Shvláwa táa nò cing zaa we tiqgò (Ksh. 20:5)

- Dvgári nùng shvbóng nò àngmaq nòt dvmá nò pàgò mói wa màdvdamò gó

Shvngòmre shvngòtshúrii nò tiqdvng vsvngri kaq mvkok nò yúng lúnòri svng shvláwa shòl nò dvzit dvzúng lún ràe. Nòt dvmá vhomò gó shónshilím dvpvt àng vdè nòt shvrúngò gó àng nò àng laq rvcvngshì.

C. Kàdøwa táa rà má?

Táashú gó ínò shónshì gó yuqya dø shónshilún lím tvrà wáa ràe. Mvme baq nàhøm nò ètáò kvv wa kòmngøm dø shá lúnshìe.

Shónshì gó svng lvingpvngram dvtanshì we ròtkàri èròtnò nò àng lvshónshì long dø dvbvng shvlae.

1. Pà bønvp mì má?
2. Nòt vdòng kadø dèdamòe ma?
3. Nà dvpvt rvzaq vtvg nò kadang/kalòng íe má?

Nà nòt èlúm nò shvláwa ètáàde walòng lvdòmò dø mvshví pvra tiqvpnpvni dètano. Kàshvbóng: shónshì gó svng dvjaq we, “øng” “íe” “o” wa nò nàtvnshì. Dvgá kaq dvjaq we, nàri svng yvng we wá mvdaq. Vdvng yvng høg tálvn nòt mvyvngra dø mèwáshini. Shónshì gòd tóng laqya svng dómshá we gó víl ràe. Kàshvbóng: shónshì gó vne svng dvjaqò dø íri nò dvcì tiqmaq vtóng taq màtok we gó ísháde.

Àngkvtkvò shònshì gòò kàri sùng nàánàò. Àngí shònò kàri mvdóngalúm dvpvt gò, shòn kàri àng dvtí vl màvl shvdønglúm dvpvt gò, nài àng shònshìrì shvlá wa cínglúm dvpvt gò vjú vle.

Shònshì we rvtò taq mvnítlá nòt mvgòr long kèní zúndvtut shònshì dvzúr màdu. Narshì dvzúr dánígí dvgá tíqđangđang sùng dvdvm dvzúr nò nòt lvzølvn dø dvtvngràe. Shònshilúm yuqya zidvng ívm kvò wa mvza dvtut dvzúr ràe.

Ładúng yòpnúngri la nángò we vl kèní werì shòn dèzàrò. Àngí dvdamò we àng lvjømri gò shòn dèzàrò. Werì nò àngmaqí vholm yàngàri rvt nòt vdòng bòn we tònòri ísháòe. Vrá, àngmaqí dvsháyvng vholmò rvtò taq Gvray kàshòn we gò ísháòe (Yob 33:13-18). Yòpnúngri nò shvbónghang tíqpvèn ínø pònrà we gò vlsháòe (Nnp. 37:5-8). Yòpnúng taq yúngshì ri sùng àngjóng íra dø nò dvdvm mvdaq. Nòt dvshàlúm dø íwe yòpnúngri shvngbe Gvray kaq vjúrøt nò tvle ràe (Dan. 2:20-22).

Àng dvpvt vjú røtnalúm yuqya kèní vjú èrøtnaò. Àngmaqí vholmòri dvpvt àngmaqí vdè ni Gvray kaq tvleshì ràe, íwe wedø wálúnlúm rvt rvtò ràe.

D. Gvzà rvnaq we dvsháyvngri

Gvzà rvnaq we dvsháyvng vholmòri dvpvt táa lòng wa mòi dø, dvgá dang kèní gò dvtvng ràe. Kazidvng rvnaq dø dvsháyvng vholmòe walòng shálúm rvt lvngpvngram mvtúri èyàngò.

- Bànchvt kadúngte luqwe àngò laqyàri kèní dvtanshì má? (kàgo 2-B sùng èyàngò)
- Bànchvtri kadúngbaq dúngte bòn we í má?
- Bànchvtri kadúngte rvnaq dø bòn we í má?
- Bànchvtri kadúng shvlá dúngte bòn we í má?
- Àngtaq bòn we bànchvtrií vdè nùng tíqchòm vsùngri kaq yúng mvlúnò hòq í má?

Nòt dvmamá rvnaq dø vholmòri sùng nò lànqlirií dvtvng ràe. Nòt mvsòn dang síngàng we lànqlirií màvl kèní nò cì svrawøn nùng cì svramaqrí cì zí nò nòt zøllúm nùng yòp lúnúm dvtvng ràe.

TÁALÚM SHVMUN SHVJANG

Dindán cvnshìrì sùng vní mvdò nàwáldò. Tiqqó mèpvng tiqqó àngmaq lvpát taq màshvla dø vshóm yàngà we tiqlòng shónshì dèzàrdò. Gvzà rvzaq tvràrì mòi dø cimba írì shónshì dèzàrdò. Dvgaríí shvlá dvingwa taa ràe. Shónshì gó nòt dvmamá záyvng sùng cingàdò we mvrshvm nùng àngnùng tiqdø nòt yòr we laqyà dvtan ràe. Kàgo 4-C yvng dvtànshì we røt kàrì èlàngò. 10 minit vlé vm mèpvng shvrà tvleshì dèzàrdò.

Mvdòmè yvng taq lùngpvng yvng dvtànshì dø vrashì dèzàrdò.

- Mvdòcè vdòng shónshì lòng nài kadø dèdamò má?
- Rvzaq we vle má?
- Nà shónshì kà àngmaqí àngjóng ètàngange wa dèdamò má? Parvt í má? Pàrvt mòi má?
- Táashú góí kadø shvlá wa/ shvla dø taa má?

HANG SÓY SHVMUN SHVJANG

Rutvng nùng rushvp mòi ni hang wáshvla we wùm tiqpùnpvù vl ràe. Gó vrùm dø màwá vl nò vdè nòt vdòng vlwe nòt dvmamá dvtanalvm Gvray kaq røtshì ràe. Gvzà màrvnaq dø màdvdvmshaq rutvngí mèsò gòm mvdvm èsòyò, mòi ni hang wàlv m bakøn/wùm lòngí hang tiqlòng shèlatnò. Nòt vdòng záyvng nò wurhamrì kèní tiq dvtvng léshì dèzúrò. Èsòyò we hangrì àngjóng mòi, shvbóng hang wa íe. Vdè nò vdè nùng singàng we hang tiqlònglòng í ràe. Kàshvbóng: mvløt aq we vsùng tiqqó tvle mvløt tiqdvm sóy shvlae.

Wegó nò wegó hang shvlatlv m 30-45 minit dving rvtø èziò. We mèpvng mvdòcè wáld nò shónshì mvyørí laqshónshì:

1. Àngmaqí sóy bóa hang nò kàpà sùng dvtanò we laq shònò.
2. Yadø wáshì yvng kèní àng shónshì we bàncvt nùng singdø àngshvr tiqdangdang dvdvm rønò we vl kèní laq shónshì.

Wál 3

Vsùng tiqgóí nòt dvshàlúm vhómò dvgvp kapàrì bòn má?

1. Svra Indvriò mvshól

Bingula móng Boka wál taq mvzàn gvbà bõne. Vsùng gvzà shì nò svmaré, lvgàré nùng cùmrèrì gò mvzàn taq dvbáshìe. Indvri nò wamàmè tiqlòng taq shvngòmèrè shvzøng svra íe. Àng dvjà nò tété cùng nò yvk lúngì. Àngò shvngòmèrèrì mvme gò shì nò ngúmshìrì gò àngmaq chòmri vdòng máshìe.

Lvngdòm nò vsùng shvngbe vllúm dúngte zømwàng sùng vtshíamì. Svra Indvri nùng vsùng 100 gò dúngte nò mvzàn dvjà kèní lutshìlúm dvgá tiq móngdan sùng hí tvrà taq vtshìlúm nòtrvt shì bòi. Tvrà ramò svra Indvri døngkumè zalúngì, cì lálúm tvrà mvjaqrvt nò góngsha dvchøngshíamì. Svre dvké we vdòng írvt nò zømwàng tiqyúng dvshaqí kómò dúngì zùndvtut vtmvshìe. Zømwàng vdòngdòng vshóm nár tvrà dì dúngì wa svre màdvké rvgaq tuq lún bòa. Tvràram vsùngrì tékaq zà lúngì (téwa nò cùmrèrì nùng vsak te we shaqèrì íe). Dvgá tiq móngsvng shì mvtuq rvtø taq tvràram vsùng gò (6) gò rá gøngsha dvchøngshìe.

Shvngòmèrè gvbà tiqlongí dvtúò we shvrà tiqlòng taq àngmaq íl lúnbòa. Weyúng vmlúm aqlúm nùng gvmsùng lá lúnúm tvrà lashìe. Gvzà màlè ke rá àngò shvngòmèrèrì tiqmaqrà dvtuqshì daqì. Mvme lvbán mèpvng, svra Indvriò shvngòmèrèrì tiqka dúng tuqrài. Vzùng dønì nì vrùm shvngòmèrèrì Indvri kèní àngdangdang dvpvt dvbvnglúm røtshìe. Kàngpè àngnì taq tiqdø vjúrøtshì nò mòngkà tashìlúm tiqyúng mvngushì we gò washìe.

Svra Indvri nò rvcúngcè tiqmaqò dvjà rvt gvzà gønggì lúngì. Àngrì àngrvprì shíapmà we shaqèrè tiqmaq nò gvzà yòr nò bvnli gò mvlashì mvtaq ím aq lálúm we taq gò màdvbvngshì. Vsvk cúnshìlúm nòt mvzvng dø yúngshìe. Lvngàré tiqpèi nò “ngài cì røngvpmò nìnø ngà chømmè nò dvcúnshì nì” wa vní dving wàòe. Àng chømpè shíapmà we shaqèrè tiqmè gò àngì vhómò gò vrùm sùng ngà chømpè ngàyúng kàshønrài dvchøng vníòe. Àngcèpè shíapmà we dvgá svmaré tiqmè nò, àngcèpè shíapmì lònng shvngbeí nì yvngapmà nigø ngàcèpè nò mèpvng tuqlúm mvdò taq vbá ràe wa nò cadvng wàòe.

Svra Indvrií yòpnúng taq àngchømmè rvt ngø nø àngkvt àngkvt vshatne. Shv̀mná rí màdu we sháò nìgø sh̀mná shvríshìe. Svra Indvri nø Gvray kaq sh̀mnári we wa mvtaq, vz̀ngz̀ng shì nø àngsv̀ng vme ráà rvt àngchømmè sv̀ng gø sh̀mná shvríshìe. Vrá mvzàn dvbungò we zømwàngrì (dvbungrì) sv̀ng gø sh̀mná shvríshìe. Sh̀mná rí m̀rsh̀m màdvtanò we í nìgø nøt vdòng taq svmi dø vcor lúngì, goziq we ǹng puqwá za we gø vhóm lúngà.

Tiqkvtkvt Indvri nø ngø nø, vkiq sórí Gvray kaq go mvyøe. Íwe, rvc̀ngcè nø wedø wá mvdaq wa àng nø àng sh̀nshìe. L̀ngdòm taq nø àngí rí mvd̀ng lúngà. Tiqni àng tvrà di dvgvp àngchømmè dvshà ǹng m̀rsh̀m gvzà vbóng we svmaré tiqmè ỳng bõà. Wekvt kadø gø tøn mvdàngò nø neci vlaøe. Chøm sv̀ng tiq dvshaq lo nø yøp kok vdòng róngshì nø mvme nari d̀ngte ngøe. Mèpvng pàgø mvdómò hòq mvme nari yøpme. Mèpvng sháng kungshì lúngì kvt nøtshàn wa dø l̀n shìe.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

1. Indvrií kapà vhómò má?
2. Nà vdèí gø Indvrií vhómò dø nàhómò we vl má?

2. Nøt yòre walòng nø kapà ímá?

Nøt yòre walòng nø tiqpv̀npv̀n vmvngvm, còmvm rvt dvyórshì lòng íe. Vdè tiqchøm vs̀ng tiqgógø, møí ni rømnvng tiqgógø màvlvm lòng gø íe. Góng dvg̀ng tiqlònglòng mvkømvn nø híze wurze bønvm lòng gø íe. Vdè nàdálòng còm/vmvng we ǹng shvrà (yatú) còm we gø íe. Còm/vmvng we íd̀ngte, yúm dø rvnaq dø ècòm nìgø, yòrlvm vhómshìe, yòr we àng zidvng màbóng lòng wa íe (Neh. 1:3-4).

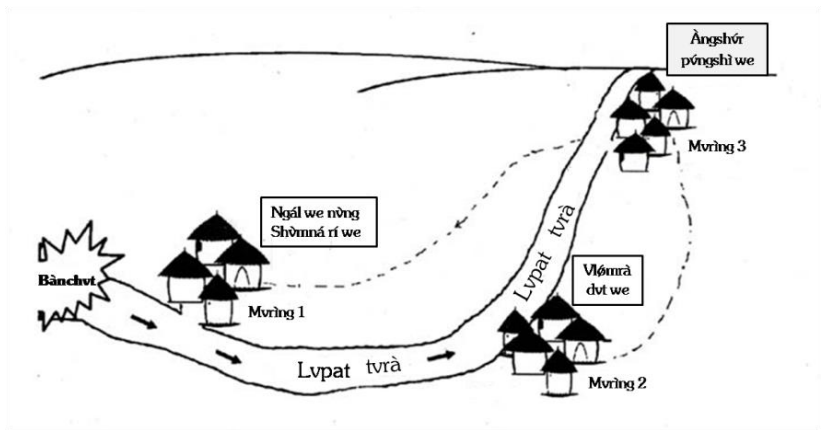
Vs̀ng tiqgø nø àng gvzà vlómshì gø, møí ni gvzà shóngshì we tiqpv̀npv̀n còmvm dvgvp dømral nøt vmvng sháøe. Kàshvbóng: Døngkupè/mè shìvm dvgvp, góng dvg̀ng tiqlònglòng tin gvyaqshìvm dvgvp, ǹng vne zøqvm dvgvp àngjóng bøn sháøe. Nøt yòr we tiqgø nø vz̀ng àngtaq vlwe dómshá nøt nø vlíng nø àngí vhóm vdu we dvsháyvng taq àngshvr shvtokshì nø cúnshì we íe. Vz̀ng zidvng dvmvn røn lúnlvm dvpvt rvtø ràe.

Adam ǹng Ewaí mvrà wà bõà ỳng kèní shìlvm lòng mònggàn sv̀ng tuqdaqì. Nøt yòrlvm lòng nø còmvm ỳng kèní nøt zømban lúnlvm

dvpvt wáshì we vtóng tiqlòng dø ídaqì. Muqlàng móngdan taq wa ngólúm, yòrlúm màvl daq (Dtn. 21:4). Rvcýngcèrì nø yòrlúm vholmì dvgvp mvkým vsvngri dø nøt yòrlúm màvl, pawálúm wa nìng muqlàng móngdan vlómrà èvìlai rvt íe (1Te. 4:13). Yór nø yòrì nigø vlómrà nìng nøt shvlòm we màdá møishà.

3. Nøt yòr yvng kèní ban lúm rvt kadø vholmshì má?

Nøt yòr dvgvp kungà be we nìng rvtø tøm we vle. Nøt yòr we nø mvme mvrìng vle nø díshì bø mèpvng zømban we lúnshì we yvnbàn tvrà nìng vbóngè (Esa. 61:1-3).

Nøt yòr yvnbàn tvrà

A. Ngál we nìng shvnmá rí we mvrìng

Mvrìng 1 nø ngál we nìng shvnmá rí we mvrìng íe. Vsvngri nø tiqlònglòng còmvm dvgvp nøt yòr lòngí vdè shvngvng pà bøn we gø dvdvm mvrònø høq íshàðe. Vsvng gø àngjòngshìàmì møí nì bànchvt tiqlòng àngjòng bønboì wa lòng shì vtòshì mvlúndø. Dvgá tiqrvtøtø taq nø chvn vnún ngø we nìng shvnmá vcor we gø íshàðe. Gvray kaq shvnmá rí we wa mvtaq shìàmì gø svng gø “pàwá ngàmaq wa èlangshàè” wanø shvnmá rí shàðe. “Ladvng ngài wedø wálúnvpmø nøng nø àng da mvshìni.” møí nì “Wepvñ la vdángvp kèní nø...” møí nì “Pawá ngà taq yadø bøne má?” wa nø røt kàrì røtshì longè. Shìàmì gø dang tiqgøgø svng mvrà shvri mvyø we nìng rvle teqshilúm dvdvm

we gø ví sháðe. Yadø íri yǵng kèní vrúm vrálúm lòng gvyaq kèð nø téwa záyvng rvnaq dvzàròe.

Tiqkvtkvt vsvng wegó shiàmì lòng svng mvkúm nø vto mvlúnò we gø vle. Akvt hòq cúnshì na íe wa dvdamòe. Yøpnvng taq wegó svng yàngò we nǵng àng kà shòn we gø táð we ví sháðe. Yadø íri nø kayvng mayvng vl we mònggàn vsvngri taq bòn sháð we ínø mvngvm we pvlàcè dvchøpshì rvt íe wa shòn màshvla.

Ya dvtvng taq, tiqlònglòng còmvm mèpvng, tiq shvlá mói ni we mvdvm gø tøm sháðe. Shìnàng rvdað rvtø mói ni nøt shvlóm nǵng dvgá vsvngri dvkómshira dvgvp kèní pǵngshì sháðe. Ngø we nǵng shìnàng rvda dvbvngshì we nø nøt yòr gø svng dvbvngshì we àng mvtúri íe.

VNÍ GØ TIQMVDÒ VRASHILÚM

Nà taq tiqpǵnpǵn còmúm nàhøm yàngari dèdamò. Mvdvm taq dvtanshì dø nàhømò má? Kadø nàhømò tvrà èshønshì.

B. Vlómrà dvt we mvring

Mvring 2 nø vlómrà dvt we mvring íe. Ya mvring svng tuqra kvv vsvngri nø nøt dvshà nø vlómrà màvl dø dvdvmshìe. Zvndvtut cúnshilúm dvpvt wàlvnrì gvcvt mvlúnò. Shiàmi gø vtǵngra lòng svng mvrøtmande. Kagói gø vyé mvlá, tiqqó wa dvshá dvre óngàe wa dvdvmshì nø vdè nø vdè shvtshilúm hòq dvdvmshì we vle. Àngí mvwàð we í nìgø, àngrvt shì we, mói ni, àng rà rvt shí vdu we íe wa vdè nø vdè mvrà shvrishìe. Mvring 1 taq røtshì kàri gø zvndvtut røtshì we vle.

Vlómrà dvt we mvring taq 6 shvlá kèní 15 shvlá hòq tøm sháðe.

C. Àngshúr pǵngshì we mvring

Mvring 3 nø àngshúr pǵngshì mvring íe. Àngmaq taq cómámi lòng dvpvt nøt yòr nø vto lún bød kvv mvring 3 svng dvtuqshivme. Mvring 3 taq nø lvpát àngshúr pǵngshilúm dvdvm pǵngshìe. Rømnvngri nǵng vce nø shvbyoshilúm tvlu ílonge. Døngkupè/mè màvía bóa gø gø døngku àngshúr shvzøngshilúm dvdvmshì longe. Cvmré shía bóa gø gø cvmré vrá tiqkvv lushilúm dvdvmshì longe. Í nìgø yòrlúm lòng rvt

àngmaq lvpát nø vzùng zidvng dø mõi, tiqshvle nø vlíng vpoámì. Shvlá wa nøt yòr lún bød gø nø tété shaqkúng we vsùngrì í long nø dvgá vsùngrì kaq nònggùn tiqdvtùng zilúnò we vsùng ìlonge.

D. Chùnychùn wa dilúm tvrà nùnnùn mõi.

Yòr we tvrà nø nùnnùn tiq mvrìng mèpvng tiqmvrìng zvngzvng wa tuq nø vle we nø mõi. Vzùng vle yàngà mvrìngrì sùng tiqlvng todø vtùng we gø vl nø welòng nø àngwà bønshàò lònng íe. Mvrìng 2 sùng vtuqshaq ívm we tiqgø gø mvrìng 1 yúng vholm yàngà dø vni shòm ni shvnná rí we gø vl shàòe, we mèpvng to dø mvrìng 2 sùng rá vtùng daqe. Tiqmaq nø mvrìng 2 kèni púngshì nø mvrìng 1 sùng divm we gø vle. Mvrìng 3 vtuqshaq ívm gø gø shì yàngì gø dvpvt nònggøm vjúrøt kùng rì wáshì dvgvp todø vlòmrà dvt we mvrìng 2 sùng vtúngvm we gø vle. We dø vtúngvm dvgvp rvtø tiq lvbán mvdùm we mvrìng taq vl shàòe. Íwe, mèpvng we dønì mvrìng 3, àngshúr púngshì mvrìng sùng, naqnaq dvtuqshivme.

Mvrìng 1 nùng 2 yúng vsùng tiqgø rvtø mvme naq dø vl lònng nø gvzà nøt bùmlúmrà íe. Kàshvbóng, shaqré tiqmè nø àngdòngkupè shì yàngì we tiqnòng vlérài hòq àng chòmpe sùng yàngò nø àngkà shòn we tàò dø írì íe. Àngcè shía bød cùmre àngmè gø gø àngcè gòò laqtunrì shìvm mèpvng àngnòng hòq gúldvng wàò nø dvgá vsùng kaq zí mvkamò dø írì gø íe. Lvngàrè tiqpèpè gø àngchømmè shìvm mèpvng vni nòngram hòq ròmrvngrì nùng vce we wá mvneshì dø írì gø íe. Yarì nø mvrìng 1 nùng 2 taq mvme naqdø vlrì íe. Àngmaq sùng nø mvme dvbvng ràe.

VNÍ GØ TIQMVDÒ VRASHÌLÚM

Nái nàhóm yàngà we còmlúm lònng taq mvrìng shvngbe sùng nàlèò nø àngshúr púngshì mvrìng dètuqshì yàngì má? Tiqzàngzàng taq nàdvng ké yàngì má? Mèpvng kaq nàtvng we vle má? Eshònshì.

4. Yòrlúm lòng té rvzaq we nò kapà

VNÍ GØ TIQMVDÒ VRASHILÚM

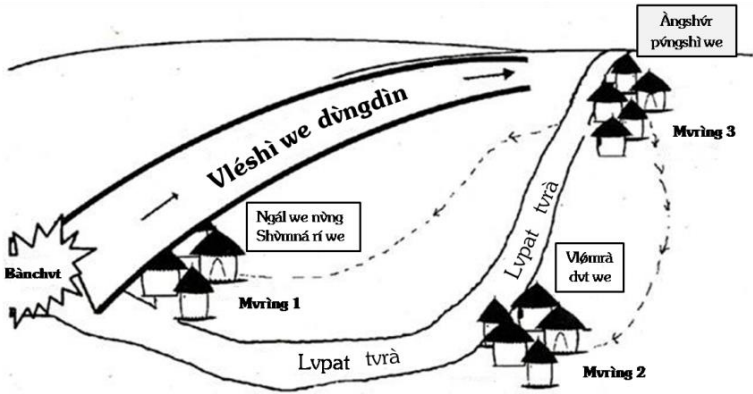
Yòrlúm lòng té rvnaq dvzàro we nò kapà í má? Nàtaq yòrlúm nàhòm yàngà lòng dèdamò. Yòrlúm vgámkéò we mvtùrì vù yàngì má? Kapàrì í má?

Yòrlúm lòng nò rvzaq we tiqpùn íe. Tiqpùnpùnì téwa rvzaq dvzár sháò we vle. Kadøwa yòrlúm lòng bønè walòng nùng welòng dang vsùngrì kadø vtoshie walòng taq gø vnúnge.

A. Yòrlúm lòng tété rvnaq dvzàro we àng mvtùrì.

Cómvm we pùn vrùm dvpvt nòt yór vdue. Í nìgø lùngpvng yúng dtánshì we mvtùrì rvt téwa rvnaq dø nòt yór sháòe.

- Tiq rvtø taqwa vsùng mvme shí vdu dvgvp
- Mèdèdamò rvtø taq tiqgógø shí vduvm dvgvp
- Vzøm nùmpvn (mvhø mvhut) shí vdu dvgvp
- Shìvm vsùng gø sùng kòmúm vnàng lá mvlúnshì dvgvp
- Vsùng àngjóng shiámì wa lòng shvdøng mvlúnshì dvgvp
- Tiq dònku mvdøng vlómshì gø shí vduvm dvgvp, mói ni dvcì (dvgøng) shøshú shìvm dvgvp
- Shìvm góí làngràa we banchvkri/dvkàrì vl dvgvp
- Vdè wa shvtshì we, mói ni, vsangí shvtbòò dvgvp
- Vdècè tiqgógø shìvm dvgvp

Vlëshì we òngdìn

B. Vlëshì we òngdìnì yòrlvm lòng vgam keshàòe.

Tiqkvtkvt òngmaq ò òvbù shvngkà òng Gvrayò òvncàri sving kámi vsving íshàrvt còmámi we tiqpvpnpvn rvt ò òt òvshà we òng shòmá rí lòng ò vlëshì we íe wa òvòvmie. Vdè òvci taq vl we toni laqyàrí we ò òvòvmi lòng sving ònggùn rvmshì we gò vl shàòe. Welòng sving vlëshì we òngdìn wa tòòe. Pàwáwa ni vlëshì we òngdìn tvrà ò tò ò vshvme, bànchvt bòn yvng kení mvring 1 òng mvring 2 sving màdvтуqshìshaq chàng àngshv́r póngshì mvring sving òvтуqòe. Yadó òlòng ò mòngkà òng gò màbóng, òt òvshà yvng gò mvban. Gvrayí ò tiqdangdang còmvm we vlvkvt yòr rà ò èmvin yvngshà. Yesu Kristu gò wurgáng mvdvm vchúng òvgvp “Ngà Gvrayá, Ngà Gvrayá, pàwá Ngà svng èlàngàe?” wa ò òt yòr yàngi (Mt. 27:46).

Còmámi lòng vtòshì lúnlvm òvvt vzaqshì we òt vl ràe. Òngmaq ò òt òvsháyvng sving ngwelvm òvzaqshàie. Tiqkvtkvt ò òt òvsháyvngri vná lúnlvm Gvray bvnlrì taq òvshokshài we gò vle. Yadó wài lòng ò svre òvkée. Pàwalvm wani ò vtving kaq màdvháshaq òt vðòng ruqðvng wài kení òt òvsháyvng ò òt vðòng vldvng wa we íe. Òngmaq kení mvshvng ò mèpvng ò mvme òng yvklvm vhómshì longe.

C. Ngøt we tóng lvmàngrií gø nøtyòr lúm long vgámké sháòe.

Vsùng dvcì tiqmaq taq vsùng shìvm dvgvp ngøtlúm vtóng vlàòe. Mvngø kèní nø shiámì gø sùng ti mvlánò we møí ni, dvshíò gø íe wa vsàngí dvdamò we vtóng vle. Yadø íwe tónglaqyà ínø nøt dvshà nigø màdvshà nigø ngungngung dvdòrshì nø ngø dvzàràòe. Vrá tiqdvciò tónglaqyà taq nø lvgàrèrì nø ngø mvdaq wa dvdamò we gø vle. Yadø ílongí gø yórvùng sùng nøt vdòng taqwa tònò nø vtúng kaq shvle lúm vgám kéòe.

Nøngmaq nøt yòrì dvgvp necì vlalúm rvt Gvrayí èmún yùngshà. Yalòng nø nøngmaq nøt taq vllòng dvtan nø vtúng kaq shvlélúm tvrà tiqhwáng íe. Dvyòrshì nø ngølòng nø lvgàrè svmaré shvngbe dvpvt vchvk we tiqpèn íe. Vkàngpè Yesu gø àng nùng gvzà vmunke we Lazaru shiámì dvgvp necì vla yàngà (Yoh. 11:33-38a). Shvgun zaywà vruò pègø (Shz. 6:6;39:12;42:3), kàdvtutshúri gø ngø yàngì (Esa. 22:4; Yer. 9:1). Shvngøtshú kàru 3:4 taq ngøtlúm rvtø gø vle wa vruòe. Gvrayí nøngmaq necìrì sùng sháò nø vpø dø cunòe (Esa. 38:3-5).

Nøngmaq necìrì vdòngrúm wa tøn mvdaq. Vrá vsùng múrdvng ngø dvpèshì we gø wá mvdaq. Mvnglè nècìrì àngwawa léshì dvzúr ràe. Tiqlònglòng còmvm mèpvng chvn vnvn dvdvmshì nø yórvùng vholmshì we vlisháò dø mvme shvlá vlévm mèpvng wa dvdvmshì nø nøt dvshà we gø vle.

5. Yòrlúm vholmòrì sùng kadøwa dvbvng lúnshìe má?

A. Yob sùng nøt shvlòmòrì

Yob nø cùmré mvme gø vdá we mvgàm tiqpè í yàngì. Chvn vnvn àngcèrì, nìnàrì, vdá dvnge còm nø shagóng záyvng vholm yàngà. Yob rømnvngrií tá bòà kvv nøt shvlòm nùng dvtuqshì daqì. Angmaq nø kà màshòn Yob nùng tiqnár tiqdø rúng dvbangòe. We mèpvng Yob nø àngí vholmò we dvsháyvngrií shònshì lúngì. Wekvv àng rømnvngrií Yob sùng kúmnøt mèvl alòe, we wa mvtaq yadø nàhómò we nø nà nùng nvcèrì vléd mvrà rvt íe alòe (Yob 4:7-8). Yobmí ngài mvrà vùng yvngà we màvl alò nigø rømnvngpèlái nø mvrà mèvl kèní nø Gvrayí yadø vholm dvzúr màdu wa kaqshìe (Yob 8:6-8;11:2-4; 22:21-30).

Àngmaqí Yob sùng mvrà vchàngshilúm rvt vnún manò nò shvràoe. Lùngdòm taq Yobmí àngmaq sùng “*Nòt shvlòmshúri namaq shvngbe nò nòt dvshá dvzírshú là èinønge*” alòe (Yob 16:2). Àngmaqí nò Yob sùng nòt shvlòmshilúm tvle téwa nòt dvshá dvzáròe.

MVDÒCÉI VWÁL NÒ VRASHILÚM

Yob sùng nòt shvlòmshilúm wàò, mói ni shònò we kapàri nò àng dvpvt zòmdvngé má? Vrá, weri kèní kadø íri nò Yob dvpvt zòm mvdvngé má?

B. Yòrlúm vholmòri sùng nongmaqí kadøwa dvbvng lúnshì má?

MVDÒCÈ VWÁL NÒ VRASHILÚM

1. Tiqgògò màvlvm rvt nànoet èyòr rvtø taq vsvngrii nà dvpvt vjú vl we kà mói ni bvnli tiqmvttútú wà yàngà we vle ma? Nà dvpvt vjú màvl we kà mói ni bvnli tiqmvttútú ri nò kadø íri ímá?
2. Nàmaq tónglaqyà taq nòt yòrri sùng kadø dvbvngshì we vtóng vle má? Kadø íri nò vjú vle má? Karì nò vjú màvl má? Werì taq rvcvngcèrii lúng màtokri vbáe má? Pàrvt ímá? Mvdòmè taq rá dètanò.

Lùngpvng yúng dvtanshì mvtúri kèní vrashì yúng shi màbá we vl nìnø èramò.

Tóng lvmàng kùng (lipòng) nùng cùnluv m tiqmaq nò yòrlúm vholmò gò dvpvt vjú vl dø tiqdvhá tiqmaq nò yòr gò dvpvt vjú màvl. Shvngòmre shòshúrii vjú vl dø dvbvngkèò shvle sùng rvcvngcè kýmnoet nùng shvtok dúngi wedø vjú vl we shvle zvndvtut wálúnluv nònggùn zí ràe. Yarì wa mvtaq vjú vl dø tubùmkeò we dvgá dangri gò lùngpvng yúng dvtanshìe.

- Nàce nò vjú èrøtnaò (Efs. 6:18).
- Yuqyà rvtø taq àngi nòt taq tònò lòngh shònshilúm nònggùn èziò. Shvnmná nùng nòt dvshà lòngh dvháshì dèzàrò.
- Àng shònshì lòngh ètáaò. Kà gvzà màshònshaq tété ètáaò. Àng shònshì/dvháshì yúng kèní zòmban we lúndaqòe. Yòryvng

vhómshì rvtò taq mòngkàri nùng shvngøt dvtùri vto mvlùnò (Yob 21:2; Ksh. 18:13).

- Áng dvpvt àngjóng zómðvngrii ðèbangò. Yòrlým vhómò gó nò àng nùng tiqchòm vsvngrii dvpvt nøtbùm we tiqqò ikèní shvlá wa nøt yòr we, dvháshì we wá mvlún daqò. Ángwa bñliri nùng shiámì góò bñliri gò dawun lúra rvt kungà gvzà yúm longè. Nøt yòrri dvháshì lúnlým rvt àngò àngwa bñliri rí dvbvng ràe. Vnàng rvda kùng taq dvbangshì ràe, dvgá dø dvbvnglým mvtùri gò gvzà vle. Memàri nùng dvrvtcèri svng tété dvbvnga ràe. Weri svng dvbvnglým nøngmaq svng mòngkà taq dvtúshaq íe. *“Dvrvt cèri nvnng memàri dvshácha we svng dvnì nvmcan wa yvngao nò, ang vdè gò rvgaq tòmmvng mvshèrri màvcaq dø rvdashi gó m̀vng nò, nøngmaq Gvray nvnng Vpè m̀vrdvngø m̀vngshèr we noqngòm tvrà cà:nò gó íe”* (Yak. 1:27).
- Yòrlým lòng nò kagó taqqò vhómshira p̀vñ ínø yór vdu dang shá dvzvr ràe. Akvt vhómshì long nò ǹvnnvñ wedø wa bøn daq we m̀oi. Zómaban lým dvpvt rvtò ràe walòng cing lým dvbvng ràe. Vchvk we nò, m̀vring 3 svng shini mvtuq rvtò tvràram m̀vring 1 nùng 2 taq gvzà vlíng vpo dø íwe, kàshvbóng, dõngku àngshvr shvzøngshì we mvtùri mvwàlým vchvkge.
- Ladvng rvdalým vnàng lá mvlùnò kèní shvngømréi màvlámi gó svng dvdvm røn we nùng góngsha dvchøngshíami lòng shvdøng we lipòng wáa vdue. Wedø wáshì we taq vshì nàng shvrà yvng àngò hang sòmla m̀oi ni wurgáng tiqlòng gvl shvlae. Tiqchòm vsvngrii vrúm vcar rvgaq vl kèní we dø ni àngmaq vl yvng wáa shvlae.
- Yòrlým tiqp̀vnp̀vñ vhóm vduvm m̀èpvng, ǹvmlat mvme lvbán m̀oi ni mvme shvlá hòq yøp mvlùnò we vl sháøe. Wedø yøp mvlùnò kèní leqjítán wáshilým nònggùn zí ràe. M̀vringzi taq vlri svng nò rvmá tvmu bñliri taq dvzaqshilým nònggùn zí ràe. Myuq taq vl kèní nò tvrà di we nùng shøngjong lým tiqp̀vnp̀vñ wàlým nònggùn zí ràe. M̀vring taq vl we í kèní nò vni hòq bñliri laqwa. Shagóng mvjòr lòngí yøp lún daqòe.
- Ladvng àng gvzà shøngshì we tiqqògò góngsha dvchøngshì vduvm lòng vto mvlùnò kèní nò naqnaq cing lúngò dø dvbvng ràe. Kàshvbóng: góngsha dvchøngshíami góò dvrèri dvgá kaq zi we, gur we wá lúnlým dvbvng ràe.

- Yuqyà dvgvp Gvray mòngkà èrøad nø nøt taq gø rí dèzàrò. Kàshvbóng: *Yehowa nø nøtdvtri shvn̄ng ȳng vl nø, vlé dómshì nø tónshìrì svng chángòe* (Shz. 34:18).
- L̀vngdòm taq àngmaqò nøt záyv̄ng yórv̄ngri Gvray ȳng tvleshì ràe. Àngmaqí v̄hóm bòàrì tøptøpwa dvtanshì lúnò nø té shvlae. Kàshabóng; àngmaq gvzà shóngshì we tiqgò gò màvlvm we, gvmsùng còm we, ròm̄nvn̄ngri còm we, dvgùng vyóm we, dvkòqshìrà vmvng we yadø còmvmrì, Gvray ȳng svng tiqlòng mèpvng tiqlòng tvleshì ràe.

R̀VNGSHVNG

Shvgun Zaywà13:1 taq Dawii “*Yehowaé, Nài ngà svng kadvgvp hòq vnálm í ma? wae. Vrà 5-6 taq “Ngà m̀vng nø Nà mvkok dvdínøt svng vlómshòng bóngà. Nài gònshaq shvlut we taq ngà dvb̀lvm íe. Yehowa Ang shmán jejú nø ngà mvd̀m luq póng rvtø, Ang svng shvring shvtà zàywà wálm íe.”* Tiq rvtø taqwa vníp̀v̄n gøt mvshum kadøwa àngi shòn lúnò má? Tasvng vtuke dø màsh̀vm má?

Shvgun Zaywà tiqmaq nø r̀vngshvng íe. R̀vngshvng taq àngmaq tvle Gvrayí wáalm Àng svng vlómshì sóri àngmaq nøt vdòng v̄lri Gvray kaq dvtanòe.²

R̀vngshvng taq (7) wál vbáe.

1. Gvray svng daqtuò we (go we)
2. Vle bøi rvtø taq Gvray kadv̄ngte shvla we
3. Nøt vdòng mvgør lònng dvhàd we)
4. Mvrà vcháng shì we møí ni mvrà màvl we gúngshì we
5. Dvbn̄glvm røtshì we
6. Gvray kèní vtánaò we (tiqkvtkvt nø màbá)

² Shvgun Zaywà bok taq vl we 150 tut kèní 67 tut nø r̀vngshvng íwe shá lúnshìe. Shvgun Zaywà àngp̀v̄np̀v̄n taq kèní loq vtvg íe. R̀vngshvng tiqmaq nø vs̀ng àng gò lu wáshìrì íe. Tiqmaq nø àngmvdò ku wáshì we gø vle. Vs̀ng ànggòku wáshì we r̀vngshvngri nø, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 22, 25, 26, 27, 28, 31, 35, 36, 38, 39, 40, 42, 43, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 59, 61, 62, 63, 64, 69, 70, 71, 77, 86, 88, 94, 102, 109, 120, 130, 140, 141, 142, 143 íe. Àngmvdò ku wáshì we r̀vngshvngri nø; 12, 14, 44, 53, 58, 60, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 106, 108, 123, 126, 137 íe.

7. Gvray kaq vlómshì dang dvtanò we

Yarì tiqsùng mvza màbá we gø vle. Vrá yayúng dvtánshì dø tiqsùng mvza mõi dø gø n vshú gø ísháde.

Rùngshvng wáshì we taq nø vdèi vhómò lònng shvngbe dvtanshì shvlae. Tiqkvtkvt Gvray kaq zershì we kà shòn dúngí we mèpvng Àng sùng kadø vlómshì lònng dvtanò. Yadø vnídangdang vbá rvt nø kùngngà vlwe vjúrøt kà vpoe. Nøt yòrlònng mvmashì, íwe, yòrlým lònng vdòng úldvng mvwa, Gvray kaq vlómshì dang gø zùndvtut dvzànde. Rùngshvng wáshìke nø Gvray kaq màdashìshaq nøt taq vldø shòn dvzúre.

Rùngshvng wáshì dvgvp vdè nø vdè dèzaqshì nø yvkwe vhómshì dang pòn lúnlým dvzaqshì we mõi. Mvnglè Gvrayí dnbvnglým røtshì we íe. Ngvnsàrì sùng màdvjaqshaq øpgómòpè Gvray kaq dvjaq we íe. Vdè ngvngshàrì kaq mvdè we nùng vdè shaq nònggùn sùng vlómshilým tvle Gvrayí døngman dø kàngéalým røtshì we íe (Shz. 28:3-4).

Rvngshvng wa we laqyà nø dvcì mvme taq vle. Nøt vdòngrým vlri shvleshilým shvla we tiqmvú íe.

SHVMUN SHVJANG

1. Kàru bok bik dúngí, Shvgun 13 tut èrø. Vrá, wetut rùngshvng taq vbá we wálri nàwálò/mèshálò. Dvngshì bøke mvdòmè taq tiqgøí táshì dø mòngkà ciqri laq rø. Dvgárií nø kaciq nø kawál íwe laqshònò.

<p>V 1-2;</p> <p><i>Yehowaé, Nàì ngà svng kadvgvp hòq vnalým í ma? Tiq dvcìq í ma? Nà mvr ngà yvng kèní kadvgvp hòq èmáshìni ma? Ngà nòt vdòng taq pòni nòt dvshàng sórí, ngà nò ngà dònghnòt taq kadvgvp hòq vyáshì rànge ma? Ngvñshàrì nò ngà mvdým taq kadvgvp hòq mvzvným í ma?</i></p>	<p>Gvray kaq daqtu we nving vdè nòt mvgør tvrà vchàngshì we</p>
<p>V 3-4;</p> <p><i>Yehowa ngà Gvrayá, èyàngà nò nàtvn dakngà. Shidòngjōm taq ngà mvyoplým dvpvt ngà vne dègvr dakngà. Mòini ngà svng ngvñshà wáshì gò nò, “Ngài ang svng dvingkeng bóngà,” wa lōng we màshá. Ngà vdvñ long dvgvp gò ngà svng vtúshùrì dvbù long we màshá.</i></p>	<p>Ròtnímshì we</p>
<p>V 5a;</p> <p><i>Ngà mving nò Nà mvkok dvdinòt svng vlómshòng bóngà.</i></p>	<p>Gvray kaq vlómshì we kà</p>
<p>V 5b-6;</p> <p><i>Nàì gònshaq shvlut we taq ngà dvbùlým íe. Yehowa Ang shvmán jejú nò ngà mvdým luq póng rvtnò, Ang svng shvring shvtà zàywà wàlým íe.</i></p>	<p>Gvray kaq shvgùnlym dvnshì we</p>

2. Gó vròm nò 30 minit zìm wa rvtò lushì nò vdèi vhomò we dvsháyvng tiqlònglòng dvpvt rvingshvng laq vrushì. Vdèpvñ kài laq vrushì. Rvingshvng vrushì nigò shvlae, mõi ni mvkún zaywà, lým zaywà í nigò mvrà. Wedø mõi nigò muqhóm rvingshvng tiqqòm tiqdø vrushì nigò shvlae. Vrushì dvingshì bøke mvdòcè/ mvdòmè taq laqshònò.

Wál 4

Rvzaq we tiqpùnnpùn vhom bód we cùmrèrì sùng nongmaqi kadøwa dnbvng lúnshì má?

1. Cùmrépè Kasi tvrà

Vbat 7 nóng íwe Kasi nø Bingola móng Bokada rvgaq taq vle. Àngpè nø dvrákó svra ínø àngnvm lvngàré 4 gø nùng svmaré 4 gø vdáe. Akvt shónshì tvràrì nø àng zùng lóng púngshì lúngì dvgvp bøn yàngì. Àng nø àng rømnvngri nùng sháng vrùm zùng dilúm gvzà vshø we tiqpè íe. Zùng svrapèi àngpè sùng “Kasi nø shá gø vpán nø kàru gø vru shá lúngà” wa shøne. Vyáng mèpvng Kasi nø rømnvngri nùng mvnshi dángí úmlúm rvtø mvhøqò dvgvp àngmè sùng gø bènli dnbangòe.

Tiqni taq àngpè nø mvrìng taq vl we shaqrèrì nùng mvme naqdø dvmùm we dómòe. Werì sùng tá màshvrúng we í nìgø tiqlònglòng bønlym wa má? wa nø gónggie. Wedang nùng singdø kagóí gø àng sùng màdvtàò. Tiqyaq taq chvn vnún àngnvm tepèi àng sùng góng vnanò nø vkiq sórí “Kasi, Kasi zømwàng sùng vtshài watwat èwáshì” alòe. Àngmaqrvp shvngbe chòm vdóng kèní vtshìe. Lutshilúm àngmaqrvp vtshì dvgvp shvntv poqkà táòe. Gurgur sùng dvjaqò nì nø àngmaqrvp mèpvngpvng dvgá dø tiqrvp gø vtshì ràì. Wervpcè tiqqø nø shvntví shí wvpkéò nø vbatøm vngaq we yùng bóa.

We nvpsháng taq dvgá dø vbirvp nùng tiqdø zømwàngrvm vl we vyúng kvnyvngri yo we rvmá tiqhúng sùng tuqámi. Kasi àngpèi shølò nø àngmaq gø vrùm nø máshìrà (shvyat) wá dvzaqshìe. Àng rømnvngpè cùngshì wvpkéapmà dang tiqqóí gø àng sùng mvshønò. Àngí gø vná lúnlym dvzaqshìe. Dvgá cùmré àngpè tiqqóí gø àngcèrì svng nvmè nø dvgá rvwá sùng vceapmì alòe. Íwe we mè sùng ngvnsàrìi shvtnapmà we shvngbeí sháòe. Nì vrùm àngmaq nø Kasi àngpèi shølò we taq vjúrøt nø zaywá wa we nùng shànsher kàru rø dvzaqshìe.

Àngmaq nùnnvùn vm we paqlvp nùng jømdwèrì ým mvlúnò nìgø ým aqlúm dang taq àngmaq nø màdvshà. Àngmaq taq ci màvl we írvtnø tiqqógø za long kvv dvzøm dvbanlym Gvray kaq mvdøng mvdacq vjúrøt dvzaqshìe. Kasi nø zara lóng sùng gvzà svre lúngì. Yaqdøngí yøpnúng mvgým nángò rvt svre nø ngø we gø vle.

Tiq shvlá mèpvng mvrìngò dvjà júmlúm rvt lvnghàré tiqpèla àngpèi dvzàr bòà. Cilcèrìi chòmri nò wírapmà, íwe vtíng nò vllúm rvt svre mvrà bòi we yùngbòà. Àngmaq mvrìng sùng vtíng nò chòmri vrà wáshìe. Tiq shvlá vle bòi mèpvng cùmrèrì zùng vrà tiqkvt poqpùng bòà. Íwe, Kasi nò zùng dilúm màshvrúng. Àngpèi mvdòng mvdaq dí dvzàrò rvt di we í nigò zvùng dø shvláwa cvn mvneshì. Svrapè nùng kàluq we gø ùl lúngì. Chòm kènì léshilúm svre nò vhaqshì (gvzà tàshì we shaq) shaq tàò chàng chóngshìe. Yaqdøngí gø chvn vnún vkiq nò tiqchòm køp vshat dvzàròe. Yøprà taq ci zunshì lúngì. Svrelúm màhómò zvùng kaq àng nò wedø møí. Kasi nò nùnnùn nøt dvshà we mvrshùm wa yúngshì nò rømnvngri nùng gø tiqkvtkvt wa mvnshìe. Mvnshì daq dvgvp gø mvzàn gvcvtpùn wa mvnshì nò rømnvngri nùng vshvt lúngì wa dvtømòe. Yaq vrùm vtlúm tvlú dvgøshì ra dø dvrèrì tiqyúng zvnghìe. Àngnvm pèlaí vhøò nigò mvnarò.

Pawá àng laqyà yadø íami lòng nùng kadø wàlúm lòng Kasi àngpè nùng zùng svrarìi mvràlò. Ci zunshì daq dvgvp àngmèi vdipmòe. Yadø vdipmò lòng nò àngsùng shvngøð we wa ínø laqyà nò màlìng. Vsùng tiqmaqí nò vsùngí mèvpmà na íe wa shøne.

Alice wa tøshì we tiqmè wamà kènì tiqni tuqdaqì. Kasiò angpè angmè ní sùng “Kasií mvzàn nùng singdø kadø dvdamòe” wa røtnòe. Àngpè nùng àngmè ní nò tasùng tàle dvjaq ké dùng wadángí “shøn mvshàngò” wa àngpè vtúnshìe.

Wekvt Aliceí “Kasií vhøm yàngà lòng àng sùng shønshì dvzúr ràe. Yadang nùng sing dø cùmrèrì sùng wá dvzúrlúm shvla vtving tiqlòng nò nàmaq zømwàng sùng èvtshì nõng dvgvp kadø bøn yàngi lòng háng vga dvzúrlúm long íe.” wa alòe.

Kasi angpè ní chøm svng tuqámì ke rushvp nùng rutvng Kasi sùng zìde. Angí sòmliarì mvme vgaòe. Wekvt àngpè nò àng nùng tiq dø rungðángí “sòmliarì nùmlat lòng nò kapà dang í má?” wa nò røtnòe. Mvzàn bøn yaq dang àngí dvdvm rònò dýngte àngpè sùng shønòe. Wekat rá àngpèi “nà nøt taq kadø èbøne” wa røtnòe. Kadøð svre yàngi tvrà Kasi shønshìe. Àngpèi rá “na dvpvt gvzà rvzaq we nò kalòng ímà?” wa røtnòe. Kasi ngø nò “ngà rømnvngpè sùng dvbvng mvlún yùngò” wae. Kasií àngí vga bòà sòmliarì tvrà shønò nò nøt taq mvgørrì vpuq lúngì nò gvzà ngøe, wekvt àngpèi àngsùng mvguqòe.

Yalong nò púngshì we wa íe. Íwe, Kasi nò àngí vhøm yàngàrì shønboá mèpvng nò àng laqyà shvlá lúngì. Mèpvng gvzà màlé dvgvp kènì nò dari í yàngi dø mvnshì vshòlúngì.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

1. Mvzàn màhómò dvgvp ǹng v̀hóm b̀à m̀p̀vng Kasi kadø vl̀ng má?
2. Mvzàn v̀hómb̀à m̀p̀vng laqyà vl̀ngwe ǹ kapà rv̀t íe wa nài d̀damò má?
3. Shaqr̀r̀ Kasi d̀ wa we c̀vr̀r̀r̀ s̀ng kadø vt̀nsh̀ má? Wedø vt̀nsh̀ long ǹ v̀jú vle má?

2. Mvgvm we v̀hóm b̀ò we c̀vr̀r̀r̀ taq kadø íwe laqyà vl̀ má?

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

Yvk we v̀hóm yàngà we c̀vr̀r̀r̀ tiqg̀g̀ èshàò má? Àng laqyà kadø íshàò má?

C̀vr̀r̀r̀r̀ ǹ yvk we v̀hóm vduvm kv̀t mvmè dang vnae. Shaqr̀r̀r̀ ǹng màb̀ng d̀ laqyà̀r̀ dtv̀nsh̀ daqe.

A. Angmaqò ǹt s̀ng rakeòe.

- Svre longe. C̀vr̀r̀r̀ mvlím ǹ àngpè àngmè ỳng v̀húng d̀ng walonge. Yaqd̀ng dvgvp g̀, vr̀ zaql̀r̀ s̀ng g̀ svre longe. Svre dvkè p̀n vr̀ b̀nrae lánò ǹ svree. Z̀ng dí g̀ svre longe.
- Shvmná r̀ ǹ mvh̀ mvhut (kaqdvng) wa longe. Vdè r̀m̀nvg̀r̀ ǹng v̀v̀ng mvdvm màrvm long. Te mvlím la í ǹng àngpè àngmè ǹng svr̀r̀r̀ s̀ng v̀v̀ng mvdvm vztv̀sh̀ longe.
- Ǹt dvshà longe. Tiq g̀g̀ g̀ngsha dvch̀ngsh̀ vdu rv̀t c̀vr̀r̀r̀ ǹ gvzà ǹt dvshà ǹg̀ tiqlvnglvng ǹ r̀m̀nvg̀r̀ ǹng m̀nsh̀ shàòe.
- Lvpat tv̀rà ǹt mvlúvm. Ǹt dvm̀ má l̀ngì àngmaq ǹt s̀ng d̀ngkè b̀ò ǹ lvpat dvpv̀t dvzaqshil̀vm k̀ngà màdá ívme.
- B̀n nvm l̀ng rv̀t vdè g̀ ràrà d̀ dvdvmsh̀ shàòe.
- Tét̀ngvm̀r̀ g̀ dvg̀r̀r̀ ǹ shike vdè wa c̀nsh̀ l̀ng ǹ mvr̀à vl̀ d̀ l̀nsh̀ shàòe.

B. Shagóng gø zásháde.

- Kà shònlúm yíng gø vnae. Kà kál sháde. Vrá mvá vpo sháde.
- Chá vle gónggi lòngí úmpà úm mvneshì we, nòt vdòng záyving sùng jorlúm rvt chá vle úm we bòn sháde.
- Vgo ziqwe, puqwá za we wa mvtaq góng taq dvgá vna bòn sháde. Góng pør we nùng shaq vshèshì yvk we gø bòn sháde.

C. Laqyà sùng gø vnasháde.

- Cùm dvgvp laqyà svng vtúng sháde. Kàshvbóng; ci zunshì we, wur cøpshì we.
- Yøpnúng mvgúmri nùng svrelúm dø yøp núngrì nùng sháde. Cùmreri tiqmaq nø yøpmún mán nø vkiq sháde. Telong ke yapvèn nø angwawa vmvngvme.
- Mvzàn wa gvcvt lúm pèn wa mvnshì longe.
- Ròmnavngri nùng vshvt we nùng vsùngkaq shv̀mná shvrì sháde.
- Ngó dùng walonge.
- Àngmaqí gvzà shòngò we tiqp̀vnp̀v̀n. Kàshvbóng; bèlaq, sòm̀la kàru tiqbokbok, gvsøp lúm p̀v̀nrì vmúnga bød dvgvp chá vle nøt yòre.
- Kàru sùng nøt mvlúmvm rvt zùng taq zidvng vjadaqe.
- Nøt mvgør lòng shvmúng mvyø nøtní vru kera p̀v̀n aq longe. Vrá dõngku vtvinglap svma lvngà vshúshì sháde.
- Te mvlím nø svre dvkèrì wàlúngòe. Kàshvbóng: modo sayge taq dvjershì we, svre dvke we zømwàngsha kwan we, pinla wáshi we. Yadø wáshì lòng nø svre dvké p̀v̀n taq màsvre, vzaqshìe wa dvdvmshì rvt íe.
- Te mvlím nø vdè nø vdè yiqshì we, vdè góng sùng vbeqshì nø dvzáshì we wásháde.

3. Kasi dɔ́ íwe c̀̀mr̀̀r̀̀i s̀̀ng kad̀̀wa d̀̀bvng rà má?

M̀̀V̀̀D̀̀Ò̀È V̀̀Ẁ̀Á̀L Ǹ̀Ø V̀̀R̀̀Á̀SH̀̀Í̀L̀̀V̀̀M

M̀̀sh̀̀v̀̀l̀̀a we tiq̀̀p̀̀v̀̀np̀̀v̀̀n v̀̀h̀̀øm b̀̀ò we c̀̀mr̀̀r̀̀i ǹ̀ngmaq́ kad̀̀wa d̀̀bvng lúnsh̀̀ie má?

A. Àngp̀̀è àngm̀̀è ní vd̀̀erp tiq̀̀ǹt íl̀̀v̀̀m mvzuq ǹ̀ø toni d̀̀ø c̀̀unsh̀̀il̀̀v̀̀m dvzaqsh̀̀i ràe.

B̀̀õndaq k̀̀eǹ̀í, m̀̀sh̀̀v̀̀l̀̀a we tiq̀̀p̀̀v̀̀np̀̀v̀̀n v̀̀h̀̀ømsh̀̀i b̀̀ø m̀̀èpvng zvngwa to lvpát s̀̀ng lún daq we dvjà vlkvt ǹ̀ø wàl̀̀v̀̀m gvzà vchvkng̀̀e.

Tiq̀̀ni vd̀̀ong wàl̀̀v̀̀m b̀̀v̀̀nliri vz̀̀ng kaq shá dvz̀̀r lúnsh̀̀i ǹ̀nø té shvla ǹ̀ø c̀̀mr̀̀r̀̀i cancan z̀̀øml̀̀v̀̀m d̀̀bvngk̀̀èd̀̀e. Z̀̀ung dil̀̀v̀̀m, àngm̀̀è s̀̀ng d̀̀bvngl̀̀v̀̀m ǹ̀ng r̀̀ømnvng̀̀r̀̀i ǹ̀ng mvnsh̀̀il̀̀v̀̀m ǹ̀ngg̀̀n z̀̀í ràe. Ǹ̀øt byo dvz̀̀r we tiq̀̀p̀̀v̀̀np̀̀v̀̀n g̀̀ø wásh̀̀ini shvlae. Tiq̀̀p̀̀v̀̀np̀̀v̀̀n mvnsh̀̀i we, gvzà dvraq we shaq m̀̀øí d̀̀ø, mvsh̀̀ól sh̀̀õn we p̀̀v̀̀nr̀̀i wá shvlae. Èpvng b̀̀ò long ǹ̀ø vd̀̀vng̀̀h̀̀øq wá ràe. Wed̀̀ø wásh̀̀i longí c̀̀mr̀̀r̀̀i s̀̀ng t̀̀vngd̀̀vng wàlúnsh̀̀ie wal̀̀ong shá dvzà̀r̀̀d̀̀e. Àngmaq ǹ̀øt taq svre l̀̀ong shv̀̀m̀̀vng k̀̀èd̀̀e. Vz̀̀nglap vwawa d̀̀ø vdú vna b̀̀v̀̀nl̀̀v̀̀m màvl wal̀̀ong dvdv̀̀m r̀̀v̀̀nl̀̀v̀̀m tub̀̀m̀̀k̀̀èd̀̀e.

Ladvng àngp̀̀è ǹ̀ng àngm̀̀è màr̀̀v̀̀m ǹ̀g̀̀ø c̀̀mr̀̀r̀̀i d̀̀øm l̀̀vng̀̀d̀̀e. Àngp̀̀è àngm̀̀è dvh̀̀ø vz̀̀ngl̀̀v̀̀m tiq̀̀p̀̀v̀̀np̀̀v̀̀n la vl ǹ̀nø vd̀̀e dvpvt wa mvtaq c̀̀mr̀̀r̀̀i s̀̀ng ǹ̀øtna ǹ̀ø cancan vd̀̀vngsh̀̀i ràe.

B. Àngp̀̀è àngm̀̀è maq́ ǹ̀ø c̀̀mr̀̀r̀̀i d̀̀ø ǹ̀øt taq zàv̀̀ng̀̀r̀̀i t́́aa ràe.

B̀̀õn we tvrà̀r̀̀i c̀̀mr̀̀r̀̀i mvsháò na íe wa shaqr̀̀eí lánì mvd̀̀v̀̀m c̀̀mr̀̀r̀̀i sháòe. Àngmaq́ shá mvl̀̀únd shvle shá lúnl̀̀v̀̀m àngmaq shá dvzaqsh̀̀i long̀̀e. B̀̀õn we tvrà̀r̀̀i dang shvlá wa sh̀̀õna mvl̀̀úni k̀̀eǹ̀í ǹ̀ø mvd̀̀ng we sh̀̀vngkà̀r̀̀i àngmaq vd̀̀ong g̀̀ong sháòe. C̀̀mr̀̀r̀̀i ǹ̀ng dvm̀̀v̀̀n mvyà we àngp̀̀è àngm̀̀è maq g̀̀ø m̀̀sh̀̀v̀̀l̀̀a we tiq̀̀p̀̀v̀̀np̀̀v̀̀n b̀̀õn daq dvgvp g̀̀ø b̀̀õn b̀̀ø m̀̀èpvng g̀̀ø c̀̀mr̀̀r̀̀i s̀̀ng sh̀̀õna ràe. “Ku rvgaq èmvnsh̀̀ì̀v̀̀mǹ̀õng” wá mvdaq.

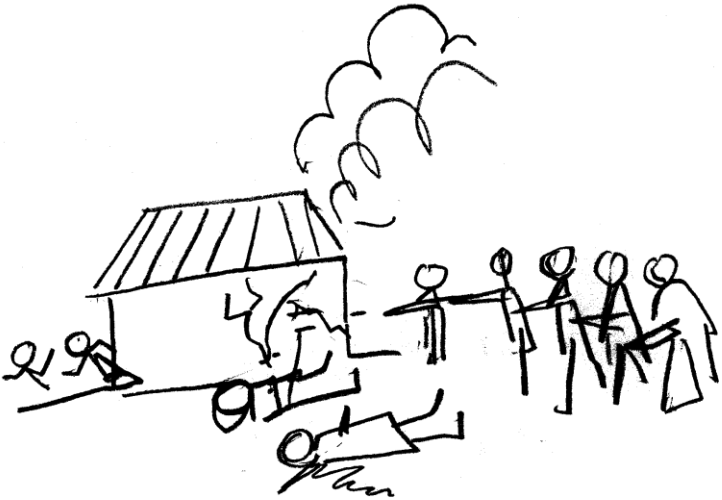
M̀̀sh̀̀v̀̀l̀̀a d̀̀ø b̀̀õnámì tvrà̀ dang tiqrvp vs̀̀ng tiq̀̀m̀̀ong wásh̀̀i ǹ̀ø sh̀̀õn ràe. M̀̀sh̀̀v̀̀l̀̀a l̀̀ong b̀̀õn dvgvp m̀̀øí ni pinlari d̀̀irài dvgvp kad̀̀ø dvdam̀̀ø tvrà̀r̀̀i c̀̀mr̀̀r̀̀i g̀̀ø vr̀̀m s̀̀ng sh̀̀õn dvz̀̀r ràe. Pag̀̀ø mvrà d̀̀ø vlwe

cùmèrèrì taq gò rà we ví sháòe. Wervt nò àngpè àngmè maq nò cùmèrè gó vròm nùng dvmún lún ràe.

Cùmèrèrì ínø àngmaqí dvdamò lòng sùng kài shònlúm tvle mvnshì làngí dvtan sháòe. Cùmèrè tiqqò mvzàn gvcvt pòn mvnshì lúngí àng vdèi vhom yàngà we nòt záyùng sùng dvtan sháòe. Àngpè àngmè maqí nò kapòn dang mvnshì we nùng kadø dvdamò turà røt ràe. Àngmaq mvzàn gvcvt nò mvnshì lòng shònò yùng kèní àngmaqí vhom yàngà lòng shònsì longè.

Cùmèrèrìí àngmaq nòt vdòng zalong lvshòn lúngò dø wàlúm dvgá tiqpòn nò còmla vka dvzúr lòng íe. Àngpè àngmè maqí cùmèrè gó sùng mèsò nùng rutùng èzìò. Werì lún mvyùl nìnø zishèl mvdùm vka dèzàrò. Kapà vkalúm mvsháò nì nò vsùng tiqqò hang vka dèzàrò. Wedangí àngrvp hang, vrá àngmaq nùnnùn vl we shvrà vka dèzàrò. Àngí vka bòò we hangrì pòn dèzàrò. Yadø wáshì we mvnggá nò àngmaq sùng shvngøtlúm rvt mòi. Àngmaq nòt vdòng mvgør nò zalòng shònsì lúnlúm rvt íe.

Ladung yøp nùng mvgúmri nángò we vl nìnø, vsùngri taq nò vdèi vhomshì long yøpnùng taq nùngshì sháòe walong èpónao. Yøpnùngri shònsìlúm nònggùn èzìò. Àngí vhom shaqri nùng yøpnùngri vzøme wa la dèdamò nìnø èrøtnò.

Mvzàn bònápmi turà cùmèrè tiqqóí dvdamò dø sóyò we sòmla

C. Àngpè àngmè í bòn we tvràri mayáshaq cùmré rì sùng shónà ràe.

Cùmré ígø bònwe tvràri sùng àngmaq zìdvng taq cing ràe. Svre dvké we vl màvl, tiqqóggø shìbøi wadø íri shá dvzúr vdue. Àngjóng ílòng shálúnò lóng nø òng gø mvdìng sóri svre dvke dø dakngò lóng mvdòm shvlae. Vrá, àngpè àngmè maqí nø svre dvke lóng chá vle shòn we nùng bòn sháò we svrelómri shvngbe mvshònlóm vchaknge.

Àngpè àngmè maq taq vzung kaq dvpvt tvlú dvdvm we vl ràe. Bònra kvk kadø wáshilóm warì vdèrvp vdòng vrashì we wá ràe.

D. Àngpè àngmè maqí nø vdè chòm taq ni vròm mòngka cvnshì we wáa ràe.

Tiqrvp vsùng dvmònlóm shvlá vtùng rvtø nø døròm dvgvp íe. Cùmré, shaqré gø vròm vdèi vholmshì dári dang nùng kadø dvdvmò tvràri dvmún shvlae. Cùmrèri sùng gø anqí dvdamò lóng shònlóm nùng vjúrøt dvbvnglómri shòn dvzúr ràe. We mèpvng tiqrvp vsùng shvngbe Gvray kaq shvring nø vjúrøtshì ràe. Cùmrèri nø tiqdvng vsùngri nùng vtoq vtiq sháò weó Gvray kaq gø vtoq vtip lúndè. Jò we dvtíri línglúni kèni nø màshvla we vholmshì lúngí gø tiqrvp vsùng téwa vzòm dvzúre.

Tiqkvtkvt cùmrèrií shìlòng sùng mvcíngò. Shìvm gø lora lóng caðe. “Pawá Gvrayí yadø íri bòn dvzárò má?” “Ngà sùng gø bòn dvzúr daqe má?” “Ngài vléngò rvt ímá?” Vsùng góng nø kómshì bø mèpvng pà bònvm ma? wa røt sháòe. Røtkà tiqmaq nø vtínlóm rvzaq we gø vl sháòe. Àngpè àngmè maqí nø Gvray kaq sùng vlómshilóm nònggùn zíkèò lap kèni lúndvngte vtína ràe.

Tiqchòm vsùng gø vràmì Gvray nø cúnshì nø, àngmaq sùng mvkòkngø walong shálún dø dvbvngké ràe. Gø vròm nø shànshér kàru tiqiq nøt taq rílv m dvzaqshì ràe. Kàshvbóng:

- Shz. 121:4: Gvray nø yøpyø màngømsshì we vsóngshú íe.
- 1Pit. 5:7: Nøngmaq svrelómri shvngbe Gvrayí ría ngutne.
- Shz. 23: Nøngmaq ràiri shvngbe Gvrayí tubume.
- Shz. 46:1: Gvray nø nøngmaq dvkøqshìrà íe.
- Ksh. 3:5: Gvray nø àng sùng vlómshì dvzúr mvyoøe.
- Mat. 11:29: Gvray nø nøtkøn nø tøn nøt vle.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

1. Nàmaq dvcì laqyà taq àngpè àngmè maqí còmèrèrì shòn kà táaò we vl má?
Àngmaq nùng dvm̀vn má? Ladúng wedø mvwa ni, pàrvt í má?
2. Wedø wáshìrì shànshér kàru nùng shètòkngò. Mak. 10:13-16, Drd. 6:4-9 èròð.
3. Còmèrèrì vhomò we nøt dvm̀màrì lvshòn lúngò dø wàlúm kadøwa tubùm lúnshì má?

E. Tiqcé jún nõng mvlím dvpvt mvdòng zóm̀d̀vngri vle.

Tiqcé jún nõng mvlím (12-20) nõ mvzànrì nùng nøt dvm̀má màhómò we í nigø rvzaq we lvpát ìdung íaðè. Nøt dvshàlúm vhomò bød mèpvng bøn we tiq shvle nõ àngmaqò lvpát ìdung rvt gø ísháðè.

Ya mvlímri nõ àngmaq dvpvt shøngshang kok møíni shvrà ràè. Chømyorèrì dvpvt téwa ràè. Mvzànrì vhomshì nõ shvrà vcílshì vdu dvgvp àngpè àngmè maqí kokri dvgøa mvlún we í nigø àngmaqwa vllúm rvtø ràè wa cingzaa lòng nõ vjú vle.

Vlàngré mvlím nõ àngmaq rømnvngri nùng dvm̀vnlúm rvtø ràè, wedø dvm̀vmlúm gø nõnggùn zí ràè. Tiqkvtkvt svmasvrèrì nõ àngpè àngme maqí chøm b̀vnli wa wá dvzúró rvt àng rømnvngri nùng dvm̀vnlúm rvtø màv̀laò we ísháðè. Pàgø mvrà dvgvp mvd̀vm nøt dvsháyvng vhomò bød mèpvng téwa dvm̀vnlúm rvtø ràè.

Yvk we vhomshì long dvgvp shòlaqrèrì s̀vng àngmaq nõ àngmaqrvp dvpvt zóm̀d̀vng we vs̀vngri íe walòng lvsháshì long dø dvbvng ràè. Àngmaqrvp dvpvt vjú vl we b̀vnli tiqlònglòng wá lúnò ỳvng kèní àngmaq nõ vjú vlwe vs̀vng íwe sháshì longè.

F. Àngpè àngmè maqí nõ zùng svrarì nùng zùng øpkýng mvdò s̀vng bøn we tvrà lvcíngò dø wá ràè.

Yvklúm tiqlònglòng bønbo mèpvng àngpè àngmè maq nùng dvgá dø shøshúri nõ wedang nùng singdø zùng øpkýngri nùng rvtø lù nõ vrashì lúnúm wá ràè. Còmèrèrì taq yvklúm vhomò bød lóngí kadø nøt vnanké bød we nùng zùng lèga taq kadø írvt nõ àngwa dø dvzaqshì mvlúnò dang zùng øpkýngrií shá ràè. Svraríí bøn we tvrà shá lúnò kvta

cùmrèrì mvdòm nòt shvyvngshì longè. Vrá, cùmrèrì zòmbanlúm tubùm we taq dvbvngshì lún lúngòe.

G. Gvzà rvnaq we dvsháyvngri

Ladýng tiqñogram vléra hòq cùmré tiqqò taq rvnaq dø bànhvtri yýngshì kèní nò nòt tóng nò zit nòt vlri cùmré wegò nýng rvtò zí nò shvláwa mvzùm ràe. Gvrayí dvban daqòe. Í nigø rvtò zí ràe. Langlirií tubùm we rà sháòe.

4. Cùmré cìlcèrì sýng nongmaquí kadøwa dvbvng lúnshì má?

Dènila mònggàn taq cùmrèrì sýng shaqrèrì mvsháò dø tapmò ku møini nongò nò mvdøng mvdaq cìlcè wáshì dvzárò we vle. Cùmré tiqmaq nò vdè nòtní zýngshì we gø vle. Kàshvbóng: gvzà dvshà nò ýmlým màdá rvt, àngmaq rvprì shvngbe vsàngí shvtna bòð nò ýlrà màdá rvt, ngýnshà sýng shòmna shvrìshì rvt, àng ròmnyvngri mýrdvng vzaqshìe walòng dvtan mvyò rvt, cìlcè zýngshì we gø vle. 18 nýng lýngpvng íwe kagò gø vzøng vshvt we, vsýng shvt we, vsýng shatnò lònng yýng yàngà kèní nòt dvmma lúnò nò shvláwa dvbvng we mvlúnò kèní àngwa tétóng vsýng tiqqò bòn màshvla.

Cùmré cìlcè íyýng we tiqqò nò àngwà zìdvng sýng yúldvngwa vtýnglým rvzaqe. Mvgvm màshvlarì gvzà vyýngshaq ínø lvpat tvrà taq bønrràrì sýng mvhø mvhut ku kèní pønlým lònng nò àng dvtí tiqlòng írà dø shvjangshaq ívm rvt íe. Àngò vsýngri nýng tiqrvprìi màtoð we màshvla pènrì mvdøng mvdaq wá dvzvrshaq ísháòe. Bòn daq nì nò àngmaq chøm sýng vtýng ràe. Íwe, àngmaqí wà yàngà we tiqpýnpvni rvt vtýnglým rvzaq sháòe. Vsàngí mvwým we nýng vsàngí svreð we ísháòe.

Chøm nýng zýng sýng shìni màtýngke dvbvng we lún ràe. Yadø íwe cùmrèrì sýng dvbangò mvdòrì vle. Werì dvpvt dvgòð we chømri taq mvmè tiqchàm ýl dvzvr ràe. Nòt dvmma lúnò we dvgári dø ni, àngmaqí vhømòrì shønshì dvzvr nò táa ràe. Àngmaqí vhømsaqrì sýng háng vka dvzvr we nýng zvtlán dvtan dvzvrshì lònng nò àngmaq dvpvt vjú vle. Àngwà lvpat sýng shì màtýng dvgvp vsýngrií àngmaq sýng shóngshì nò mvkoknge walòng shá dvzvr ràe. Àngmaqí wà

yàngà we màshvlari vchángshì rà dø Gvrayí chutnae walòng shá dvzúr ràe (1Yoh. 1:8-9).

Shvngømré íno còmre cìlcèrí vthòm yàngàri, nøt záyvngri, còmámìri sving vsvngrií cingalím dvbvng ràe. Gvray kèní dvban we lúnlím rvv mvrìng vsvngri nving còmre cìlcèri nø àngmaq záyvngri Gvray kaq tvleshì ràe. Mvrà vchángshì we. vroqa ke we nving shvrím shvráshì we víl ràe. Còmre cìlcè gø àngwa lvpvt taq cúnshilím dvzaqshì rvtø taq àngò tiqchòm vsvngri sving dvgaríí dvbvng we nving nònggùn zi we wá ràe. Còmre gø nøtlíngshì we víl nìgø àngwa zidvng taq vzòm vzvp lúnlím dpvt rvtø lú ràe.

Shvngømréí gø vsvngri kaq còmreíri sving cìlcè wáshì dvzúr lòng nø màdu we tvrà shvngøt ràe.

MVDØ DVTØM SHVMUN SHVJANG

Kadøwa còmreíri sving toqtíp vzømì má? nàrashì. Nàmaq rvgaq taq mvdøng mvdaq dvbvng rà we còmreíri vle má? Yadø íwe còmrecèri dpvt tiqdø vjú èrøtnøng.

Wál 5

Vsàngí mvyvmké bòò we tiqqó sùng kadø dvbvng lùnshìe má?

1. Mvyvm kéò Mvshól Vní lòng

Nà rugaq bònwe dujà nùng vbóng vtùng mvshóllòng rècvngshì.

Ema Mvshól

Vle yàngì nóng taq Bingola móng sùng dvgá móng cilcèrì gòng yàngì. Àngmaqí nø vsùngrì shatnò, mvrìngrì tólmò nø svmarèrì sùng mvyvm ké yàngà. Cilcèrì mvme gó nø, mvløt, gani, nùng nø gø aqe. Àngmaq ínø svmarèrì sùng mvyvm kéò lòng nø àngmaq nònggùn kadýngte zaqwe dvtanshilým tiqpvn dø dvdamòe.

Ema wa bòng tòshìwe svmaré tiqmè nø Bingola móng rìngzicè taq vbat gvzà téraì we àngnimè sùng dvkùmò sóri vle. Mvrìng yúng cilcèrì tuq rái rvtø taq àngchømpè Jot nø zaqlè wàng taq ví vdu yàngì. Dvgá mvrìngcèrì nø tiqshaqí vtshì lúnò nigø Ama nø svrøng rái nø za we àngnimè sùng yøprà kèní vshulò ke rvtø tømámì.

Àngnìni chapja kèní léshilúngì weó cilcèrì tuq rái. Àngnimè sùng nø màrvtøshaq Ema sùng tapmò nø vshømpèi tiqpè mèpvng rullò nø mvyvm kéòe. Ema nø àng lutshì lým gvzà vdør dvzaqshì nigø àngmaqpèla nø àng mvdùm gvzà kýngrvt nø, àngwur lè giqshìbøi. We mèpvng tønwapè taq àngmaq cildupèi cilcèpèla sùng tøl dvrèrì baq dvbvngshilým go bòà. Wekvt Ema nø zømwapng sùng vtshì bøi. Àngnimè sùng cancan láò dúngi àngmaq tiqmvrìng vsùngrì kaq lá dvzaqshìe. Ema nø mvyvmke we vholm bòà rvt gø, àng wur tiqpa giqámì dvmamá rvt gø gvzà svre vnúnámì. Àngnìni zømwapng taq mvme nari di bøi mèpvng mvrìngcèrì sùng lálún bòà. Mvrìngcèrì giqámì Ema wurtýng lvjýngaòe. Íwe Ema nø àngsùng mvyvmké bòà tvrà shòn mvkvmsì.

Vní nár mèpvng àngmaq nø àngmaq mvrìng sùng vtýng lúnò nø mvrìng todø shvzøngshìe. We dvgvp Jot gø chømsùng lorái nø àngmèi bønvpmi tvràrì àngsùng shádvzàroè. Jot nø mvyvmkébòà lòng nø Ema ràrvt mõi, walòng sháò nigø àngchømmè nùng bvttut yøp

mvneshìbòì. Ema nò shvraqshì we mvdùm tin gvyaq nò mvmúng mvshèràmi dø dvdvmshìe. Gvzà nòt dvshà weí, shvtshilúm gø dvdvmòe. Àng vdòngtaq cáng pvlàcè dúng mvzúngshì wa ngún vtìqe. Gvray kaqsùng gø shùmnàrí nò Gvray nò kúmlúm màrvm wa dvdvmshìe.

Lvngdòm nò, svrawun tiqpè yúng àng dvtanshiámì. Svrawunpèi nò “nà nò mèyvmkéa:pmi mèpvng nùmlat vni ni vdòng la dètuqshìvpmi kèni nøngmaqí nà sùng HIV vna mvlúnlúm cì zívshà niwe íe. “Ínìgø shvwi jipmì,” wa àlòe. Vpye vuvngrái kvta Ema nò shaqmè tiqdùm shàban vshèshì lún bòà. Àngtaq HIV vna nò màcaq, íwe àng nò cùmré góng íapmì. Àng nò cùmré yagø sùng kadø wa shóngalúm walòng dvdùm mvshá bòà.

Ema nò àng nòt dvmamá sùng kadøku gø tøn mvzàndø rvt shvngòmre svrapè chømmè yúngsùng di nò shònshìe. Svrapè chømè í nò Ema sùng gvza mvrézaò nò àng shònshì tvrà shvláwa táaòe. Ema nò shònshì dvgvp neci vlaò, mànar ngøe. Tiqdvna nèci vlaò nò ngø bòì mèpvng àngø nòt dvmamá záyvng tiqshvle vkaàmì dø dvdvmshì nò mvme víl nàmámì dø íámì.

Àngsùng dvbvng lúnlúm dvpvt yalòng tvrà àngchømpè Jot sùng shónalúm Ama kèni svrapè chømmè vkúng røtshìe. Ema gø nòt vráe. Svrapè nò Jot nùng tiqdø vcún lúnlúm rvtø lushì nò bønvpmi tvrà taq àngí kadø dvdvmòrì sùng pør vcháng shònshidvzúròe. Jot gø àng nòt dvmamári vchángshì lúnò dø tiqdvchá, àng nò Ema nùng todø vzøm vrúm lúngì nò tàsùng nønggwøn vzí kèdaqì.

Dvgø shvlá vlérài mèpvng lvngàrècè tiq gø Ema nùng Jotní baqbòà. Angní nò cùmrèpè sùng Natan wa bøng tóòe. Natan wakà nò “Gvrayò gønpaq” wa kà íe. We dvgvp vsùng mvmeí nò Ema taq bønvpmi tvrà sháò rvt cùmrèpè sùng mà-shvla pùn, nòmтуqtuq pùn tiqlòngdø yàngò we gø vle. Cùmrèpè sùng Gvraykaq tvle vjúrøtnalúm rvtø hòqatnà kv svrapèi gvzà shvlawe vjurøt tvyø tiqlòng dvgóade. Welòng rvtø tvyø taq svrapèi cùmré yapè kadø lúnshì rái tvrà pørpør vcháng shønò nò cùmrèpè nò kadøwa shvngòmre dvpvt Gvray yúng kèni gønpaq íwe sùng shónaòe. Wedángí svrapèi shvngòmreíri kaq yapècèi Gvray kaq lvshálú:ngò dø, lvshóngshilong dø dvtøng dvtè dvbvngshilúmri sùng ripdvzáròe.

Mvme nøng vlérài mèpvng, Natan nò àngmaq rvgaq taq mvme bøng shvngwe shvngòmre svra, mòngkà shvngøtshú svra tiqpè í yàngì. Àngpè àngmè ní nò àngrvt gvzà nòtshøm dvbù lúm lúnòe. Rvtøri

vlemvnsihì dø, Gvrayí dɔ̀vbaŋgò rvt Amaí nø àngs̀vng mvyvmkè yàngàrì s̀vng, tiqkvtkvt nø dɔ̀vdamò nìgø, l̀vngdø̀m taq nø mvrà vroqa lún yàngà.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

1. Ema nø àngtaq bønapi mì tvrà pàwá kagó s̀vng gø mà dvtàòmá?
2. Àng kadøwa zòmbanlòng lálún yàngàmá?

Amnon ǹvng Tamar mvshól

Amnon nø koqk̀v̀m Dawiò àngcè vlatpè í yàngì. Àng nø góng m̀vrsh̀v̀m vnv̀p nø àngnv̀m̀rì taq kèní koqk̀v̀m r̀vngt̀vng taq r̀vnglún ǹvmlatpè íe. Àng nø àngpècè ínø tamècè íwe gvzà vnv̀p nø chømyo vjòngí we àngnv̀m̀mè Tamar s̀vng màpá mànv̀p shòngòe. Àngtaq záyàng v̀hò̀mò hòqshaq àngí àngnv̀m̀mè s̀vng gvzà shòngòe. Wervt àng nø àngnv̀m̀mè ǹvngwa v̀llúnl̀v̀m tvrà làòwe lá mvlúnò. Àngnv̀m vdu we tiqpèí àng gvzà nø̀t dvshàwe ỳvngbòà kv̀t “kapà yvkl̀v̀m nà hò̀mòmá?” Koqk̀v̀m tiqpè àngcè nø sháng vr̀v̀m pàwá nø̀tdvshà we m̀vrsh̀v̀mì v̀l vdu ma?” wa rø̀tnòe. “Ngái Tamar s̀vng shòngòe” wa Ammon vt̀v̀nshìe.

Àngnv̀mpè ínø gvcvt tiqlòng vjòng bòà. Àng shòn we nø, “yø̀prà s̀vng èlov̀m nø zàkákà dèpèshìv̀m. Nà ỳvngkaq nv̀pè didaqke, ‘Tamar s̀vng ngà dvpvt v̀m aq dvgò̀al̀v̀m dèz̀v̀rangdaknga’ èalò” alòe.

Ammon nø àngnv̀mpèí gvcatnò dø wáshìe. Koqk̀v̀m Dawí gø Ammon s̀vng mvzùml̀v̀m Tamar s̀vng dvz̀v̀ral̀v̀m nø̀t vràe. Àngnv̀m̀mè Ammon nø àngchømỳvng ò̀rài nø àng dvpvt v̀ml̀v̀m wáaòe. We mèpvng àngnv̀m̀mè s̀vng “Akv̀t nø, ngà yø̀prà s̀vng v̀ml̀v̀m èl̀vngangatnà nø shè̀v̀mv̀tnà” wa alòe. Àngnv̀m̀mè yø̀prà ỳvng ò̀rài nø àngs̀vng v̀mpà shvámò ke, àng s̀vng poq tapmò nø, “ngà ǹvng tiqdø yø̀pshì vnv̀m̀mèá” alòe. Àngnv̀m̀mè nø ngø sórí “wedø nø bøn màdu vnv̀mpèá! mèdèru ni, ngàs̀vng wedø nø mèẁvngà nø̀ng. Yadø ípv̀n nø Isvraeìrì dvhø kad̀vngte s̀vng we mvrà íwe nài èshàòe. Ngà shv̀rakshòng nø kaỳvng dil̀v̀m íe mà? Koqk̀v̀mpè s̀vng èrø̀tshìlè. Wekv̀t àngí ngàs̀vng lushì dèz̀v̀rdaqe,” wa alòe. Íwe Ammoní àngnv̀m̀mè kà mvtáaò. Àngnø àngnv̀m̀mè mvdv̀m té k̀vng rvt àngnv̀m̀mè s̀vng mvyvm ké bòà.

We mèpvng canwa àng shóngnøt nø mvwúmshilap vpoámì nø, àngí àngnvmmè sùng shóngvpmà mvdùm tété rvnaqdø lè mvwúmshibøi. “Yayvng kèní bò èlèshìvm” wa àngnvmmè sùng vkiq nø lùngdø. Tamar nø àng sùng kórshì sórí “we dø møí, møí! Ngà kaq yakvt èkwanà lòng nø nài nàlébøà bvnli mvdùm té màshvla” aløe. Íwe Ammon nø àngshuqrì sùng goð nø “àng sùng vtúnglvp ègur bønøng, àng lèshì bø weó búngkà ècøtnøng” aløe. Wekvt shuqrí Tamar sùng vtúnglvp shøl bøà.

Tamar nø vnvp we bèlaq yvnggúng gwashie. Íwe kadúngte nøt yòrløng dvtanshì lým dvpvt àng bèlaqdùng dingshì nø vgo taq gø waqpúí øshie. Múrdaqløng wurí mashì nø ngø sórí atnámi.

Tamar àngnvmpè Absaloní bønvpmi tvrà tálún bøà kvtt nø àngnvmmè sùng nøt shvlóm dvzaqshì sórí alø we nø “àng nø nvnvpè ní írvtt nø bønvpmi tvrà ka gó sùng gø mèshøn ni, dvdvmlým gø mèdèzaqshì” wa aløe. Absaloní àngnvmmè sùng àngchøm sùng shøl bøà nø Tamar nø tiqlvpat vgur shaq, dvtóng svmaré tiqmè dø àngnvmpè chømyúng vl yàngì.

Koqkúm Dawíí bønvpmi tvrà tá bøà kvtt, àng gvzà shvmná rí nìgø Ammon nø àng shóngshì vtung àngcèpè írvtt mvrà zibè zílým pà gø mvwàð.

Ammon sùng àngí vléapmà mvrà rvtt Absalon nø gvzà mvwúmshì nø àng sùng shvtlým kà rvttshie. Vní nøng vléámì mèpvng Absaloní Ammon sùng yúmò nø shvt lún yàngà. We mèpvng àng nø, àngpè shvmná kèní lutshì lúnlým dvpvt dvgá tiqmóng sùng vtshì yàngì. Weyúng vshøm nøng máshì yàngì. Lúngdøm nø Dawíí àngkaq Yerusalem sùng vtúnglým go yàngà. Íwe Yerusalem sùng vtúng daqi dvgvp gø Dawi nø àngsùng vshøm mvwáshì yàng. Absalon nø Dawi sùng gvzà nøtza nø koqkúm rúngtvng tøllým dvzaqshì yàngì. Wedø dvzaqshì dvgvp Absalon shì yàngì. Weløngí vrà koqkúm Dawi sùng tété nøt yúl dvzúr yàngà.

(Yaløng mvshøl nø- 2 Samuel 13 tut taq vbá we mvshøl àngdong íe)

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÝM

Yadø mvyvmkéð lòng kèní Tamar taq pà bøn yàngì má? Ammon taq pà bøn yàngì má? Tamarø tiqchøm vdøng pà bøn yàngì má?

2. Mvyvm kéò we nò kapà sùng wae má?

Mvyvm kéò lòng nò vsùng tiq góí dvgá tiq gó sùng wegó nòt màráshaq rùlámò/mvyvmkéò lòng sùng wae. Yadø íwe tvrà nò té kaq nò cvmaré tiqqó taq mói ni cvmacvré tiqqó taq vholm sháòe. Íwe gùchàngré mói ni lvngàré tiqqó taq gó vholm sháòe. Mòngzòl we rvtòrì vdòngtaq dýng, mvyvm kéòlòng nò mùngkang tiqlòng íe. Mvzàn wa rvtòrì taq nò yapvñ té wa gvzà luq sháòe. Mvyvmkéò lòng nò mvyvm mvlá nòtní wawe bñnlì, mói ni mùngmùng mvhò mvhut wá mvyó rvt gó ísháòe. Mvyvmkéò lòng nò tiqrvp vsùng taq kèní gó, ròmnvng taq kèní gó, mói ni vdè nùng mènàsháke we vsùng tiqqó taq kèní gó bòn sháòe.

3. Mvyvm kéòlòng rvt kapà yvklómri bònsháo má?

Nòt dvmhá àngpvnvpvñrì taq kèní mvyvmkéò yúng kèní lúnò we nòt dvmhá nò rvnaq vtung tiqpvn íe. Vsùng we gó taq rvtò yvnggúng rvnaq dø nòt dvmhá lún dvzàròe. Shòshì lóm shvraq màchaq dø írvt nò mvyvmkéò we vholm bòd tiqqó nò nòt dvmhá lòng mashi sháòe. Dvgá kagóí gó shá mvlúnò. Vsùng tiqqó àng kaq mvyvmkéò tvrà mvshòshì rvt mvyvmkéò we màhómò na íe wa nò dvdvm nò màdu.

MVDÒCÈ VWÁL NÒ VRASHÌLÚM.

1. Nài mvyvmkéò we vholm yàngà we tiqqógó èsháo má? Wegó lvpát taq kadø yvklómri àngí vholmòe ma? Tiqchòm tiqrvp vdòng? Mvring/rvwá vdòng?
2. Nài vsùng tiqqógó kaq mvyvm ké yàngà we vsùng tiqqógó èsháo má? Wegó lvpát taq kadø yvklómri àngí vholmòe ma?

A. Mvyvm kéòlòngí vsùngrì kaq kadøwa yvklómri vholmshì dvzàrò ma?

- Àngmaq nò rvnaq dø shvraqshì sháòe. Àngmaq taq lúshì màshvla we nòmtuqtuq tiqpvní mvchómkéò dø lvnshìe.
- Vtín shaq, pàgø màpóvmshà dø lvnshìe. Màshvzøngshishaq svmaré tiqmè nò àng sùng kagó ígø kùngrvñ mvneshì na íe

wa dvdvmshìe. Àng nø àng shvtshì lúm hòq gvzà nøt dvshà we vholmòe.

- Mvyvmke bød svmaré tiqmè nø lvgàré ídýngte svng shvnmá rí sháòe. Yadø bøn dvzàrø rvt Gvraykaq gø shvnmá rí sháòe. Àng shvng vl we kagø svng gø vwawa dø shvnmá rí sháòe.
- Cip vcaq dø dvdvmshì nø Gvrayí shèngøtwe ína íe wa dvdvmshìe. “Ngà taq yadø bøn lúm ngái kapà wá vlévpma má? wa vdè nø vdè røtshìe. Yadø dvdvmshì we dvhø taq dvgáí gø àng vl mvsháshì rvt íe wa nø nøt záyng tété rvnaq dvzúr sháòe.
- Èshønshì kèní vsvngríi vyàe, møí ni mvrà lárae wa dvdvmshì nø àngmaq nø dvgá vsvng kaq dvtá lúm svree. Døngku vsàngí gø tiqmvring vsvngríi gø ngálae wa nø dvdvmshìe.
- Svma lvgà vshúshì we taq gø nøtshømlúm mvlúnò. Mvnglè nø sho vnøí ílonge(Svma lvgà vshúshì tvrà kaq svre nøtní nøtzaqvme). Møíni tiqmaq taq nø tìn bøshà, màpøvmshà wa dvdvmshì nø vsvng mvme nving svma lvgà vshúshì we gø vlsháòe.
- Àngmaq taq svma lvgà dvrèrì møí ni dvgádø góng vdòng dvmhá lún sháòe. Mvyvmkelòng nar dvzaqshike àngmaq nø sharø giq we nving dvgádø dvmhá rí lún sháòe. Àngmaq nø HIV nving svma lvgà vshúshì yvng kèní zínke rawe záyng vna lún sháòe. Svmaré nø cvmré góng í nø cvmré dvjá mvyø sháòe. Yaráí shvdvt ídvzúr sháòe.
- Àngmaq nø vzvngkaq Gvrayí roqgar daqe walong vtoshilúm rvzaq sháòe.
- Àngmaq nø màshvla we cángí dèchøpkèie wa lvnshì sháòe.

B. Mvyvmkélòng vholmò gøò dèngku nving àngrvp vsvngríi svng kadøwa yvkwe vholmò dvzàrø má?

Ladýng cìlcè møí ni zaqlè tiqgøgøí mvyvmke bød nìnø, mvyvmke we vholmò bød gøsvng tiqchøm nving tiqmvring vsvngríi mvré zadaqòe. Lvma mvyvmke lònq vdè nèyving negvm yvng bøn kèní vdèsvng gø wedø mèyvmkenge wa dvdvmshì sháòe.

Mvyvmke we vholm bød we tiq gø nø àngò tiqchòm vsvngri kaq mvshònshì kèní àng pàwá nøtdvshà nø shvmná ríe walòng tiqchòm vsvngrií shá mvlún daqò. Døngku vsvngrií gø svma-lvngà vshúshì lònq nø yakvt pàwá gvzà yvknngámì má? wa nø dvdvm mvrøn daqò.

Ladvng mvyvmkéò lònq wà bòa gø nø shvdaqdaq vsháke we vsvng, lvmala, àngpè, àngkø, àngwvng, àngnvm, møí ni shvngømré svrapè, la íkvt nø mvyvmke we vholmò gøí vchàngò nìgø vsvngrií àngshòn lònq svng vto mvneshì we gø ví sháòe. Vlèò gø nø chòm àngkàng gø møí ni vsvngrií gvzà vpø svreò we tiqgøgø í kvt kèní wegø svng cip lálvm vsvngrií mvkvmsihì we gø ví sháòe. Vsvngrií màhaq màjángshilvm rvt wedø bønapi long màtoò mvdvm, àngsvnglè “nàyàe” wa nø mvrà shvri lúngòe. Møí ni, tiqmaq nø rvle teqshì we gø ví sháòe. Kadø møí í nìgø mvyvmke we vholmò tiqgø lvpát taq nø tiqdøngku vdòng nvng àngrvp vdòngtaq gvzà yvk dvkàri bøn bung dvzàròe.

Svmaré tiqmè la mvyvmkéò we vholmò nìnø mvdøng ví dvshà we nø àngchømpè íe. Àng nø HIV vna vcaqlvm lònq svng gø svre daqe. Àngchømmè nø mvshèr bøi wa àngí dvdvmò nø àngchømmè nvng tiqdø ví mvneshilong. Wedø bøn dvgvp, mvyvmke we vholm bød gø vdòng taq shvraqshilvm lònq nvng vlømrà màvl dø tété dvdvmshì dvzàròe.

C. Mvyvm kelòng nø mvyvm kéò gø svng kadø yvklvm tvràri vholm dvzàrò má?

Mvyvmke we bvnli wàò we cilcèri nø àngmaqí wabøò lònq dvpvt dvgùng lāshì nìgø vsvngri kaq àngmaqí mvhø gvlang wàò lònq rvt nø àngmaq nøt vdòng taq tiqpvnnpvn shvtshìwe gø íe.

Mvyvmkéò we bvnli wàò gø nø rvcvngcè í kèní mvrà vldòmshì nø shvraqshìe. Mvyvmke we vholm bòa gø mvdvm shònshì lvm téwa mvkvmsihidaq. Àngmaq nø nò shvraqshì lònqí vdè nø vdè shvtshì høg bøn sháòe.

4. Mvyvm ke we vholm bode we tiqqo sng nongmaqi kadø wa dvbvng lúnshì má?

A. Àngmaq nõ cì lvjngshì ràe.

Mvyvm ke we vholm bode gø nõ chàng cì lvjnga ràe. Bøn bøwe mèpvng zvngwa zí lým zìrì vle. Wedø èwàò lòng nõ vsvng wegø HIV, nng svma lngà vshùshì yvng kèní zín kera pvn, tetanus³, hepatitis B⁴, mõi ni dvgåðø záyvngri mvgòng lým dvpvt íe. Svrawunri nõ sharø giq we, mõi ni góng vdòng shvwi vyø we vl màvl yvnga ràe.

Vsvng wegø nõ mvyvmke we vholm bode mèpvng tiqni vníni vdòng cì lvjngshì lúnò nìnø té shvlae. Íwe,we mèpvng cì lvjngshì lúnò lòng gø wedøni vjú vle. Svrawun yvng di nõ dvtanshì rvtø taq tiqchòm vsvng tiqqogø, mõi ni rømnvng tiqqogø, mõi ni vsvk te we shaqré tiqmèmè àng nng tiqðø zvndvbvngshì kèní gvzà shvlae. Wedø zvndvbvngshì gøí gø svrawun kaq vchvkwe shá vdu shvle shõna shvlae.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

Nàmaq rvgaq taq mvyvmke we vholm bode ri kaq zì lvjnga dvbvnglým pà dvrèrì lúnshì má? La mèshàò nìnø lálým gvcvt nàjønò.

B. Àngmaq nõ àngmaqi kýmvmò vsvng tiqqo sng shõnshì ràe.

Mvyvmke lòngí nõ vsvngri kaq gvzà rvnaqdø shvraqshì dvzvr rvt àngmaq nõ vlómvm daq we, àngmaq shõnshì lòng sng màdvhà lým dø íwe tiqqo sng wa àngmaq dvmmári dang shõnshì daqe. Mvyvmke we vholm bode gø nõ vdè nõ vdè mvmvng mvshèr dø dvdvmshì rvt àngmaq sng té shvràò nõ, cip lácháò gø sng àngmaqtaq bøn bõirì shõnshì mvneshì. Vsvng kagø nõ vlómvm, kýmvm daqe walòng àngmaqi tété sháò rvt àngmaq shõnshilým gø sng vdè nõ vdè

³ မေးခိုင်ရောဂါ

⁴ အသဲရောင် ဘီ

rvcúngshì dvzúr ràe. Wegó nò shvngòmre svra, mõi ni svrapè chòmme, mõi ni zitnòt vl we svmaré tiqmè, mõi ni mvyvmke we vhomshaq tiqqógó í vdue. Shvngòmre svrarí nò shvngòmre vdòng taq yadø mvymke we vhom bõrì svng dvbvng lúnò we vsvngri kaq rvcvng nò àngmaqtaq rà we shánòt paqziri cvna we shvngòt dvtú we wá ràe.

Svmaré tiqmè nò àng mvyvmke we vhomò tvràrì shõnshì we nò àng vdè dvshàyàngri vchángshì we írvt nò, shõnshì gò nvng táa góní dvhø, tasvng tale vcínga we, mvréza we vl sháòe. Wervt svmaré tiqmè nò mvyvmke we vhom yàngà svmaré tiqmè svng shõnshì lòng nò té àng dvpvt shvlae. Lvngàrè tiqpèpèi wemè shõnshì lòng táalvm íkvt nò we rvtø taq dvgádø svmaré tiqmè gò vbá dvzúrshì ninø té shvlae. Wegó nò tádvbvng we lvngàrèpèò àngchòmme mõi ni shvngòmre svrapè chòmme íkvt shvlae. Dvgádø svmaré tiqqó gò vbá mvlúnò ninø shvngòmre svng gò vdè chòmme svng gò mvyvmke we vhom bõa we tiqmè nvng kàshõnlvm vle, kayvng, karvtø taq shõnlvm íe walòng svng shádvzúrshì vdue.

Mvyvmke we vhom bõð we vsvng tiqmaq nò àngmaqò dvmràrì kagó nvng gò shõnlvm màvpuq we gò vl sháòe. Wedø írvt nò shvngòmre svrarí nò noqgú lipòng tvyøri taq mvyvmke we vhomòrì dvpvt shvngòt dvtú we nvng vjú røtna we wáa vdue. Yadø wáshilòng nò rvnaq nò shõnshì màshvla dø záyvng vhomòrì dvpvt vlòmrà íað nò àngmaq nò vsvngri kaq yadang shõnshì shvlae, vdue, walòng dvdvm røn dvzúr sháòe.

Nòt shvlómashú gò nò mvyvmke we vhom bõà gò svng àngí vhomapmà tvràrì pørha vchángshì lúnlvm dvbvng lún ràe. Àngmaq kadø shvnmá rí nò shvraqshì we tvràrì shõnshilvm tvrà wáa ràe. Mvyvmke we vhom bõð we tiqqó nò Gvray kaq shvnmá shvrishì lòng nò àngwà bõnsháò we tiqmvttú íe. Yalòng rvt nòt dvshá mvrà. Gvrayí gò àngmaq shvnmá rí lòngsvng gò vto lúnò nò wedøni àngmaq svng shóngshie. Àngmaq vdòng nòt mvsønrvm dvdvmò dang màdashì dø shõnshì lúnlvm lòng te vchvkge. Rvngshvng vgashì nò àngmaqò nòt dvsháyvngri dvhashì lòng gò vjú vle. (Rvngshvng wálvm dang wál 2 yvng èyàngò)

Vdè taq mvyvmke we vhom bõà rvt yvklvm àngdangdang vhomshì sháòe walòng dvdvm røn lúnò lòng nò nòt dvmrà záyvng kèni zõmban lúnlvm nvmlat pvngshì lòng íe. Yalòng nò shvlá wa táa nò àngmaq kadø dvdvmò lòng svng sínga dvzaqshì we tiqqó nvng

èshòshì yǐng kèní wà lúnshìe. Mvyvmke we vholm bódò tiqqó nò wedò shòshì lòng mvme ni mòi ni mvme shvlá dǐng rvtò ráade.

VNÍGÓ TIQMVDÒ VRASHÌLÚM

1. Nà taq gvzà rvnaq we bànchtv tiqlòng nàhómò nìnø kagó yǐng èshòshìni ma?
2. Nàò shvngòmre vdòng taq mvyvmke we vholm bódòri kaq dvbvnglým kadø íwe vsvngri sǐng shvngøt vdue má?

C. Àngmaq sǐng zvndvtut shóngshìwe tvrà shádvzúr ràe.

Mvyvmke we vholm bódòri nò nùmlat dvgvp Gvray kaq gvzà shvnmá rí nò vjúrøtshilým nǐng Gvray mòngkà tálým mvneshì hòq bòn sháde. Àngmaq nǐng tvptvp vlwe vsvngri shònkà nǐng dvtanshì we shóngnøt wà vto lúnòe. Vsvngri àngmaq sǐng zvndvtut nàpòie, shóngshìe walòng yǐnglún lúngòke naqnaq àngmaq nò shimvtin màgvyaqi walong dvdivm rón lúngòe. Àngmaq dǒngku vsvngri nǐng tiqchòm vsvngri mvdòng dvzaqshì ràe. Mèpvng lǐngdòm taq àngmaq nò Gvray mòngkà kèní nònggùn zilòng vtoshì mvyø long nò vsàngí àngmaq dvpvt vjúrøt dvzvrshilonge. Zómdivng dø íwe mongkà ciqri nò Shz. 9:9-10; 10:17-18 rí íe.

D. Àngmaq Dvmmàri Gvray kaq rí ràe.

Vsvngri tvlú ívmke, àngmaq dvmmàri sǐng Gvray kaq vju røt tvleshì nò zòmbanlým dvpvt Gvray kaq røtshì ràe. Mvyvmke we vholm bódò yǐng kèní vdè lvpát taq vmvngàmìri tǒpni tǒprang shòn lúnshì kèní tété shvlae; kàshvbóng, cip màcaq we, sherchung we, dvbu we..., Àngmaq nò werì àngmaq sǐng todø zilým Gvray kaq røtshì ràe (Shz. 71:20-21).

E. Àngmaqí nò àngmaq sǐng mvyvmke bódò gó sǐng vroqa ràe.

Àngmaq nvròmri taq vl we nøt dvmmá Gvrayí dvzòma bódò mèpvng àngmaq nò mvyvmke we bǐnli wà bódò gó sǐng gø vroqa lúnlungòe. Mvyvmke we tvrà nò gvzà màshvla long íe. Íwe, Gvrayí nò nòngmaq sǐng mvgvm dø wari kaq vroqalým nòngmaq sǐng dvkǐme (Mat. 6:

14-15). Vroqa lúnlúm rvt rvtò mvme ràna íe. Mvyvmke we vholm bód mēpvng cùmré tiqqò lún vduvm dvgvp, mvyvmke we bñli wàbòà gò sving vroqa lúnò lòngí we gò cùmré sving vto gò lún lúngòe.

5. Mvyvm kéò yúng kèní shòqò we cùmrèrì nà

MVDÒCÈ VWÁL NÒ VRASHÌLÚM

Nàò shvngòmre vdòng àngmaq kadøwa shòqshì yàngì dang rvt vsvngrií ti mvlánò, shvrèò nò ngákkéò we cùmrèrì vle má? Lavl nìng àngmaq sving kadøwa dèbangòe má?

A. Àngmaq mvdòng ràwe nò kapà íe má?

Mvyvmke we vholmò yúng kèní shòqshì we cùmrèrì tiqmaq sving àngmèi gò, tiqrvp vsvngrií gò, ngálò we tiqkvtkvt íl sháðe. Àngmaq sving shvlá wa mà dvkùmò nò, dvshá dvre wàò nò shiwe gò vle. Gõnpàncè íe wa nò neyúng mvtàmò. Àngnmrií gò mvwúmsì nò tiqrvp vsvng dø màdvutnò we gò vle.

B. Kadøwa yadø íwe cùmrèrì kaq dúbvng lúnshì má?

Gvray nò dvrvtcèrì kaq gvzà shóngshìe. (Drd. 10:18). Shvgùn Zaywà 68:5-6 taq yadø wae. “Gvray nò Ang Shànshér we ívlà taq vl nò, dvrvtcèrì dvpvt angpè nvng memàrì dvpvt kàrvtnāshú wáshìe. Tiq gò wāwā í nò mvneshi vsvng kaq nò, Gvrayí angrvp í dvzà:rò nò, vróngshaqri kaq nò shòtshú dvnglún yúng svng shvlèòe. Po vtúshúri mving nò, kàngkàng gāng rvgaq taq vle.” Nøngmaq rvcúngcèrì yadø íwe cùmrèrì kaq shóngnøt dvtan lúnúm dvpvt Gvray yúng kèní àngò shóngnøt vto lúnúm røtshì ràie. Cùmrèrì yadø vholm vdu lòng nò àngmaqí pà wá vlèò rvt mòi. Àngmaq nò dvgá cùmrèrì mvdvm nøngmaq shóngnøt té ràrì íe. Àngmaq sving àngmaq lvpát nò dvchut nvmchang bønraí we mòi wa lòng Gvray mongkà kèní shvngøt dvtú ràe. Zómðvng we mòngkà ciq tiqmaq nò Shz. 139: 13-18 , Esa. 49: 15 íe.

Àngmaq “vpè nò kagó íe” wa nò røtshì longke àngjóng ònglòng shóna ràe. Vsàngí lánò mvdvm àngmaqí nò tété vsháshaq íwe íe.

Àngpè kagó íe wa sháshì kèní, àngmaq sùng shá dvzúr ràe. Shì yàngì we ìní nò, àngmaq àngrì àngyàngrì nò kagómaq íwe tvrà shóna ràe.

Shvngòmré bóm svrarí nò yadò íwe còmre tiqqò sùng tiqchòm shvngbéi vto lúnlúm dvpvt shvngòt dvtú, dvbvng lún ràe. Àng chòmpe nùng àngnvm vlatrì nòt dvshà nò vto lúnlúm nò yvknà íe. Còmre gó dvpvt shvngòmré taq vp tvle vjúròtlúm, mói ni tilòp zíalúm rvtò tuqrake, còmre gó nùng àngò tiqchòm vsvngrì dvpvt ishòt zi nò vjú ròtna ràe.

6. Nøngmaqí kadò wa mvyvmke we bñnlì wàòrì kaq dvbvng rà má?

Mvyvmke we bñnlì wà bòòrì sùng Gvrayí vroqa mvlún we mvrà màvl wàlòng shádvzúr ràe (Esa. 1:18). Àngmaqí nò tiqqò mvdòm vsvng mvme mvyvmke we bñnlì wà yàngà we gò dví ni. Àngmaq nò vsvng nùng màshúshì nò kadò gò vl mvlúnò, øp mvlúnò wa vdè nò vdè dvdvmshi we gò dvvl ni. Àngmaq taq yadò bòn we tvrà tiqqógò sùng shònsì we nùng mvrà vchángshì we vl ràe. Dvbvngshú gòì nò àngmaq todò màlèshì lúm nùng mèpvng bvtut mvwà lúm àngmaq nùng tiqdò vjú ròtna we nùng yúng dvbvngshì we bñnlì wà ràe.

Mvyvmke we bñnlì wà bòòrì nò àngmaqí wà vdvngshaq bñnlì rì dvpvt døngjá kòtgòm (dawun) lushì ràe. Àngmaq vlèshì bòi gó kèní mvrà chutna lúm vroqshì ràe. Àngmaqí vlé bòa góó sherchòng (chòmyo lypat) lòng nò kadvgvp gò vtúnga mvlún bòa nìgò àngjóng nòt vwúngshìe wàlòng sùng vneí yúngshìpòn bñnlìrì dvtansì nò àngí vlé bòa gò sùng dvangshì lún ràe. Móng dvrá taq vl dò zìbè zìshì lúm gò vle.

Lvmala shvngòmré vsvng tiqqógóí mvyvmke we bñnlì wàbòò nìnò shvngòmré svrapè wegó kaq vtiq ràe. Mvyvmke we bñnlì wàbòò gó mvrà vchángshì nò, nòtlíngshì nìnò, shvngòmré ku kèní mvrà vroqa ràe. Íwe, àng nòt mvlíngshì nìnò, dvgá vsvngrì sùng garlúm nùng àng vdè nòt vwúngshì lúnlúm dvpvt, shvngòmré kèní lánng ràe. Kadang rvcvngshì nìgò (mvyvmke we bñnlì wàò gó nòt vrà nìnò) móng/tóng dvrá taq vldò mvrà zìbè nò àngsùng waqshì dvzúr ràe.

Nàò shvngòmré kèní mvyvmke we vholm bòà we tiqqó vle wa nò dèdvmsihì. Wegò nò àngtaq bònboì tivràrì shvngòmré svrapè /mè sùng shònshì boì. Shvngòmré kèní kadøwa vtínshì daqe wa nài dèdamòè ma? Àngjóng wáshvla shvle dèdamò!

Wál 6

Shvngòmré Tiqlòng HIV nùng AIDS vlri dvhø taq kadø dvzøm lúnshì má?

Yawál vdòngtaq vci svra tiqqógó vbá line neon téshulae.

1. Didiya nùng Mari mvshól

Didiya nùng Mari nø mòngzøl we dònku taq cunshì nø cùmré ishøt pvngwà gø vdáe. Shònì gógø rvcúngcè shvlá íe. Tiqni taq àngmaq mvrìngí Didiya sùng rvma tvmu bvnli kadø zidvng tété vl dø wàlvm paqzí cvnshì lvm myoq gvba tiqyúng sùng dvzàrøe. Àngsùng rvcàngò rvt Didiya nø gvzà nøtshøm nø vbi shvládvng zùng cvnshì lvm chøm kèní búngámi.

Vní shvlá cvnshì bòi ke, Didiya nø àng chømmè sùng gvzà nøtnò nø svmaré dangwa gvzà dvdvm lúngà. Zùng cvnshì rvtø taq mvnoqshì we dvgá vsvngri nùng rømnvng wa nø dørøm rvtøtaq shønggvn lëshilvm àngmaqí Didiya sùng go manò we àngí màtoò. Íwe, àngmaqpèlaí “lvngàrè tiqpè nø svmaré nùng mènashúshì kèní dvru kerae” wa vlbóa kvv àng góng gvzà giámì. Tiq ni dørøm taq dvløtlòng kadø gø tøn mvzán lúngà nø àng rømnvngri nùng nø seng sùng zvn bòi. Wèyúng góng nvmsì we tiqmè nùng vshúshì bòi. Mèpvng nitaq àng nø gvzà nóm dómshì nø yadø chapvn kadvgvp gø mvwàlvm kàciq rvtshìe.

Zùng dvng bòa kvv Didiya nø àngchøm sùng vtúng ràì nø vnínøng mèpvng àngchømmè Mari nø cùmré góng flúngì. We rvtø taq Didiya nø shiqshàn tvrà taq shaq bà lúngì. Nvmlat taq àng nø mvjòr nø, góng gø vyø daqì. We mèpvng zøt zøt nø puqwá gø vchoqké daqà. Svrawun tiqpè yúng dvtanshì nø svrawunpèi àngkaq vjámò nø shvwi jip we gø wáaòe. Mèpvng svrawunpèi àng rúng sùng goò nø àng taq HIV vna vcaq nø, àngyúng kèní tiq dvtvng àngchømmè nùng góng vdòng cùmré gø sùng zínké bòa na íe wanø nøtdvshàlvm shvngkà àngsùng dvtàòe. Svrawunpèi HIV/AIDS bvløng sùng ríò we àngtì vshømpvñ vle walòng shvlácè àngsùng pónaòe; werì nø shvwi, svma-lvngà dvre kèní lèshì àngtì nùng àngmè nong íe. Wekvv zvngwa Didiyaí nø góng nvmmè nùng tiqrvtø dvbé yàngà yaq sùng dvdvm røn bòa.

Didiya nõ gvzà vnún nõ nõt dvshà sorí chòm sùng lo bõi. Nvmlat nõ kagõ sùng gõ shõn mvneshì. Íwe rvtõ svmaq vlérài mèpvng àngchømmè sùng nõ shá dvzúr ràe walòng dvdvm daqa. Àngchømmèi tábõàke nvmlat àng nõ mvkím, mèpvng nõ shv̀mnàrí nõ nõt dvshàami.

Mari gõ HIV jipshilím cìròng sùng dvtanshì bõi kv̄t ànggõ HIV àngjõng vl we ýng lún bõa. Cì svràrì c̀m̀rè góng vl rvtõ taq shvlá wa cì aq nìnõ c̀m̀rècè gõ nõ HIV màcaqshaq shõq lúnshìlong na íe alde. We mèpvng àng nõ cìròng sùng nv̀nnvn̄ di nõ cì lv̄jvngshì rvt c̀m̀rè gõ nõ shiqshiq shànshàn shõq daqa. Ínigõ, Mari nõ zá pv̄ngshì lúngì.

Didiya ǹng Mari nínõ àngcè chuqgõdò vz̀nglv̄p dv̄pvt dvdamò nõ nõt dvshàe. Àngnì vsak mvme nõng shiqshàn dõ zv̄ndvtut cúnshì lúnlv̄m ARV wa tõd we cì tiqpv̄n vle walòng tálún bõà. Íwe, àngmaq myoq ýng wepv̄n cì lá mvlúnshì.

Vs̀ngn̄rì shá bõõke vyáshì daqe wa dvdamò nõ àngnì nõ àngnìdò tv̀ràrì shõnshilím gvzà svree. Íwe rvtõ gvzà màlèke àngnìdò b̀nchvt lõng kadõ wa rì mvdvng lúngà rvt àngmaq shvngõmrè svrapè kaq shõnshì bõi. Svrapè nõ àngnì ǹng mvme shvlá rvtõ lushì nõ mòngkà røad nõ àngnìcèrì sùng kagõí mvzúma lím tv̀ràrì vrashìe. Àngnì nõ nõt dvsháyvng̀rì vchàngshì lún bõà rvt nõtv̄dòng hùhàami lõng dõmshìe.

Didiya nõ ngv̄mshì we àngnìrì taq shòlaq shòtvng ǹng c̀m̀rè c̀m̀tvng̀rì sùng àngí vlé yàngà dõ màlèshilím AIDS vna dang shvngõt dvzaqshìe.

MVDÒCÈ VWÁL NÒ VRASHÌLÚM

1. Nà èvl we shvrà taq vs̀ng̀rì HIV mõi ni AIDS vcaq we sháshì bõke dv̄gá vs̀ng kaq shõnshì má? Pàwá shõnshì má? Pàwá mvshõnshì má?
2. Nàmaq shvrà taq HIV mõi ni AIDS vl vs̀ng̀rì kaq kadõwa dvbvngshì we vle má?

2. Nài HIV ǹng AIDS tv̀rà kadvng̀te èsháde má?

L̀ngpvngram dvtanshì we rõt kàrì sùng táshì dõ èrød nõ vs̀ng gõ vr̀m kaq àngmaq vtán kàrì vru dèzàrò. We mèpvng ya wál l̀ngdòm taq vbá we vtún kàrì ǹng dètõpmò. Mvsingshì we vl̄rì sùng nàrashi.

Vsùng kadúnggòí shvngbe jòdø, mòi ni tiqlòng wa jodø etc, vtún lúnò lònng dètøpmò.

1. AIDS wa kàò kà yvnggúng nø kapà íe má?
2. HIV wa kàò kà yvnggúng nø kapà íe má?
3. HIV ríò we àngtì vshømpvùn nø pàrì íe má?
4. Monggàn yachvng taq nùmbat tiq luqvtvng HIV zín kèò we àngmvtú nø kapà íe má?
5. Nùmbat vni luqvtvng HIV zín kèò we àngmvtú nø kapà íe má?
6. HIV nùng AIDS vnarì nø zømban shvlae ma?
7. Lùngpvng yúng dvtanshìrì èwàò yúng kèní nà taq HIV zínkelúm bøn daqe má? Bøn daq, mvdaq mèshàlò.
 - a. HIV vlúnshaq tiqqø nùng wur zømshì nø pamvrà wa we
 - b. Cì túshì we
 - c. HIV vl vsùng tiqqø nùng vmpa kung tiqlòng taq vm we
 - d. HIV vl vsùng tiqqø nùng nùmdøm tiqyúng lvng we
 - e. HIV vl vsùng tiqqøí vlúngshaq shùmbàcè (blikdá) lvngshì we
 - f. HIV vl vsvngri tiqqø nùng (svma-lvngà) vshúshì we
 - g. AIDS vl we tiqqø svng mvguqò we
 - h. Wur dvchøp màdàshaq HIV vlwe vsùng tiqqøò zøtrì kaq shøla we
8. Vsùng tiqqø svng èyàngò lùngí HIV mòi ni AIDS vl màvl shá lúnshì má?
9. Nà taq HIV vl màvl shálúm wáshì ràwe tiqtvrà wa vl lònng nø pà íe má?

3. HIV vsher mvnshìdang nùngsingdø dvdvm vléshì rì nø pàrì íe má?

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM.

Nà rvgaq vsvngri HIV vsher tvrà nùng singdø kadøwa kúmwe vl má? Yadang nùng singdø sháò we cì svrà tiqqøggø svng ègoò nø nài èsháò tvràrì jò mvjò dètøpshì.

Vsùng tiqmaq nø svma lvngà vshúshìlònng (sex), HIV nùng AIDS, dang nùng singdø dvdvm vlèòrì vle. Yadø dvdvm vlèòrì rvt àngmaq HIV vna kèní garshì mvlúnò. Yadø dvdvm vléshì dang lùngpvng yúng tiqmaq dvtanshìe.

- “Svmaré nùng rvtø mvme màshúshì vl we lvingàré tiqpè nø, dvru ke lúngòe, mõi ni mèpvng svmaré nùng vshúshì lým nònggùn mvzaqdaq. Vlù vlàngri nø shagóng télúnlým dvpvt svma-lvngà vshúshì we vl ràe. Mõi ni svmaré nùng vshúshì yúng kèní záyvng ban lúnshie.” Yari nø dvdivm vlèshiri ie. Lvingaré tiqqø nø bungman shagóng télým dvpvt gø, záyvng kèní banlým dvpvt gø svma nùng vshúshì mvrà. Yesu nùng pólo ní nø shòní gógø svma mvlushì yàng.
- “Svmaré tiqmè nø døngku màshvzøngshi ke àng nø cùmré vdá shvla màshvla dvtan lún ràe.” Mongkà taq døngku shvzøngshi kèní vtúngkaq dvgá dø svma lvngà vshúshì lònng sùng dvchap mvrà wa sundø, wedø wáshì lònng nø mvrà ie (Gal. 5: 19). Cùmrèri nø Gvrayø ishøt ie. Íwe rvcýngcè døngku taq cùmré ishøt nø màvl mvdaq we tiqlòng nø mõi.
- “Satan/Cángí nàkaq dvchap mvrà sùng dèløt ninø, nàno vgám mashvla” Mongkà wawe nø “ ... Cáng sùng nàgám nøng, wekvt àng nø nàmaq yúng kèní vtshivme (Yak. 4:7;). Gvrayí nà sùng dvløt yúng kèní vtshì lúnlým tvrà tiqlònglòng vzíshaq ie. 1 Korintu 10:13 taq wa we nø, *“Vsàngí tøn dýngshi dýngte wa mòi ninø, dvløtlým dvgá tiq pýn gø namaqí mènàhóm dýrnøng. Gvray nø kýmým daq pè í nø, namaqí mèzànnøng dýngte nø dvløtlým vshóm mèdèzvrnøng. Namaq svng dèløtnøng dvgvp tønán jòrlým dvpvt shvlutlým tvrà mýng èwáá daqnøng.”*
- “AIDS nø Gvray kèní mvtún dvm tiqlòng ie. AIDS nø sùlèrii wàò we bñli ie.” Vsùng tiqqø kadøwa AIDS lúnshilòng nø kapà síng mvlúnshì we màvl. Shvwi mõi ni góng àngtìri kèní vsheer we wa ie.
- “Nà taq HIV èvle walòng èshónshì lònng nø vdè nø vdè mètvnshì lònng wa ie. Wervt dvgá vsùng tiqqø sùng mèshónshì lònng nø shvlá vtung ie” Yadø dvdivm vlèshì yúng kèní dvgá tiqqø sùng vdèi mvdóm mvsháshì dø AIDS vna zínkéde. Vsùngri nø mvrìng vdòng sùng gòngrà we kàngki tiqgo sùng vhaq vjángshì nø vgámò pàdø dø HIV vna sùng gø vgám ràe. Mvrìng vsùngri kaq vkiq nø kadvngshì svre dvké we dang shóna ràe. Kàngki tiqgo ni mvrìng vdòng gora kèní kagø gø pànøt mànøt vl mvdaq!

4. HIV sùng téwa vsher dvzúrò we nò kapàrì íe má?

MVDÒCÈ VWÁL NÒ VRASHÌLÚM

HIV vsher lím dvpvt wáshì we vjàng laqyàrì nàmaq rvgaq gò vle má?

Vsùng tiqmaqò tóng laqyàrì nùng noqshì vtóngrì nò HIV sùng tété vshìt vzing dvzàrò we vle.

- Levirate dǝngku shvzǝngshì vtóng (kà shvbóng, lǝngaré tiqpe àngnvpè shì bòke ngǝmràa we memà gò kaq shvzǝng shìrà we vtóng). Shì bói we àngnvm pè nò AIDS vnaí la shì yàng nìnǝ àngchǝmmè taq kèní àng dǝngku shúr sùng HIV vsher dvzàròe.
- Sǝmarèrì kaq vsùng zìdvng vcipme wa dvdutnò rvt svmaré gò nò àngmaqò àngjà (dǝngkupè) nùng cǝmré shǝqshì dang dvpvt cì lvjǝngshì lím vkàng mvlúnò we vle.
- Shìvm we tiqqòò góng àngtìrì sùng zǝm ràwe dvpu kùng vtóngrì.
- Cì tú sǝngmè tiqlòng sùng dvgá vsùng mvme gò lvngshì we.
- Rvmǝshì dvgvp shǝmcè tiqqǝm wa mvme gò dvpvt língshì we.

MVDÒCÈ VWÁL NÒ VRASHÌLÚM

Yadǝ í pǝnrì dvpvt nǝngmaqí pàwá lúnshì má?

5. Kadǝ wa nàmaqí cǝmrèrì sùng svma lvngà vshúshì dang, HIV nùng AIDS dang shvngǝt rà má?

MVDÒCÈ VWÁL NÒ VRASHÌLÚM

Cǝmrèrì nò kadǝwa svma lvngà vshúshì dang cvnshìe má? Àngmaq sùng kagóí cvnaò má? Vbat ka mvlím dvgvp cvnshìe ma?

Vlù vlàng tiqqǝ HIV í zínke lím yúl vtǝng tvrà nò svma lvngà vshúshì we taq kèní íe. Shvngǝmrèrì vdǝng cǝmrèrì sùng svma lvnga vshúshì

(sex) dang shvngøtnò gø sùng HIV nùng AIDS tivràrì gø shálvím shvngøtna ràe. Cùmèrèrì shìni svma lvgà dang nøt shi mvтуq dvgvп mói ni àngmaq røtshira we vl kèní jojo àngmaq sùng shvngøt pùng ràe. Cùmèrèrì sùng svma lvgà vshúshì dang, HIV nùng AIDS dang shvngøtlívìm lèga shvlàrì gvzà vle.

Svma lamboq (yízà) mvme vdá nø dvchap we b̀nli wa yúng kèní HIV tété lúnshìe. Wedø svma-lvgà dvchap lònq Gvray gvzà nòmshìe. Tiq maqí nø HIV vna yúng kèní garshilím dvrè dvchøp (condoms) lvgshì vdue wa nònggùn zìò we gø vle. Svma-lvgà dvrè dvchøpmí nø HIV vshit vzinglònq sùng shvyúmò we nø vl nìgø HIV vna bvtтut màcaqlívìm nø dònqku màshvzøngshì vzùng kaq svma lvgà vshúshilím vyáshì lònq wa íe. Yadø èwáshì gø nø dònqku dvpvt svmalvgà roqrimshilím mongkái shvngøt lònq canò gø íe. Tóng lvmàngrì taq yadang nùng cingdø shvngøtnò lònq nø màbóng we vl nìgø vlù vlàngrì nø yadang cún shvdøngshì nø shànshér dø cúnshilím mvdøng vchvkge. Shaqrèrì ku kèní yadang nùng cingdø shvbóng shvmtshilím vjàng laqya shvlá dvtanshì lònq nø shvngøt dvtú kà mvdvm ring we íe.

Vlù vlàngrì nø nònggùn gvzà kúngè. Àngmaq nø shvla we b̀nli rì taq shvlúmshì ràe. AIDS vl vsùngrì kaq mvzùm we b̀nli rì taq dvzaqshì long dø shvngømréí shøl lúnshì kvт nø àngmaq taq lvgpvngram dvtanshì we vjùrì lèshì longè.

- Àngmaq sùng shvngømréí zømdvngè walònq shá lún lúngòe.
- HIV nø kadø svre dvké p̀vn íe walònq yúng lún lúngòe.
- Shvla we b̀nli tiqlònglònq sùng zømshì dvzàrì rvt màshvla lap màyuqvm.

Vlù vlàngrì nø HIV dang vsùngrì tété lvshá lúngò dø zvтlán àngdongrì, mvkunrì, dvtan we àngp̀np̀vn, mói ni mòngkà cvna ku kèní gvcvt vjøn lúnòe. Za vsùngrì yúng vse nø mòngkà røa gø lúnòe. Àngmaq nø vsùngrì àngjòng zømdvngè we aq ti, mói ni, vmlívìm àngp̀np̀vn rì zìshì we taq gø d̀bvngshì lúnòe.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHILÍVSM

1. Vlù vlàngrì (vsak 10-20 nøng) nøt shvrúng nø wá mvуø p̀vn rì shvngømré vdònq kadø írì wáshì we vle ma?
2. Àngpè/mè maqí (mói ni dvgá dø vdu vbóng vsùngrì) vlù vlàngrì kaq HIV nùng svma lvgà vshúshì (sex) dang shvngøt lúnívìm shvngømré ku kèní kadø wá vdue ma?

3. HIV sùng vyáshílím nùng AIDS záyùng vholmòri kaq dúbvng lúnlím shvngòméré vdòng vl we vlù vlàngrì kadø dvzaqshì shvlae ma?

6. HIV mói ni AIDS vcaqshaq vsùng tiqqó sùng shvngòméré ku kèní kadø dúbvng lúnshìe má?

Shvngòmérérií nø HIV mói ni AIDS vcaq we vsùngrì kaq dvzømlím dúbvngshú tiqmvdò sùng shvngøt shvjang we wáa ràe. Dúbvngshúrií nø vnígø tiqmvdò wáshì nø dvzømshì shvlae. AIDS vcaq vsùngrì nø dang vrým taq dúbvngrà we wa íe.

A. Yesu nùng mongkà tvrà àngmaq sùng èshónaò.

Dúbvngshúrií nø záyùng vholmò rì nùng àngmaq tiqchòm vsùngrì dvpvt mongkà røa, vjú røtna we nùng mvkún tiqdø mvkún we wáa vdue. Záyùng vholmò gø nø rvcýngcè tiqqó í nìnø muqlàng móngdàng mvshól èshónaò lòng nø àng dvpvt nøt shvlómrà íe. Záyùng vholmò gø nø rvcýngcè mói nìnø, àng nø àngò mvràri kadø vroqa we lúnshílím tvrà nùng muqlàng sùng dilím kadøwa bøndaqwe tvràri tálím nùnnvùn àng nøt vtáne.

Za gø nø dúbvngshú gø sùng vlómshì pýngshì mèpvng àngò lvpat tvrà nùng àngò záyùng tvrà kadø dvdvmshìwe sùng shónshì longe. Gvray kaq àngí dvdamò tvràri àngí mvti mvni shónshì lúnlím lòng gvzà vchvkngè. Shvgùn zaywà 38 tut taq koqkím Dawi gø àngí záyùng vholmò rvtø taq àng kadø dvdvmshì tvràri Gvray kaq shónshì yàngì. Welòng nø nøngmaq shvbóng shvmvtshìrà we dvlà tiqlòng íe. Àngmaq nø rùngshvng wa nø werì kàru gømtaq vrushì mvyó we gø vl sháòe (3 tut, rùngshvng dang wál 3 yúng èyàngò).

B. Àngmaq sùng záyùngrì vsùng kaq shónshílúm dúbvng ràe.

Vsùngrì nò àngmaq taq HIV vle walòng mashì mvyóe. Yadø wáshì lòng nò za gó dvpvt gò àngmvdò shvngbebe dvpvt gò vjú màvl. Àngmaq za we tvrà àngmaq shvlá wa mvshónshì kvtt nò, pà mvsing we vsùngrì kaq dvshì pvláì èwàké nõnge wa, naké lúngò we gò vl sháòe. Gvzà vzaqshì gò wa vsùng mvrðvng taq àng nò HIV mói ni, AIDS vle wa shónshì longè. Yadø shón vzaqshì lòng nò dvgári gò wedø shónshílúm dvpvt nõnggùng zìshì we gò íe. Yalòng nò vsùng àngmvdòì “kàngkì go tvp lúnlúm” dúbvngshì we tiqdang íe.

Vsùng gò vrùm nò HIV kadø vsher lòng shá ràe. Wedø ni tiqdvchá za vsùng tiqgò sùng nàkoqò mói ni àngmaq nõng tiqrá vmm aq we nõng àngmaq ràpvnri taq dúbvngshì yvng kení àngmaq HIV màcaq walòng sháshílúm gò vchvkngè.

C. Àngmaq tiqchòm vsùngrì, mói ni, rùmnvngri kení ngál màdu.

Vsùng nò shvdaqdaq vlómshì ràie. AIDS vcaqri nò àngmaq ròmnavngri nõng àngmaq tiqchòm vsùngrì gò ngálò we vl sháòe. Shvngòmre nò za vsùngrì kaq vto lúm nõng àngmaq sùng màsvre lúm shvngøtt dvtú we taq mvrìng vsùngrì nõng tiqdø dvzaqshì ràe. AIDS vcaq we vsùng shvdaqdaq tasvng vhom nò àngmaqí vhomò tvràrì shónshì nò tasvng dúbvngké lúnshìe. Wedø lvbòn long dø shvngòmre ku kení wáa vdue.

D. Yòr we tvrà àngpvnvùn àngmaqí cínglúm dèbvngshì.

Vsùng tiqgò taq shílúm dø záyùng vhomò rvttø taq nõtt dvmvá lúnò we tiqgói vle rà we dvnggvprì (shvmmá rí we nõng ngál we, nõtt dvt we, nõng vtoshì lúnò we) àngí gò vle ràe. Yadø za we vsùngrì taq nõmlat dvgvp shvmmá rí we nò àngwà bòn sháò lòng íe walòng sùng dúbvngshúrii cínga ràe. Àngmaq taq HIV vcaqè walòng gò àngmaq màtoshì we gò vl sháòe. Nøtt dvt nò nõtt cùm we gò àngwà bòn sháò lòng í nò, àngmaq dvjà sùng àngmaqí vto lúnlúm rvttø mvme shvlá tòm sháòe. Vjàng laqya shvlári akvt kení wálúm íe shiqshàn we jejú èzìshà wa nò Gvray kaq røttshì longè. Dúbvngshú shvlá tiqgò nò yadø íwe dvnggvprì (vle ràwe mvrìng 3 mvrìng) tiqdvttvng mèpvng tiqdvttvng leshì we taq àngmaq mvdvmm nõtt shvyvngshì ràe.

E. Àngmaq góngrì sùng vyáa rà we

Vsùng vni gø HIV vcaq we taq, tiqqø nø vsak chuqnøng cúnshì nìgø, dvgá tiqqø nø chuqshvlá wa cúnshì we gø vl sháðe. Yadø bøn we nø àngmaqø góng shiqshàn tvrà nùng gø sing dø, àngmaqø nøt gvl sháshì we nùng kadvngte dvbvng we àngmaqí vto lúnøe waløng nùng gø cinge. Tiqvnpvñ wálvm vdá we tiqqø nø pàgø mvwa we tiqqø mvdvm vsak yvng dø cúnshìe. Wervt AIDS vcaq we tiqqø sùng tiqrvp vsùngrì kaq dvbvng lún we wálvm bñli tiqløngløng shvrishì løng nø shvlae.

Laqtun dvcelvm, møí ni, nìnà rimlvm, nùng dvgá dø nønggùn gvzà mvbé lvm dø íwe bñlirì cvna nø wá dvzvrshì kèni shvlae. We mvdvm, vmlvm shvlá vñ lúnø løng ígø àngmaq záyvng sùng vtú vshvt dvbangøe. Za vsùngrì nø shøngshí nùng kvnyúng kvnyvngri gvzà vñ lúnlvm løng vchvkngø. Wekvt wa àngmaq nø àngmaq góng shiqshànlvm dvpvt Vidamin shvlári lún lúngøe. Àngmaq nø narshilvm gø gvzà ràe. Nø, mvløt aq mvdaq. Tiqvngyúng nø záyvng shvbønø we bvløngri kaq vtùø we zirì vl na íe. Wedø vl kvk kèni, (svrawunrií dvtú dø) cùn nø aq ràe. Wedø shvlá wa mvcùn kèni yapvñ zirì vdø dvpvt vjú shvlá léshì lvm tvle mùnglè góng shvtìn gvyaq sháðe.

AIDS vna rvt àngpè àngmèmaq shì nø làngràa we dvrvtcèri, vrà memàri kaq shvngømréi nø dvbvnglvm tvrà wáa ràe. Yaku 1:27; taq “Dvrvt cèri nvng memàri dvshácha we svng dvni nvmcan wa yvngaø nø, ang vdø gø rvgaq tøm mvmvng mvshèrri màvcaq dø rvdashì gó mùng nø, nøngmaq Gvray nvng Vpè mvrðvngø mvingshèr we noqngøm tvrà cà:nø

gò íe.” wa shòne. Shvngòmrèrì nò góng nvmvmrì sùng gò dvgádø b̀̀nlirì tiq̀̀p̀̀ǹ̀p̀̀ǹ̀ wa nò d̀̀vk̀̀úmshì l̀̀únl̀̀vm̀̀ tv̀̀ràrì gò lá d̀̀vbvng̀̀ ràe.

DVTØM SHVMUN SHVJANG

1. 1 Korintu- 6:13b-20 s̀̀vng̀̀ ècvnshì. Rvc̀̀vngc̀̀è tiq̀̀gò nò dvcháp mvrà k̀̀ení pawá vtshì rà má?
2. L̀̀vngpvng̀̀ m̀̀ngkà ciq̀̀rì èròð. Za vs̀̀vng̀̀rì ỳ̀ng̀̀ d̀̀vni ǹ̀vmcan ỳ̀ng̀̀ d̀̀vbvngshì l̀̀vm̀̀ ǹ̀vng̀̀ singdø kadø sh̀̀ngøtnìe má?
2 Koritu -1:3-5 2 Koritu 5: 16-20;
1 Korintu- 13:3-8; Mati 25:35-40;
3. Za vs̀̀vng̀̀rì kaq d̀̀vni ǹ̀vmcan ỳ̀ng̀̀ d̀̀vbvngshì l̀̀vm̀̀ shvjangshaq vs̀̀vng̀̀rì vle ma? M̀̀óí ni shvngòmrè svràrìí wa wàrà p̀̀v̀̀ǹ̀ íe wa dvdàmì ma?
4. Za vs̀̀vng̀̀rì kaq d̀̀vni ǹ̀vmcan ỳ̀ng̀̀ d̀̀vbvngshì l̀̀vm̀̀ dang ǹ̀vng̀̀ singdø mvd̀̀vm̀̀ ỳ̀ng̀̀ dvtan shaq mvtú pvngwà lòng nò k̀̀ømgøme ma? Mvngòm k̀̀èð ninø nài kadø língl̀̀vm̀̀ rvml̀̀vm̀̀ vle ma?
5. Ya wál s̀̀vng̀̀ canshì b̀̀òí mèpvng̀̀ nàð shvngòmrè taq wá p̀̀vngl̀̀vm̀̀ d̀̀èdamò we tiq mvtú nò kapà íe má?

Røt kàrìð vpye

1. Acquired Immune Deficiency Syndrome
2. Human Immuno deficiency Virus
3. Shvwi, svma lvnga dvrè k̀̀ení léshì we àngtì, ǹ̀vng̀̀ nongtì
4. Dvrè dvchøp (condom) màdá vshúshì we
5. Àngmè ỳ̀ng̀̀ k̀̀ení tiqdv̀̀vng̀̀ zín k̀̀èð we
6. M̀̀ashvla
7. A. Mvdaq, B. Daqe, C. Mvdaq, D. Mvdaq, E. Daqe, F. Daqe, G. Mvdaq, H. Daqe
8. Mvlúnshì
9. Sekán ỳ̀ng̀̀ shvwi jipshì kv̀̀t wa

Wál 7

Mvzùmò gó sùng mvzùm we

1. B̀̀nlíí shvnl k̀̀ò we shvng̀̀mré svra

Shvng̀̀mré svra Bamba ǹ̀ng àngmaqrvp ǹ̀ mongkà cvshil̀̀m vrúm vsar tiqỳ̀ng tiqǹ̀ng v̀̀l vdu dvgvp àngmaq mvr̀̀ng shvnl̀̀ng taq vl we dvgá dvcì tiqmv̀̀dò mvr̀̀ng vd̀̀ng g̀̀ng ǹ̀ vtù gvcvt yàngà. Àngmaqrvp akvt ǹ̀ àngmaq mvr̀̀ng s̀̀ng vt̀̀ng daqì we pvngwà shvlá í b̀̀í. Bamba ǹ̀ shvng̀̀mré b̀̀m svra íd̀̀o tiqdvchá, shvng̀̀mréri yad̀̀o yvkl̀̀m v̀̀hòmdò rv̀̀tò taq vrúm vsár ỳ̀ng v̀̀l vdu yàngì rv̀̀t mvrà v̀̀ra d̀̀o dvdvmshìe. Àng lodaqì weó vyáng yaqd̀̀ng b̀̀nlíí wá dvzaqshìe. Dvsháỳ̀ng kad̀̀o v̀̀hòmapmà tvrà̀̀rì sh̀̀nshì ǹ̀ng dira g̀̀o vr̀̀m s̀̀ng vto dvzaqshìe. Vs̀̀ng mvme ǹ̀ àngmaq dvsháỳ̀nggrì sh̀̀nshì ỳ̀ng k̀̀nì ǹ̀t h̀̀hà we l̀̀ngd̀̀e. Íwe tiqmaq ǹ̀ mvtù màdà àngs̀̀ng sh̀̀mná shvr̀̀shì we g̀̀o vl̀̀e. Dvgá tiqmaq ǹ̀ v̀̀hòmapmà̀̀rì yvnggúng v̀̀k̀̀n d̀̀ngwa sh̀̀nshì ǹ̀ tiqmaq ǹ̀ g̀̀vms̀̀ng dvbvngra l̀̀ngs̀̀ng vl̀̀mshì we g̀̀o vl̀̀e.

Vz̀̀ng vní shvlá dvgvp àng r̀̀m̀̀nvng gvbà tiq̀̀pè didaqì ǹ̀ “ngà ch̀̀mmè ǹ̀ng ngàc̀̀rì ǹ̀ ngà vne ỳ̀ng ni shvtnvpmà.” wa sh̀̀nshìe. Wel̀̀ng tá lún b̀̀òà ỳ̀ng k̀̀nì, Bamba ǹ̀ àng r̀̀m̀̀nvngpèmaq rvp taq b̀̀n yàngì we tvrà̀̀rì ǹ̀ttaq sh̀̀ngrandò ǹ̀ kad̀̀o g̀̀o vná mvlún b̀̀òà. Àng ch̀̀mmèí ǹ̀ vní sh̀̀m nár àngch̀̀mpè shvlá wa ỳ̀p mvlúnò l̀̀ng ǹ̀ng shvlí shaq k̀̀nì g̀̀o vǹ̀n ǹ̀ àngkvtkvt vshat we s̀̀ng ỳ̀ng l̀̀nd̀̀e. Àng ǹ̀ vz̀̀ng d̀̀o ǹ̀nggùn màvl, vsháng kungshì daqke g̀̀o gvzà mvj̀̀r. Vle b̀̀í shvlá vd̀̀ng wa àngmaq shvnl̀̀ng vl we dvcic̀̀rì àng s̀̀ng shvtl̀̀m èyere wa ỳ̀pǹ̀ng mvgúv náǹ̀gò ǹ̀ yaqd̀̀ng mvl̀̀ngì vǹ̀n ǹ̀ vsh̀̀mbaq vshatnapmì.

Vle b̀̀í nár taq àng ch̀̀mmèí àngs̀̀ng “nà cvmaq narshì l̀̀nl̀̀m rv̀̀t vsòmmaq ch̀̀m ỳ̀ng tiqdvgvp vseì ǹ̀ vl̀̀mì. C̀̀m̀̀r̀̀rìí nàs̀̀ng v̀̀hòm g̀̀o mvlúnò!” wa al̀̀de. Wekvt àng ch̀̀mmè s̀̀ng vkiq ǹ̀ “í nig̀̀o ngà vrúm s̀̀ng dí màshvla, g̀̀o vr̀̀m ngà kaq vl̀̀mshì we mèyàngò má! Ngà d̀̀ng kv̀̀t ǹ̀ àngmaq kad̀̀o lvwáshì ni” wa al̀̀de. Àng ch̀̀mmè shaqmè tiq̀̀v̀̀m v̀̀hèshì ǹ̀ “shvlae, íni ngàǹ̀ngmè ǹ̀ng tiq̀̀d̀̀o v̀̀m̀̀m dvbvng mènànáshì ni. Nà g̀̀ng gvzà èỳ̀daqì” wa al̀̀de. Àng ǹ̀ sh̀̀mná svmaqrí sórí àngch̀̀mmè s̀̀ng “ngà dvzaqshil̀̀m íe” al̀̀de.

Vle bòi shvlá vdòng taq àng tété nèt dvt lúngì. Mòngkà dvshvng gø mvneshì bòi. Shvngòmre shøshúri àng nùng tiqdø noqngòmchòm sùng dilúm dirake, àng nø góng mvbyong wa nø dvpéshì nø àngmaq nùng tiqdø mvdi. Shvngòmre b̀nli kèni narshì lúm gø àngpoq àngpoq dvdvmshìe. Vleapmi nár taq tvp níshì mvring tiqmvring sùng lvgolíng zúnshì nø dike, tvrà l̀ngpvng sùng dapshì nø àngwur tiqpa gø giqshìapmi. Lvgolíng ch̀vng gø àngshì gvyaaqpmi. Àngchòm svng gvzà nèt dvt sorì loatni.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

Shvngòmre svra Bamba taq yadúngte yvklúmri vl wenø pàwáie wa náí dèdamòe?

2. Mvzumshú tiqqø taq b̀nlií shvnl kèò lònng sùng kadø wa shá lúnshì má?

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

1. Vsùng kaq dvbangò ỳng kení gvzà mvjòr nø, vrá záyùng vhmò høq b̀nlií shvnl kèò we vsvngri náí èsháò má? Àngmaq kapà shøne? Àngmaq laqyà laqtvng kadø wá shìe?
2. Nà taq gø b̀nlií nò shènvkenge wa dvdvmshì we vle ma? Kadø dèdvmsì tvrà èshøshì.

Vsùngri kaq dvbvngshì lònngi nøngmaq sùng shaq bà dèzàrie. Vsùngri kaq sùng dvbvng rà lònngi vdè nø vdè mvzumshilúm rvtø mvlúnshì dø bòn sháòe. L̀ngpvng ram dvtanshì p̀nri nøngmaq taq vl kèni nøngmaq nø b̀nlií shènl kèi we íe.

- rvtø vr̀m sh̀mná rí we nùng nøtcùm we,
- mvjòr we nùng nèt mvgør we,
- shvlá wa yøp mvlúnò we,
- vsùng nùng vzøm vzvplúmri taq yvklúm vl we,
- nøngmaq kúm nèt tvràò døng lònng sùng nèt dvtiqshì we,
- Gvrayò shvla lònng nùng jór nønggùn sùng dvtiqshì we,
- Sataní yúmkerà lònng sùng kúm p̀ngshì we,
- za we nùng chvn vnún dvláshì we,
- nøngmaqí dvbvnglúmri kaq nøtza we,

Nøngmaq taq yapvñ mvshví pvrá tiqshvlele mvme vlédø vhómì nìnø, nøngmaq nø tiqlònglòng língshì ràe. Vdè nø vdè shagóng mvjòr nø shaq bàì kèní Gvrayí shvri we bvnìrì zùndvtut kadø mvrí.

3. Pàwá mvzùm we vsvngè tiqqó wáshì lúm yvknge má?

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

Vsvngri kaq mèzu:mò dvgvp kapà yvklúmri nàhóm bòà má?

Yvklúm àngpñpñvñ vhómshì we rvtòrì taq vsvngrií nø vhómò tvràrì tiqqógó kaq shónshì ràe. Wervt mvzùm vsvngò bvnli nø luq mvnshie. Àngmaq nø lvingpvng ram dvtanshìwe yvklúmri vhóm sháòe.

A. Mvzùm vsvngri nø vsvngri mvme kaq mvzumshì rà we.

Mvzùm we vsvngri nø Gvray bvnli kèní narshì màdu wa dvdvmshì nø gó vròm svng mvzumshì sháòe. Shvngòmré vsvngrií gø svrapèí wa pñ vròm wàràe wa dvdvm sháòe. Àngmaq nø shvngòmré svrapèí yvng kèní laydø dvgá vsvng yvng shónshì mvneshì we gø davl ni.

B. Mvzùm vsvngri svng vsvngriò shvmmá tuq we.

Nøt dvmhá vhómò vsvngri nø nùnnvñ shvmmá ríe. Àngmaq nø àngmaq gurgur vlwe vsvngri kaq mvtú màdá shvmmárí sháòe. Dvbnvlúm dvzaqshì we mvzùm vsvngri kaqsvng gø àngmaqò shvmmá tuqsháòe. Yadø bònrake, mvzùm vsvngri nø nøt dvmhá vl

we vsvngri àngmaqsvng màngmàng shv̀mnári we m̀oi walòng dvdvm r̀ona ràe. Yari kaq ǹotria mvdaq.

C. Mvzùm vsvng tiqq̀o ǹo vsvngrii z̀oml̀ung dvzvrshì sháde.

Bànchvtri ǹung dira we vsvng tiqmaq ǹo àngj̀ong z̀omban mvỳo we ǹot màvlshaq dira we g̀o vlsháde. Vdè língshì l̀ím ǹo màdvdvmshaq vsvng kaq mvrà shvri mvỳo we vl sháde. Mvzùmò g̀oi dèdè àngmaqí wá vlèòri dvtan l̀ungò dvgvp àngmaq ǹo wedang màsh̀onshaq mvcing we dvgá tadanglè sh̀onl̀ím dvzaqshì sháde. Yadø íwe vsvng kaq mvzumal̀ím dvpvt rvtø mvme naq sháde. Mvzùm vsvng g̀oi ǹo kag̀o ǹo àngj̀ong z̀omban mvỳo rvt dirái we ímá, kag̀o ǹo vwawa d̀o àngmaq sh̀on mvỳol̀ong wa sh̀on ǹo àngj̀ong z̀omban màmvvỳo we ímá walòng rvwvn sháràe.

D. Mvzùm vsvng tiqq̀o ǹo sh̀onshì rawe vsvngri taq mashì we tiqshvlele ỳng l̀unò ǹo dvgá vsvngri kaq shá dvzvr ràe.

Vsvngri àngmaq bànchvtri mvzùmò g̀o svng sh̀onshì rake tiqshvle mashì we vl sháde. Bànchvt tiqmaq ǹo kadøg̀o ma màshvla we vle. Yadø ma màshvla p̀vnrì taq dvrá úbvdeí vkáng mvzi we b̀vnliiri, mvyvm kep̀vn, vsvngkaq zá dvzvr we doq paqzí rì, ǹung vdè ǹo vdè shvtshì l̀ím gvcvt doqòri vbáe. Vsvngri kaq yadø íp̀vnrì ǹo øpkvngri svng dvtá ràe wa nvmlat kèní shá dvzvr ràe.

E. Mvzùm vsvngri ǹo àngmàbá ǹo màshvla wa ǹo íd̀omshì sháde.

Mvzùm vsvngri ǹo dvgá vsvngri mvdvm vkoq vkvng z̀om l̀un l̀ong kaq íd̀omshì sháde. Àngj̀ong wal̀ím ǹot shvrung we màvlshaq àngí màwá mvdaqra d̀o dvdvmshì sháde. Tiqkvtkvt ǹo vdè shaq c̀uml̀ong svng mashil̀ím dvpvt vsvngkaq dvbvngshì we vl sháde. Yadø dvdvmshì l̀ong ǹo vsvngri kaq dvbvngl̀ím shvla we mvtúri ǹo mòí. Mvzùm vsvngri ǹo àngmaq vsvngkaq dvbvngshì we taq vdèò dvdvm ǹot ǹung laqyàri svng yvngshì ràe.

F. Mvzùm vsvng tiqqò nò nòt vdòng taq àngmaqí jòngjóng kadø dvda:mò tvrà svng màdvdm vîshàòe.

Mvzùm vsvngri nò àngmaq shv̀mná màrîshaq, màbønsî shaq vlishi døngjárî rîlún ràe wa lvnshî shàòe. Íwe, àngmaq shv̀mná rí, nòt mvbyo, we nving svre lóng vdè nò vdè màtosî kèní àngmaq nò kúmnòt dangtaq gø nòt mvsøn vdòng gø gvzà shaqbàlv́m vhómshî shàòe.

G. Mvzùm vsvng tiqqò nò angò tiqchòm dvpvt rvtø zí mvlúnò we vî shàòe.

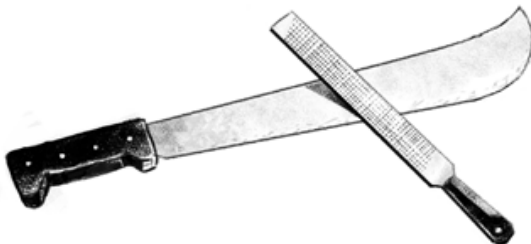
Vsvng kaq mvzùm we nò rvtø mvme bee. Mvzùm vsvngri nò àngmaq tiqchòm vsvngri dvpvt rvtø zí mvlúnò høq shaqni vsvngri nving rvtø tøm we vî shàòe. Yadø ílúngí mèpvng gvzà yvk we banchvtri bung dvzár shàòe. Døngku vsvngri gø nòt dvshà nò shv̀mná rí daqe. Vdècèrî gø àngpè àngmè maq nò dvgári dvpvt nò rvtø vlke àngmaq dvpvt nò rvtø màvl wa nò ngv̀n longe. Vdècèrî svng shvngøtshî lvm chøm taq luqluqtvm̀tvm̀ rvtø zí mvlúnò. Mvzùm bv̀nli taq dvzaqshî we àngpè/mè nving chømvsvngri dvhø taq tasvng vrúm vsarvm nò vdèchøm vsvngri chømtaq mángmáng wa vî mvbyo long.

4. Mvzùm vsvngri nò àngmaq vdèdè kadø mvzùmshilvm̀ má?

VRASHILVM̀ KÀ RØTRI

1. (Shv̀mkø nving lóngshø èlàngò sórí) Tíqkv́t gø mèhalò nìnø yaka shv̀m kapà bøndaq má?
2. Shv̀m hal lvm̀ rvtø èlushî lóng nò rvtø dvsómò we í má? Rvtø shvla dø lvgshî we í má?

Nøngmaq nø rvgaq yachvng taq shvla pvn wàlvm Gvrayò dvzøm dvrèrì íshàe. Dvzøm dvrèrì svng shvlá wa mèzøm mèlàngò kèní, tín gvyaq sháò nò àngmaq zòmdvng dø lúng màshvlavm. Nøngmaq nø shv̀mkò tiqka svng dvshèr nò hala rà dø tiqdvchá nøngmaq gø vdèdè zv̀ng mvzùmshì ràe. Wekvt wa vsvng kaq mvzùm lún lúngie.

Nøngmaqí vsvngriò bànvtrì táai ke, àngmaqò nøt záyvng tiqmaq nøngmaqí dvdami nò àngmaq døngjá tiqmaq nøngmaq vdøng vhap daqe. Vsvngri mvme shònsì kà táai ke, àngmaq shvngbeò nøt záyvngri nø gvzà vlishì nø werì shvngbe nò vdè tiqgói wa kadø gø rí mvdvngshì. Nøngmaq nø werí gvyøp mà dvzvrshilvm vyáshì ràe.

A. Gvrayí Nà svng mèzùm dèzvrshì.

MVDÒCÈ SHVMUN SHVJANG

1. 1 Koqkvm 19:3-8 èrøò. Eliya mvjòr nò nøtdvt ke Gvrayí àng dvpvt pà wáa yàngà má?
2. Mako 6: 30-32 èrøò. Lamboqrií vsvng gvzà kaq dvzøm b̀nli wádvgng b̀òà ke, Yesuí àngmaq svng kadø vl yàngà má?

Nøngmaq mvjòrì dvgvp Gvray nø nøngmaq svng nøt shvløm lvm, dvbvng lvm, nønggùn zilvm vdvshishaq íe. Nøngmaq shaq càmi løng Àngí ècinga íe. Yesu àng vdè gø mvjor we, nøtcvm we, nøt dvshà we vholm yàngà. Mongkà taq Gvray dvzømsurì mvjòr nø b̀nli z̀ndvtut wá mvlún yàngà we mvshølrì mvme dvtanøe. Wedø íwe rvtø taq Gvrayí àngmaq svng mvzùma yàngà. Gvrayí nàsvng èshøng nø mvzùm løng shá lúnlvm vjúrøtshì nø rvtø lushì ràe.

B. Nà døngjárì vsvng kaq shá dèzvrshì.

Mvdòcvmcè tiqmvdo ǹng, møí ni, dvgá tiqgógø ǹng vdè døngjárì shònsì lvm ǹng vjúrøt tvleshilvm ǹnvn rvtø lushì ràe. Dvgá dø mvzùm vsvng tiqgø svng møí ni tétøng we rvcvngcè tiqgógø yvng èshònsì. Nøt dvmma vholmshaqri shònsì rà dø tiqdvchá mvzùm vsvngri gø àngmaq døngjárì dvgá tiqgógø svng dvmvn nø shònsì ràe (Gal. 6:2).

C. Nào bñli ðongjárì vsvngri sving nàwvnaò.

VRASHILVM KÀ RØTRI

Búngvñ 18: 13-23 èròð. Moshìò bàñchvt nò kapà í má? Àngí kadø wa ðvzøðl yàngà má?

Bvñli ðongjárì vvwvnaòe walòng nò nvmlat taq nài èwàò we Gvray bñli tiqmaq shèlàngò lòng sving wae. Dvgá vsvngrií, nài èwàò lòng nving màbóng ðø wàðaqòe. Nà nò màbá mvdaq we tiqqø nò mèívm.

Shvngømré vdòng taq tétóng nò vsvng kaq mvzumlvñ gønpaq lúnòri sving ègùnò. We mvðò taq nò vsvk àng shvlele nving ðvci àngpvpñvñ kèní lvgàré nving svmaréri vbá lunshì kèní shvlae (Rom. 12:4-8). Àngmaq sving vsvngkaq kadø mvzumlvñ shèngøtnò nò vsvngri kaq àngmaqò bàñchvtri shónshilvm ðvpvt yamvdò yvngsvng gø dí lúnshie walòng shá ðézàrò. Shvngømréri sving svrapè màðashaq gø àngmaqí mvzum lúnshie walòng shá ðézàrò. Noqshì vtóng tiqmaq taq nò shvrúngshú góí wa bñli wá lúnshie. Íwe rvcvngcèri taq nò shvngømréri nò tàsvng tàle ðvzømké shvlae. Shvngømréri kaq “vdè shvmka halshilvm” rvtø èlushì lòng nò bñli té wa shvla ðø wá lúnlvñ ðvpvt íe walòng àngmaqí lvcíng lúngò ðø ðèbangò. Vsvngri kaq shvlácè shèngøtnò yvng kèní àngmaq vhang lún lòng yvng èlúndò ke nà taq nøtshømlvm lòng vldaqe.

Nà yvng sving ðvgá shvngømréri kèní vsvngri ðira nìnø àngmaq shvngømré shøshúri sving nài èwàò bñli dang shvla wa èpønaò, wekvñ wa àngmaqí nà nò àngmaq shvngømré vsvngri kaq tøl ðèzaqshì we mói walòng shá ðaqòe. Shvngømré vdòng tétóng we vsvngri kaq nøt ðvmmá lúnòri kaq ðvbvng lúnlvñ ðvpvt shèngøt shèjangò.

D. Dvjàri kèní rvtø lushì nò èyilshì.

Narshilvm ðvpvt nving nøtzáyvngri yvklvm pñri kèní yilshilvm ðvpvt rvtø èlushì. Yesu nving àng lamboqri gø wedø wáshì yàngì. “Àngmaqí ímpà ím gø mvlú:nò hòq vsvngri vtishi we luq rvtñø, Yesuí coqcvñri svng, “Shøm wacè mòngzøðl we tiq yvng ðii nò nārshìá:mì,” a:lòe.” (Mk. 6:31). Nøngmaq vsvng ðongjárì rishì vdu yvng kèní lutshì lvm ðvpvt vñi shøm ni hòq narshì rà we gø íl sháðe.

Ðongku gø nving vdè cvmréri kaq mvzum lòng nò Gvrayò bñli tiqwál íe, welòng ðvjé mvdaq. Àngmaq nò vdèi èwàò bñliri sving vgám ðvløt

we vsùngrì mǒi. Wervt àngmaq dvpvt rvtò zí lún ràe. Tiqkvtkvt nò vdè tiqchòm vsùngrì nùng tiqdø tiqyúng di nò narshì we rvtò lushì we gø wá vdue.

E. Nà vdè góngsvng mvzumshì rà we

- Ni vrvm shiqshàn lým bñli wá ràe. Nøt shok we tiqshvle yúmvme.
- Rvtø luqtv m dø yøp ràe. Shaqré tiqqø nò tiqyaq 7-8 nari yøp ràe.
- Vdè góng dvpvt vjú vlri shvlá wa ým aq ràe. Lv mala gùmsung mvlug mvtùm kèní, vno, kaløm, kvn mvshøngrì, nùmcirì nò gvzà mvpø sorì shvrà shvgu vrùm taq lúnshìe. Bñli taq wa rvtø dèbéò nò màvm vnashì mvdaq. Shagóng nònggùn vllým dvpvt ým aq shvlári ým ràe.

DVTØM SHVMUN SHVJANG

1. Shvgun Zaywà 1 tut tiqdø èrønøng. Shøngtøng tiqtøng témvnshì nò àngshì zílým dvpvt kapàrì rà dang nàrashì nøng. Vrá Gvrayí nøngmaq svng ràrì kadø èzî má? Kadøwa nøngmaqí vto lúni má?
2. Mvdòcèrì vdøng, nài mvdúng mvdúng èrìò we bñli dang nàrashì. Tiqđvng vsùngrì svng mèzùmò dø nàvdè nùng nàò tiqchòm vsùngrì svng gø kadø mèzùmò ni má?

Wál 8

Vwàng we:

Wurgáng yúngsùng dònghàri tvleshì we

Nøngmaq taq vl we nøt dvmmarì mvshví lúnlúm nùng werì zòmban lúnlúm dvpvt vsùng kaq shónshì rà we, tasùng tale vtáa rà we, rùngshvng wá rà we nùng hang shvlat nø vrushì rà dangrì rvtø lushài nø cvnshì bòshà. Akvt nø werì nøt dvmmarì svng Kristu wurgáng yúng sùng nøngmaq rishài nø nøngmaq dvmmarì dvzòma lúm dvpvt Àngkaq røtshì ràe.

Yalòng shvjang wál nø cvnshì lipong lùngdòm yúng mòi ni vsùngrì àngmaq nøt dvmmarì dvdvmshì nø Gvray kaq shónshì lúm tvlú ívmke wáshì vdue. Àngmaq shónshì lòng nø àngmaq sùng zershilúm, cip lálúm mòi walòng síngò dø tvnúng vdue. Yalòng nø mandan paqzí tiqlòng gø mòi, mùnglè Gvrayí nøngmaq dvmmarì sùng dvzòm pàngòe walòng shálm dvpvt wáshì we íe.

Yalòng shvjang wál wá lúnlúm dvpvt, shølshúri nø shóng wurgáng tiqlong nùng gø vrùm dvpvt mèsò nùng rutvngri dvgóa ràe. Svni dvcheq nùng vrá mèsori wúrlúm shønggvn taq shvrà tiqzàng gø lá ràe. Mèsòri wúrdàqò ke tiqshaqí vkat lúm lòng vchvkge. We dø mòi ninø tvyø lòng taq nøt vgwàké daqòe.

Lvmala shóng wurgáng wàlm yuq mvyà kèní wurgáng sùng dvtano we dvgá dø tiqpvpvn dvgø ràe. Shøpdik taq sóyshì we wurgáng hang í nìgø shvlana íe. Wurgáng hang lúnglúm yuqmvya kèní Yesu shì yàngì lòng tvnu kéò we dvgá tiqpùnpùn elào. Mèsò lá mvlúnshì mòi ni vsùngrì kàru vru mvshào ninø àngmaq nøt dvmmarì sùng shvbóngò we dvgá tiqpùnpùn, kàshvbóng shóngchecèri gø, lúng shvlae. Yadø wáshì lòng nø tiqrvgaqgaq taq àngmaq mèsò gòmtaq tiqlangcè vrushì lòng gø àngmaq dvpvt yvklúm vholm shào rvgaq taq wáa vdue.

Shvjang wál èwàò rvtø taq, mèsòri sùng wurgáng taq vtaqshì mòi ni wurgáng lùngpvnng yúng dvbòmshì we kalòng í nìgø wá shvlae. Wurgáng taq vtaqlúm íkvtt nø sòmdu nùng shvùmshiri tvlú dvgø ràe. Wurgáng lùngpvnng taq vyàl lúm í ninø mèsòri zúnglúm shøpdik tiqchvng gø dvgø ràe.

Mvdò gvba sùng shømgø tiqmvdò vwál nø gø vrùm àngmaqò nøt dvmmarì shónshì lúng rvtø zí ràe. Àng mvdòcè taq kagómaq tiq

mvzuq wáshì vdue walòng shòlshú góí vžvngkaq dvdvmshaq í ràe. Tiqkvtkvt nò lvngàré shvdaq, svrari shvdaq, svmaré shvdaq mvzuqshì lòng gø shvlae. Shvngøt lipòng nò dvcì shvdaqdaq vžvng vshvtrì dvpvt í kèní tiqmvdò taq màbóng we dvcìrì tiqdø shvrúng ràe. Vsvngri tasvng tàle vkúm ke bøkvt, shónshì we gø vl nò, weyvíng kèní nòt dvmári zòmban we bøn bunge. Cvmrèrì lvmala vbá kèní shaqré tiqgógø vbá we mvdò taq mvzuqshì dvzvú ràe. Dvjà tiqmaq taq nò àngmaq vdè nò vdè mvdòcèrì vwálshì dèzàrò lòng gø shvlae.

Mèpvng ni taq vdèi nàhómò tvràrì tasvng shónshì lòng gø shvlae. Yalòng rvtø tvyø svng kadø dvdvmshì lòng nvng àngmaqø shvngømré vdòng møí ni dvgá tiqmvdòdò dvpvt kadø wáa lúm dvdamò tvràrì vrashì lúnò kèní shvlae. Dvmá zòmban lúm rvv rvvø ràe. Yadø tvyø wáshì lòngí àngmaq dvmá shvngbe svng dvzóm nò mvlúnò, íwe yadø wáshì yvíng kèní nòt dvmá zòmban pvngshì we íe.

1. Nào nòt dvmári svng mèshvlshì.

Lvngpvng yvíng dvtanshìrì táshì dø èrøð. (vdèi shón yuqyà dø shón gø shvlae).

Nøngmaq nò nøngmaq dvmári wurgáng svng rishì lúm kòm ráshà. Vgångpè Yesu rvgaq tøm dĩ daqì we nò nøngmaq mvràrì rí dlvbvnglúm wa møí, nøngmaq dvmári rí dlvbvnglúm nvng nøngmaq svng dvzóm dvan lúm rvv gø íe wa nò mòngkà taq shèngøtnie. Matí 8:16-17 taq “*Døòm høqa:tnà dvgvp, vsvngrii nò cá:ngí dvrū vsvng mvme Yesu yvíng shòla:tnà. A:ngí kà tiq kài wa cángri svng lú:ngò nò, zā vsvng shvngbe kaq gø dvbā:nòe.Yalòng nò kàdvtutshú Esaya taqkèní, “Nøngmaq dvsón zøtna rì nò A:ngí èluāi nò, Nøngmaq záyvng gø A:ngí ni èriā bóshà,*” wa shón yà:ngà kà dvhø:mò we íe.” wa vrude.

Dvtanshì we mòngkàciq svng Matíi nò Esaya bok kèní lu yàngà. Esaya 53: 3-4 taq “*Ang nò Vsàngí yvíng mvtvma:mò nò ngál bóá. Ang nò nòt dvshà pè í nò, dvshà mvhøtlúm lòng nvng vmünke pè íe. Ang nò Vsàngí màshóng màyo yà:ngò pè dø, Ang svng yvíng mvtvma:mì nò nøngmaqí Ang kaq màshvring yà:ngí. Jøngjøng nøngmaqø záyvng èriai nò, nøngmaq rvyú yvíng nò ang vdèi ni mèngúa bóshà. Iwe, Ang svng nò Gvrayí vdø:rò nò vdipmò pè, dvshà dvki vshø:mò pè dø lín yvngshà.*” wa vrū yàngà .

Luka kàru 4 tut taq Yesu nò dvrá shvyat svng dĩ nò Esaya bok kèní mòngkà røð tvrà nøngmaqí shá lúnie. Luka 4:18-19 taq “*Vgångpè Ang*

Pvlacè nø Ngà mvdvmø tapshie; Kadø íe wani mvshámhoq dvshàri svng Dvbùshvngkà dvshvnglvm dypvt, A:ngí Ngà svng yotii nádōr bóngà. Vróngshaqri svng nø shvláng lúnlvm mvshól, nemànri svng nø vrá yvngshì lúnlvm shvngkà dvshvnglvm dypvt gø A:ngí dèzvr dakngà nø; Shvnvlshaqri svng gø shvlutlvm rvt nvng; Vkàngpèi vsvng kaq vtō wvmshì we angnóng dvshvnglvm dypvt gø, Ngà svng dèzvr dakngà,” wa vrū we tiqzàng lá lún bóà.” wa vrue.

Luka 4:20-21 røi ke tété shá lúnshìe. Weyvng yadø shøne; “A:ngí kàru lòng rvdu:lò dá:ngí jurøt chòm vsù:ngò gó svng vtvingào nø runge. Wekvt jurøt chòmō v̄l rì shvngbeí Ang svng dvjaqdvng wào dvgyp, Yesuí angmaq svng, “Shànshér Kàru yaciq nø namaqí età bóshà dø dèni ni vhomá:mì we íe,” a:lòe.”

Yesuí nø nongmaqí rí we vlishì we døngjá nvng záyvng àngpvnvnrì svng dvnvñ línglíng shàde. Nongmaq taq vl we nøt dvmjárì Àngí shàde. Vkàngpè Yesuí dvzóm dvban lúnlvm dypvt nongmaqò dvsháyvng ídvngte Àngyúvng svng rí ràe. Yalòng shvjang wál taq nø nongmaq dvmjárì svng wurgáng svng rílv m ilonge.

A. Nào rvnaq vtving dvmjárì nàrushì.

Tiqgø wa rvtø èlushì nø, nà nøt vdòng rvnaq vtving vløp nø záyvng èriò rì dvtanalvm Gvray kaq èrøtshì. Kapvnrì nø nàdvpt mvzvn záyvng rvnaq má? Nài dvsháyvng nàhøm yàngàri taq kèní nà dvdvm gø mèneshì we tvràri nø kapàri íe ma? Yari nàrushì. Mèpvng werì wurgáng svng èriatnò nø svmií wírlvm íe. Nài nàruòri kagø ígø yvng mvlún daqò.

Bón daq dvngte tøpnì tøprang nàrushì. Nàrushì daqke nàyvng rvnaq vtving bøn yàngì we tvràri dvdvm èrøndò dvngte nàrushì. Lvngpvng yvng dvtanshì ciqri dèdamò.

- Nà svng màshvla dø tiqgøgø wà yàngàri.
- Vsvng tiqgøgø svng màshvla dø wào lòng èyvng yàngàri, møi ni nài èvngò we yøpnvng mvgvnrì.
- Vsvngri taq màshvla dø bøn we tvrà nài età yàngàri.
- Vsvngri svng nài màshvla dø èwà yàngàri.

Yari vrushilvm dypvt vnícé minit dvng rvtø èluò. Tiqgøgø nø kàru vru mvlúno nì nø mèsdò mvdvm taq mvshvl pvrá tiqlònglòng ku dvtanshì

shvlae, mõi ni dvgá tiqqógóí vrúa gø shvlae, Mõi ni àngmaq dvmári shóngcheri tám nø dvtanshi gø shvlae.

B. Mvdò cúmchèrì vdòng nà dvmári èshónshì.

Shòmgó tiqmvdo nàwàlò. Gø vrùm nø àngmaqí vru bòà yúng kèni tiqmvú laq shónshì. Dvgá vni gø nø mvrà màshvri shaq, paqzí zika màshòn shaq táa dving wá ràe. Pøngpøng vcháng èshónshì. Íwe mvhø gvlvng bón yàngi tvrà taq wa rvtø mèdètómshì ni. Vshòm gógó shónshì lúnlvm lòng vchaknge.

C. Mvdò cúmchèrì nø mvdò gvba yúng shónshì we.

Mvdò gvba taq àngmaqí vhom bòà dvmá svng àngdongku shónshì ràe. Tøpni tøprvng shónshì nø ràe, íwe mvshól shvngbe tøpni tøprvng nø vrá tiqbaq shónshì nø mvrà. Kàshvbóng “ngái vpè kaq shatnò lòng yúngvpmà”, mõi ni, “cìcèrì ngà vgo yúng shvntví tènung nø wvplvm tvlú wàvpmà” wedø àngdong èshónshì.

Shónshì mvvø gø vrùm wedø shónshì bø mèvng, shøshú góí yari dvmári rvt nøngmaq kapà wá lúnshì mã? wa røt dúngí Esaya 53:4-6 èrøað.

*Jøngjóng nøngmaqò záyvng èriai nø,
nøngmaq rvyú yvng nø ang vdèi ni mènúa bõshà.
Íwe, Ang svng nø Gvrayí vdø:rò nø vdipmò pè,
dvshá dvki vhø:mò pè dø lvn yvngshà.
Íwe, Ang svng nø nøngmaqí vlèi we mvràrì rvt yaq bõà.
Nøngmaq mvgv̄m màshvlài we mvràrì rvt,
Ang svng vdip bõà. Nøngmaq mvrà shvmāalvm rvt
shōnlvm lòng nø, Ang mvdvm vnāá:mì nø,
Ang dvmá taq kèni nøngmaq banvmshà.
Nøngmaq shvngbe nø vyvngcè dø vmà:nì nø,
vdèdè tvrà divmshà.
Í we, nøngmaqò mvgv̄m màshvla mvrà shvngbe nø,
Yehowai Ang mvdvm hap bõà.*

2. Yesu yǐng nà dvm̄m̄arì nǐng n̄t záyvngrì èrìd̄.

A. Nà n̄t záyvngrì tvr̄à Yesu sǐng dètáò.

Rvt̄ò svmaq èlushì n̄ nà n̄t záyvngrì Vkàng Yesu sǐng èshónshì. Kad̄ò ìlòng t̄òpnì t̄òprvng èshónshì. Kàshvbóng, sh̄vm̄nárì we, n̄t̄c̄vm̄ we, n̄t̄ dèshà we, èngálke we, m̄oí ni ègurke we, yad̄ò ìrì íe. Nà n̄t̄ sǐng dèchàngò. Dvm̄m̄á rvt̄ nài dèdamò tvr̄arì laq lèshilong.

B. Nà dvm̄m̄arì sǐng wurgáng t̄ong sǐng tèleshì.

Nà dvm̄m̄arì nàrushì b̄oí we mèsorì wurgáng t̄ong sǐng èrishì. Wurgáng taq nàtaqò, m̄oí ni wurgáng lǐngpvng taq gvlshì we sh̄òpdik vdòng èzàngò. We d̄ò èwàòke, “ngà dvsháyvngrì ngà dvpvt shì yàngì we Yesu sǐng tvle sh̄ongè” wa èsh̄on.

C. Mèsorì èwàò.

Mèsorì shvngbe dvk̄òmshì b̄ò mèpvng, werì shvngbe sh̄onggv̄n kaq èlàngò. Wekvt Esaya 61: 1-3 ciq èr̄òd̄.

Vkàngpè Yehowa Ang pvlàcè n̄ Ngà mvd̄vm̄ø vhapme. Kad̄ò íe wani mvshámhoq dvshàrì svng dvbù shvngkà dvshv̄ngl̄vm̄ dvpvt, Yehowai Ngà svng ȳoítì nàd̄òr b̄ongà. N̄t̄ dvtrì svng n̄t̄ shvl̄òml̄vm̄, vr̄óngshaqri svng n̄t̄ shvláng lúnl̄vm̄ mvshól, kùng vsvngrì kaq ḡò shvlutl̄vm̄ m̄ongkà, nemànri svng n̄t̄ vr̄à yǐngshì lúnl̄vm̄ shvngkà dvshv̄ngl̄vm̄ dvpvt ḡò, A:ngí Ngà svng dèz̄vr̄ dakngà. Yehowai vsvng kaq vt̄ò w̄vm̄shì we angnóng nvng n̄ongmaq Gvrayì tvle teq we angni dvshv̄ngl̄vm̄ dvpvt ḡò, r̄vngshvng wa rì shvngbe svng n̄t̄ shvl̄òml̄vm̄ dvpvt ḡò, Zion taq rvyù rvyùngrì svng, waqpù tvl̄è n̄t̄ n̄mpu dvgùng vm̄ò shvm̄òl̄vm̄, r̄vngshvng wa l̄ong tvle n̄t̄ dvbù we ȳoítì vd̄òrl̄vm̄, n̄t̄ dvt̄ we tvle n̄t̄ shvring shvtà we laqtun dvgwal̄vm̄, A:ngí Ngà svng dèz̄vr̄ dakngà. Yehowa Ang ngòrp̄ongbàng dvtanl̄vm̄ dvpvt, angmaq svng n̄t̄ Yehowai kv̄t b̄oà we d̄ongman we pez̄óm t̄ongrì, wa t̄ó lú:ngòe.

Akvt nongmaqi vhom boshà dvsháyvngri nò waqpu tvnøñ íámì lòng dvtan lóm mèsò ciprì èwàrdò. Gvrayí dvzòm dvban lòng lúnshì we rvtò tiqlòng íe.

We dúngí Vkàng Yesuí àngò nòt dvm mári zòndvtut dvzòm mvlóm dvpvt àng shvng vtv vl we tiqgò nòng tasvng tale vjú røtna ràe.

3. Gvraypèi nà vdòng kadø bvnli wà bòa tvrà èshønshì.

Vsvng tiqmaq svng àngmaqò bànvtrì dvhø kèní Gvray àngmaq vdòng shvla we bvnli kadø wà bòa dang shønshilóm ègoð.

Kà kèní gø, mvkúnri kèní gø Gvray kaq oqà èwa. Pàwá wani Àngí nongmaq nòt dvm má záyvngri svng dvzøma boshà.

Wál 9

Nøngmaqí vsùngkaq kadø wavroqa lúnshì má?

1. Àngjóng vroqa we nùng vroqa dvpéshì dang

Lìngpving dvtánshì we mvshól dongcèrì kaq hang shèlat nøng.

1. Tagu nø àng rømnvng Bvru nùng runge. Àngshòn we nø, “vzùng lvbán taq nø Samuelí ngà sùng jøngjóng nøt dèzàngvpmà. Shvngømré svrarì shvngbe mýrdvng taq ngài dvrákóngò lònng màshvla wa shøne. Yadø tángvpmà rvt akvt høq ngà nøt gvzà zange.” Bvru loámi mèpvng Samuel gùng lú:ngì. Samuelí “vzùng nár shønvpma lònng jejú kèní nàroqngangà,” wa alòe. We kvt Tagu nø “nà sùng vroqalým pàtiqlònng gø la màvl nì nø, ngài pà gø màvdvdmò” wa vtúnshìe.
2. Shvngømré svra Yob nø shvngømré vsùng tiqpè íwe Ngusan nùng kà dvmvne. Ngusan nø, “Ngà cùmre dvkvp vpèi gvzà nàdip yùngà, gvzà màshvlá yàngì rvt àng sùng vroqalým dvzaqshøng nøng gø vroqalým gvzà yvkngè” wa shønshìe. Yobmí “øm..., nài yari shvngbe vná lún ràe, vná mèlúnò dýngte, naí àng sùng vroqa mèlúnò we wa íe” alòe.
3. Lamboí vzùng lvbán ni taq àngwà shvngøtnò we svrapè tvle shaqré mvdò dán sùng mòngkà shvngøtnapmà. Wedán taq Sila vlshìpè nø pà møí we tiqlòngcè rvt kache nø vzøngvpmì.

Mèpvng nár taq àngwà shvngøtnò svrapèi Lambo sùng oqà wa kà shønke, Lambo nø “wedán sùng vrá tiqkvt bvttut shvngøt mvnengshøng” wa shøne. Angí kadø bønnapmì lònng nùng àngkaq Silaí kadø nøtzá dvzrvpmà tvrà shønshìe. We kvt svrapèi yadang vrashì lým dvpvt àng nùng tiqdø Sila yúng tiqdø dilým Lambo sùng vraòe.

Àngní Sila chøm tuqámi ke, Lambo nø vdán vdòng vzøngapmì lònng taq àngnøt kadø mvbyo we tvrà nùng, røt kàrì shvláwa vtína mvlúnò rvt kadø nøt dvshà we dang shønshìe. Sila nímshì nø àngsùng vroqalým røtshìe. Lamboí gø shøshò wa vroqaòe.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLV

Mvdòm yíng dvtanshì we mvshól vshòm lòng taq kèní kalòng nø jøngjóng vroqa we sùng dvtanò má? Tìqlòng nùng tiqlòng kadø vshúye má?

2. Vroqa we mõi,

- vléra lòng sùng pàshònlúm màvl wa shòn we.
- tiqgógóí nàlé bõi ke nøt zàlvím pàgø màvl wa shònì we.
- àngjóng kadvgvp gø mvbøn pàdø dupéshì nø vl we.
- vléra gø zìngzìng vroqshì ra lòng, mõi ni, àngmaq laqya língshì lòng sùng vlómshì we.
- vlèò gø àng waqshì/zìshì rà we mvrà zìbè kèní lutshì/vyáshì dvzúr we.
- vlèò góí vrá vdè nùng dvgá cip màvl vsvngri kaq todø vlélúm kúng zi we.
- vdè kaq vlèshì bø gø sùng zvngwa vrá kúmámò we.

3. Vroqa lòng nø kapà ímá?

A. Vroqa lòng taq Kristu yíng sùng nøt záyùngrì rîwe vbáe.

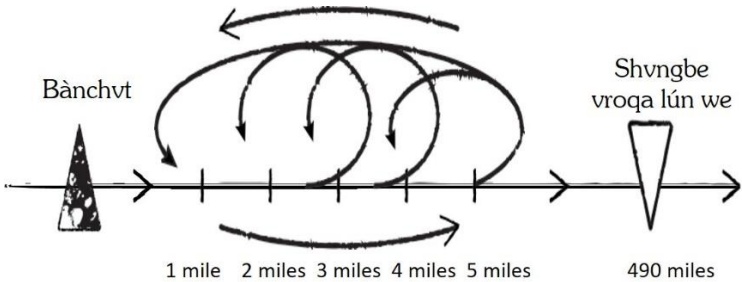
Vsùng tiqgø sùng vroqa lòng nø vsvngrii nøngmaq kaq nàlé bòshà lòng mvshívl lúni nø àngmaqí wá vlèò mvràrii nøngmaq sùng kadø nøt zá dèzàri lòng vtoshài lòng íe. Nøt zá dèzvrvpshà nigø, nøt zàlvím pàgø màvl wa shónshài lòng nø vyài we íe. Nøngmaq nø døngman lòng shònlúm vgoshaq íshàe (Efs. 4:25). Nøngmaq nø wurgángtøng sùng nøngmaq dvmári rî nø Yesu yíng tvleshì ràe. Yesuí nøngmaq dvmári dèzòm dèbana bõi kvv nøngmaqí vdèkaq nàléi nø nøt zá dèzvur bòshàri kaq vroqa lún lúngie. Vroqa lúm nø nøngmaq dvpvt gvzà rvzaqe wa shònì kèní “íe” welòng nø dinge. Gvrayí dèbangì ke wa vsvngkaq vroqa lúnlúm vle (Mt. 11: 28-38)

B. Rvnaq we mvrà tiqlòng shvngwa vroqa lúnlúm rvtò mvme ràe.

Vroqa lòng nò zvngwa tiq rvtòí wa bòn màshvla. Nøngmaqí nùmlat vroqa bòi mèpvng vdèkaq nálé yàngshàri tiqkvtkvt dvdvm vdu long dvgvp todø nòt vwàngi we vle. We mèpvng vrá taqbaq, tiqhv n mvzún mvti mvni dvdami nò, vroqa ràe. Mèpvng naqnaq shvngwa shvngbe vroqa lún lungie.

Nøngmaqí vsùng tiqqó kaq vroqa bòi mèpvng gø wedøni bønvp mì we tvrà dvdvmshì we vle. Nvmlat dvgvp nò vdèkaq nálévpshà rvt nòt záyvng vholmshì we gø vle. Wedø nòt dèzàké lungi dvgvp záyvngri Yesu yúng zùndvtut rishì ràe. Vroqa lúm nòt rvtshì lòng nò àngjòng nàroqa lòng zvùngkaq bòn we íe, tiqkvtkvt nò mvme vlé dø zvùngkaq bòn we gø vle. Nøngmaqí dvm mári Yesu yúng sùng àngkvt àngkvt rishài kv t mèpvng nò nøngmaqí sùng náléi nò nòt zádèzàrii gø wedøni yúmvm.

Vsvng tiqqó sùng mvrà vroqai kv t wegó sùng zvngwa kámi nò vlómshì rà we nò mòi. Nøngmaqí vroqai rv t wegó gø nòt língshì na íe wa nò cum màdu. Nòt língshì we vl nìgø tasvng vlómshì lòng nò dvtinke bòa rv t tasvng kúmvm nò vlómshì lúm dvptv rv tø mvme lúra long. Wegóò vjàng laqyà shvlari tiqhv nò tiqhv yúng lún lungi kv t àng sùng kúmvm púngshì daqie. Íwe àng sùng shvngwa kúmvm lúnlúm nò rv tø yvnggúng ni tøm sháde. Kadvgvp gø kúmvm mvlúni we vl sháde.

Àngkwng tvrìshì nò vroqà we hang sòmmla

C. Vroqa we nò dvgá góí wào lòngyúng màshvnamshì.

Nøngmaqí nò vlèòri mvrà màroqshì dýngte vroqa mvlúni we vle. Mòi ni wegó laqyàri língshì bølòng sùng yàngi mèpvng wa vroqa mvyóí

we gø vle. Vkąng Yesuí vroqa yàngà dø, vlèòrì nøt mvlíngshì nõ wá vlé mvdómshì nìgø àngmaq sùng vroqa ràe (Rom. 5:8). Luka 23:34 taq “*Vpèá, angmaq mvrà èchutnāò; pàwálm wa nìnø angmaqí wàò long svng angmaqí mvsháo*” wa nõ Vkąng Yesu wurgáng mvdòm taq shòn yàngì .

D. Vroqai rvt vlèò gø sùng àng rishì rà we mvrà zìbè kèní lut-shì dvzúr we møí.

Tiqgógó sùng vroqai lòng nõ wá vlé bòa lòng dvpvt rishì rà we mvrà zìbè kèní lutshì dvzúr we møí. Vroqai lòng nõ nøngmaq tvle Gvrayí kà ngéalým nùng tvle teqa lím tvleshài lòng íe (Rom. 12:19-21). Gvrayí nõ nøngmaqí wálùnì mvdòm té shvla dø tvle teqa sháðe.

Gvrayí nõ mòngdàn øpkýngshúrí nùng dvcì shølshúrí sùng mvrà vl vsùng kaq shvngøtlým nùng mvrà màvl vsùngrì kaq kupgar lím bvnli vzishaq íe (Rom. 13:1-4). Nøngmaqí vroqa bøi nìgø, vsùngrì shvlálm dvpvt àngmaq sùng dvrá dø mvrà zìbè waqshì lím wá vdue. Nøngmaqí nõ mvrà màvlrì kaq màshvla lòng nùng àngmaq sùng dvshá dvki wálm yýng kèní kupgar ràe.

Vroqai we taq, bøndaq nìnø, vlé bòa gø sùng zìbè waqshì dvzúr ràe. Í nìgø chømyoré vjòng lpat shvtìn bødø we nùng vsùng gønsaq rvt bødø dø írì nõ todø waqshì nõ màshvla. Íwe, lvmala tiqgógóí ka dø írì lakøapmà nìnø vtýnga ràe (Dcr. 5:5-7). Mvme vpø we í nìgø mvrà zìbè nõ waqshì ràe. Gvrayí nõ Vkąng Yesu nõ mvrà màcaq nìgø mònggàn vsùng shvngbeò mvrà dvpvt wurgáng taq zìbè zìshì yàngì. We dvlà nõ nøngmaq shvngbeí cùnlým dvlà gø èia ìe (Kol. 1:20-22).

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÝM

Nøngmaq vdòng vl we vsùngkaq vroqa we vtóng nùng Gvray mòngkà taq shvngøt we vroqa vtóng vbóng we vle ma? Kadøku màbóng ma?

4. Gvray nõ pàwá nõngmaqí dvgá vsèng mvràrì sèng vroqa dvzúr mvyó má?

A. Vroqai lòngí nõngmaq shv̀mnàrì lòng nùng nõtzai lòng kèní lutshì dvzúre.

Nõngmaqí màoqaì kv́t nõ cáng Satan sèng nõngmaq nõt vdòng góng dvzàrì we íe (Efs. 4:26-27). Nõngmaq sèng shv̀mná rì lòng nùng vsèng kaq nõt zai lòngò vshuq mvyvm vpo dèzàrì nõ werì vdè sèng shvtin gvyaq dèzàrie. Vroqa mvlùnì kèní vdè m̀nglè àngjõng dvshàlým vshòshie. Vroqa mvlùnì rv́t shagóng taq vgo ziq we, puqwá za we nùng nvròm záyvngrì gø vshòshì dvzúre. Vdè sèng nàlè bø gø mvdùm sèng dø vsèng mvgým í dèzúri we íe. We rv́t mvrà vroqa lòng nõ yadø ìrì kèní gø lutshì dèzúre. Nõngmaq lvpát shvlálým dvpvt wa íe (2Kor. 2:10-11).

Nõngmaqí vsèngrì kaq màoqaì kèní vdè taq vl we shv̀mná nùng mvshóng mvwúshì nõt nõ vdècèrì kaq gø zínke bøde. Yalòng bòn lòngí tiqvdò nùng tiqvdò dvhø vtù vshvt we vl nõ bènì mvnì we tvle teqshilúmri bòn bung dvzàròe. Hebru 12:14-15 taq “*Vsvng shvngbe nvng vrým vrá dø vllým dèzaqshinøng. Rvhiqshaq vsvng wáshì rà dø èwáshinøng. Mòi kv́t kèní nõ Vkàngpè svng yýng mèlún lóngnøng. Namaq dvhø taq Gvray jejú svng vto mvlú:nò we tiq gø gø màvllým rv́t nàyáshinøng. Mòini ká we angrø yø long weí namaq svng gèzým̀nøng nõ, mvme gø svng mvmýng mvshèr dècaqvtnøng we màshá!*” wae. Vroqa lùnì lòngí wa tasèng tale vtù vshvt nõ rvle teqshì lòng nar lúnòe.

B. Vsèngkaq vroqai kv́t Gvray kèní vroqa lòng nõngmaq sèng lún dvzúre.

Gvrayí nõngmaq mvrà vroqalým lòng nõ nõngmaqí vsèng mvràrì vroqai we taq vnvngè. Mt. 6: 14-15 (Mk. 11:25 sèng gø èyangshì) taq “*Vsa:ngí nàlèvtønøng we svng namaqí èchutnānøng kv́t nõ, muqlàng taq la:pmò namaq Nvpèi gø, namaq svng èchutna daqnøngè. Vsa:ngí nàlèvtønøng we svng namaqí mèchutnānøng kv́t nõ, namaq Nvpèi gø namaqí nàlènøng rì svng mèchutna daqnøng.*” wae.

*Vroqa lòng nø nongmaq sùng nọt záyùng vđón
mungbóng kèní shulutniè.*

**C. Vroqài kvt nø nongmaq sùng chutchúnglúm dvpvt Yesu
gònshaq zíšì yàngì lòng síngì we dvtandè.**

Nøngmaqò shìwvt mvrà rvt Gvray kaq kadvngshì vléshài we nùng, nongmaq nọt màwúngshài dvgvp kèní Yesu nø nongmaq dvpvt gònshaq zíšì yàngì (1Yoh. 4:10) lòng sùng cíngì kèní nongmaq sùng nàléiri nø gvzà màrvnaq we sùng shá lún daqiè. Wedø ni nongmaqi gø vsùng mvràri vroqa ràe (Efs. 4:32; Mt. 18:21-35).

**D. Vroqài kvt nø nongmaq sùng nàlé bòshàri nùng vrúm
vrá dvzúre.**

Nøngmaq sùng nàlé bòiiri sùng màroqai dúngte àngmaq nùng vzòm vrúm límlòng màvlda. Vroqài kvt wa vrá tiqkvt vzòm vzvplím lòng todø bòn dvzúre. Íwe, todø vrúmlím dvpvt shòni laplap taq mvrà vroqa we ví ràe.

E. Vroqai kvt nø nongmaq sving nàlé bòshàri sving nøt língshì dvzvre.

Vsvng tiqqò sving vroqai we nø wegò nøt língshilvm dvpvt Gvray bvnli wápvingshì we íe. Dvzvr 7 tut taq, Stephan nø shilvm dvnshì ke àngkaq shvt dvzaqshiri kaq vroqa yàngà. Werì yíng kèní tiqqò nø mèpvng dvzvr Polo í yàngì pè Solo í yàngì (Dz. 7:59-8:1).

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLVM

1. Vsving tiqqò sving vroqalvm dvpvt rvzaq vtving nø kapà íe wa nài dèdamò má? Vsvingkaq vroqa lvm dvpvt nàsving kapà í téwa débvnge má?
2. Vsvingkaq vroqa lvm dvpvt tubùmò we kadø íwe tónglaqyàri nàmaq taq vle ma? Vroqalvm sving vgámkéò we kadø íwe vtóngri nàmaq taq vle má?

5. Nongmaq nø vlèi gò íshà kèní kadø wáshì rà má?

A. Nøtlingshì ràe.

- Nongmaqi vlèi lòng tiqdvng vsving kadvingte nøt zá dvzàri lòng Gvray Pvlacèi dvdvm ròn dvzvrilvm røtshì ràe. Àngjóng ni dómshì lúngì kvt nø nøt dvshài nø necì gò vla daqìe(Yak. 4:8-9). Wedø nøt dvshài lòng nø shvlawe íe. 2Kor. 7:10 taq *“Kadø íe wani Gvray yíng kèní di daq we nøt dvshà lù:ngí nø, gònshaq lúnlvm nøt língshì we wà lù:ngò rvt, nøt dvshà mvrà. Wedø í nigò rvgaq tòmm kèní di ra we nøt dvshà nø:tni mívng nø shilvm lòng wà lù:ngòe.”* wae. Piter nívng Yuda ní nø Yesu sving ngál yàngà rvt nøt dvshà yàngì . Íwe Piter àngnøt dvshà lòngí nø àngkaq Gvray nívng té tvp dvzvr yàngà. Yudaò nøt dvshà longí nø àng nø àng shvtshì lvm yíng sving dvtuq yàngà.
- Nongmaqi wá vlè bõiri dvpvt nongmaq nø zibè zishì rà nø kadø vlè bòshà tvrà tópnì tóprvng shónshì ràe (Ksh. 28:13; Shz. 32:3-5).
- Nongmaq mvràri dvpvt Gvrayí vroqa lvm nímshài nø vroqa lòng sving gò vtoshì ràe (1Yoh. 1:9).

- Nøngmaqí vlé bòi ríkaq nøngmaq vdèi màlèvtnò dø màgarshìshaq, mói ni vsvng kaq màshvráshaq vraqalvm røtshì ràe (Yak 5:16). Nøngmaq vroqshì daqí dvgvp nøngmaq mvrài dvkoq vnan kèdòrì shvngbeí nøngmaq língshài we svng shádò dø vroqshiràe. Kàshvbóng, tiqqóggø kaq vsvng loksok kà shòn vléshì bòi ni nø svng loksok vl we taq ni mvrà chutnalvm røtshì ràe.
- Nøngmaq nø àngjóng dòng nøt mvsòn kèní ni nøt língshài ni nø, vjàng laqyà shvlàrì dvtan lún ràe (Dzr. 26: 20b).
- Nøt língshì we taq vdè waqshì ràrì waqshì we gø vbáe (Dcr. 5:5-7)

B. Shvngømréí vsvngri nøtlíngshilvm kadø dvbvng lúnshimá?

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLVM.

Rvcvngcèrìi mvrà wà bòðke shvngømré ku kadø wài ma? Yadø wài lòng nø àngmaq nøtlíngshì lvm dvbvng kèdò má?

Shvngømré shølshúri nø shvngømrèrìdò pvlàce lvpát kaq yvnglvm bvnli shvri shaq íe (1Pit. 5: 1b-3). Shvngømré tiqqóggø mvrà wàdò nø, àngí wàdò mvrà dang shádvzàrò vsvngri kà gø mvta kèní, wegø svng shvngømré shølshúri vtoq vtip we wá ràe (Mt. 18: 13-17; Gal. 6:1).

Wegø nø àngkvtkvt shvngøt dvtú we wáshì bø mèpvng gø nøt língshì mvtá nìnø, àngsvng shvngømré kèní láng ràe (1Kor. 5:4-5, 11). Yadø wáshì lòng nø gvzà nøt zàlvm gø vle. Íwe, shvngømré shèrchung lòngkaq garshì we (1Kor. 5:6-7) nùng svng wegø nøtlíngshì lvm rvv shvngøtshì we íe. Àng svng shvngømré vdòng kèní lángshì mèpvng gø, shølshúri nø àng nøt língshilvm dvpvt zvndvtut dvbvng ràe.

Vroqa we lipong (lìng døm wál) wàlím í kèní yalòng dvtøm shvjang bònli wá mvrà.

1. Tiqqógø sùng lùngpvng ram dvtanshì we mongkà ciqì taq kèní tiqlòng rø dezàrò.

Efesus 4:32

Mati 18: 21-22

Mati. 18:35

Roma 12: 14.

2. Nà nøt língshì ra we mvrà Gvrayí dvtanlím dvpvt 5 minits rvtø èlushì. Werì mvrà Gvray kaq nàchángshì nø Àng yíng kèní vroqa long nàtosshì. Lvngdøm taq nø 1Yoh. 1:9 sùng táshì dø èrøð.
3. Vrá nài vroqa rà we dvgá vsùngrì sùng dvdvm rønlím 5 minits rvtø èlushì. Àngmaq sùng vroqa lúnlím Gvray kaq èrøtshì.
4. Vroqa we nùng cingdø Gvrayí nàkaq dètanrì tiqdýng vsùng kaq èshònò.
5. Gvrayí nøngmaq sùng nàroqai nø, vrá vsùng kaq vroqa lúnlím nònggùn dvkángì rvt Àng sùng nònggøp kà kèní gø, mvkún kèní gø, shètàð.

Wál 10

Vzòng vshvt we dvhòtaq rvcýngcè tiqqó dø kadø cúnshài ni ma?

1. Vzòng vshvt we mvshól vní lòng

Shvngòmré banchvt

Yalòng hang sùng vdèdè nøtní shèlat nòng. Piter wáshilúm tiqqó rvcýng nø Duzúr 6: 1-7 hòq rø dèzàró. Àng nø; “Ènar nòng! Nøngmaqí Guray mòngkà kaq dujèi nø, úmshubóy taq dvzømsì nø màdu. Werut nø vnum vchung rié, nøngmaqí tumu yalòng sung zóm duzúrlum, namaq dvhò kèni dugùng shulá vl nø, Shànshér Pulàcè nùng zitnøt dùnzòng we shvngøt pè rəcýngvt nòng.” wa shònlúm dugòshì ràe. Vdè dupvt yuqyà dø kàri líng vdu dø líng gø shvlae. Vrushaq kàri sùng táshidø èrøð nø hang shvlat dèzàró. Dugá kagó sùng kàpà mvshól íwe turà shámèdèzúr ni.

Wamà gvà tiqývng vl we shvngòmré tiqlòng taq banchvt bøn nø vsvngri vhaq vjàngshì lúngì. We shvngòmré nø memà metvngri svng mvzùmò yvng gvzà bønshvngø. Wenila taq shvngòmré vdòng memà vní mvdò vl yàngì. Vní mvdòdò rvcýngcè shvlári wa íe.

Memà nùmlat mvdò nø vdè rvgaq taq tòngzøng vlri íe. (Vsùng tiq mudò rəcàngò nø tiqzàng yvng vl dèzàró dúngi àngmaq sùng gvzà nøt dushàra dø wáshì dèzàró). Shvngòmréi memàri svng vmpa nùng dvga dø ràri túnalým ni vrvm bvnli wáshúri svng dvzàrdø. (memàri dupvt úmpà nùng laqtunri riàð we vsùng tiq mudò rəcàngò. Memàri nø dubùwe mùrshùm laqwáshì).

Memà vní mvdò nø mvzàn bøn yàngì rvt àngmaq rvgaq kángò nø kòni móng taq vl yàngiri íe. Kòni móng taq rvtø mvme naq dø vl yàngì rvt vdè kà gø shòn mvshá yàngà. (Memà vní mudò wáshilúm vsùng tiq mudò rá rəcàngò. Àngmaq sùng nùmlat mèmà mudò vlzàng kèni sumaq usar yvng ègàlò nø àngmaq sùng gvzà nøt dushàra dø wáshì dèzàró). Shvngòmré í gø àngmaq dvptv vmpà riàð. (vsùng tiq mudòí úmpà laqtunað).

Tiqni taq kòni móng v̄l yàngi we memàri n̄o vdè móng rvgaq tòngzøng v̄l yàngi we mèmari d̄vngte v̄ml̄vm̄ri mvl̄l̄ni wa vbøn p̄vngshì l̄ngi. (memà v̄ni mvdò wa mvdò s̄vng vbønshì vhaqshì dezàrò.). Wedø bøn l̄ngi weó shvngømr̄eri mvme ḡø ḡø vzøng ȳvng shvl̄mshìe. (V̄mpà t̄unsh̄uri kaq tiqmaq s̄vng memà tiqmudò lap, dugá tiqmaq s̄vng memà v̄ni mudò lap di n̄o vzi ur̄ung wá dezàrò. Akut àngmaq shvngbe vhaq yàngshìami.)

(Wekut Piter n̄o dugá vs̄vng v̄ni shòm ḡø n̄vng laq gòngra. Piteri shòn rà we n̄o), “Ènar n̄vng! N̄vngmaqí Gvray mòngkà kaq dv̄jèi n̄o, v̄mshvbóy taq dvzømshì n̄o màdu. Wervt n̄o v̄nvm vchvng rié, n̄vngmaqí tvmu yalòng svng z̄øm dvz̄vrl̄vm, namaq dvhø kèni dv̄gùng shvlá v̄l n̄o, Shànshér Pvlàcè n̄vng zitn̄øt d̄vnzøng we shvngøt pè r̄èc̄vngvt n̄vng.” Shvngømr̄e vs̄vngri í wedø wáshì lòng n̄o shvlae wa dvdamò n̄o v̄ni laplap kèni vs̄vng rvcàngòe. (Vs̄vng rvc̄vngshì lòng àngmaqí laqwàò).

Welòng wáshì b̄ø m̄èpung kapà mushól íwe ȳvng mvl̄l̄nò kèni àngmaqí wà b̄òà we mushól lòng n̄o Duzúr (6) tut kèni íwe s̄vng shádèzàrò. We m̄èpung mòngkà taq vbá lòng r̄ø dezàrò n̄o àngmaqí dudvm r̄ònò d̄vngte laqshònò.

Shvngømr̄e n̄vmlat p̄vngshì nila taq, Yudá vs̄vngri mvme n̄o vdè mómng kèni vtshì vdu n̄o kòni w̄vngzà mòngri taq v̄l yàngi. W̄vngzà mòngri taq gvzà naq d̄ø v̄l yàngi rvt àngmaq wemóng taq l̄ngò vtóngri n̄vng we rvgaq shòn p̄v̄n kàri wa lvngshì yàngi. Àngmaq n̄o Gvray kaq vp̄ø svre n̄o Àng s̄vng wa noqngòm mvnshì rvt lún d̄vngte Yerusalem s̄vng àngpoq àngpoq vt̄vng n̄o dvtuqshì yàngi. Àngmaq n̄o vdè rvgaq taq go èl̄øpshì (èk̄ømshì) lòng n̄o shvla lòng íe wa k̄v̄m rvt d̄v̄mp̄ør shaqr̄eri n̄o àngmaq móng s̄vng lo lúnò dv̄ngte vt̄vng yàngi. Vt̄vng yàngiri taq chòm àngkàngpè z̄vngz̄vng mulung kaq shì n̄o vlòm rà màdà làngràà we memà m̄ètvngri gvzaq loq yàngi.

We dv̄gv̄p Yuda móng taq tòngzøng v̄l yàngi Yuda vs̄vngri n̄o vdè vtóng c̄v̄n n̄o vdèp̄v̄n kà z̄v̄ndvtut shòn yàngi. Àngmaq n̄o kad̄vngte dvshà n̄igø vdè vtóng n̄vng vdè rvgaq s̄vng kad̄gv̄p ḡø mvkàngò rvt àngmaq n̄o Gvray m̄vrd̄vng taq té vp̄øie wa dvdvmshì yàngi. Àngmaq n̄o t̄éte dvshà n̄igø dv̄gá móng v̄l yàngi n̄o vt̄vng rái we Yuda vs̄vngri kaq ȳvng mvt̄vm we v̄l yàngà.

Àngmaqò mòngkà taq shvngøt we tóng laqya tiqlòng n̄o memà rì s̄vng mvz̄v̄ml̄vm lòng íe. Gvray kà ta n̄o dv̄gá móng v̄l yàngi we Yuda memàri kaq ḡø vdè móng v̄l we mèmari kaq ḡø tará dv̄bvngshì yàngi.

Íwe dvgá mǒng òl yàngì Yuda memàrì gvzà luqrvt rvgaq àngkàng Yudaríi werì shvngbe kaq mvzùm lǐm gvzà yvkwe vholm yàngà.

Shvngǝmré nǝmlat pǝngshì we gvzà màlé dvgvp rvgaq àngkàng Yudarì nǝng dvgá mǒng òl yàngì we Yudarì dvhø vzønglǐm lòng bung yàngì. Dvgá mǒng òl yàngì Yudarì nø vmlǐmri ni vrǐm túnadaqòke, àngmaq memàrìi nø luqtǐm dø mvlùnò wa nø kàche yàngà. Wervt dvzǐrrii nø yalòng bàchvt nǝng singdø shvngbe mǐrdǝng yǐng vrashilǐm lipòng go yàngà. Àngmaqí nø yadø vni mvdò (dvcì vni mvdò) vzøng lòngì shvngǝmré vcatsháòe wa dvdvm rǝn yàngà rvt “nøngmaqí Gvray mòngkà kaq dvjèi nø, vmsvhbóy taq dvzømshì nø màdu. Wervt nø vnm vchvng rié, nøngmaqí tvmu yalòng svng zøm dvzǐrlvm, namaq dvhø kèni dvgùng shvlá vl nø, Shànshér Pvlàcè nǝng zitnøt dǝnzøng we shvngøt pè rècǝngvt nøng” vl yàngà.

Shvngǝmréi shølshú shvngøtpè rvcǝng yàngà. Àngmaqí rvcàngò yǐng dvgá mǒng òl yàngì we Yuda vsǝngri kèni gø tiqpè dvbá yàngà. We mvdòì yalòng banchvt sǝng zǝndvtut tvnùngò nø shvngǝmré nø tété vhang mvnshì yàngì. Yudá mǒng tǝngzøng òl ráiri nǝng kǝni mǒng òl yàngì we Yuda vsǝngri vrǐm vrá lòng nø mvnoq mvkǐmshiri dvhø Gvray dvgùng bung dvzàrò we shvkse shvlá í yàngì.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHILǐM

1. Dvzǐr 6: 1-7 taq dvtanò we vsǝngri vshvt vzøng vdu yàngì we mvdøng mvtúri nø kapàri í má?
2. Shvngǝmré shølshúrii nø vsǝng vni pǝn vshvt lúngì dvgvp shvngǝmré tin gvyaqlǐm lòng màvl dø kadø shøl yàngà má?

Liwi—Oki bàncat

Bingola móng taq, Liwi nùng Oki wa tòshì we vsùng vni dvcì vle. Àngmaq nò rvgaq tiqzàng ka mvdò nò àngkàng íshàe wa nò vzòng vshvtne. Yadø vshvt we nò tiqyá nòng rvzé naqrái. Øpkíng Vzúyaqríi pá gø mvwáaò. Tvné vni laplap kèní rvp vrùm dýngte taq chòm vsùng tiqgógò àngmaq vshvt we taq dvshíshì we mói ni dvláshì we vl bòi. Shòní laplap àngpè àngmè maqí àngsø àngcèrì kaq dvgá mvdò nò kadvngshì ni svngzòm íwe svng cùmcmùm ni kèní shvngøtnòe. Paqzí zòngrì gø Liwi zùng, Oki zùng wa nò shó cvnshìe . Àngmaq vni mvdò shvdaqdaq kadvgvp gø màshúshì.

Yona nò Liwi vsùng í nò, zùng svra gø rvcýngcè tiqpè gø íe. Vháng vlún (development) Gomidi taq vbá we tiqpè írvt, øpkíngríi wamàmè taq wàlúm vzúyaq lipòng tiqlòng svng dilúm rvcýng bòa. Bozun nò Oki vsùng í nò, shvngømré tiqlòng taq svra íe. Àng gø ni welòng lipòng svng dilúm rvcýngshì yýng vbáe.

Welòng lipong taq Bangola móng kèní vnícé pvngwa gø kòmraì. Vbì gø nò Liwi vsùng í nò pvngwa gø nò Oki vsùngrí íe. Àngmaq nò tiq mvdò nò tiq mvdò bòn daq dýngtè vsarshì nò rung nò tasvng tale bvtut kà màtvngke. Lipòng vni ni wà bòa mèpvng Yona nùng Bozun ní svng vbì gø vbá we Gomidi dvgvngcè tiqlòng taq dvzaqshì lúm vlatnà. Nùmlat dvgvp Bozun nùng Yona tasvng tale kà màtvngke nìgø lipòng zùndvtut wámanò we taq àngmaq vrashì tvrà dang vni gógò gvzà nòt lún nò tasvng tale vshá vmunke lúngì.

Yona nùng Bozun ní kà dvmùn lúngike shòní gógò nò rvcýngcè ídàrì we shálún bòa! Àng ní nò dvgá mvdò lap vsùng taq rvcýngcè vle walòng ka dvgvp gø màdvdam yàngò. Àngní nò cùmre dvgvp kèní tá yàngà tvràrì gùng lúngà. Bozuní Yona svng “Liwi vsvngrí nò bvnlì wá mvlún bòa we vsvk te shaqrèrì kaq jøngjøng èshvtké nòng ma?” wa ròtnòe.

Yona gvzà vhøshì sórí “Oki vsvngrí nò àngmaq wvr taq m̀vngjøng vlýngshaq èyøp nønge walòng dinge ma? wa Bozun svng ròtnòe. Gvzà màléke ànqmaqí tá lún yàngà mvme dang nò àngjøng mvdìngdàrì we yýnglún bòa.

Tiqni dørøm taq, àngní lvngà tiqrá rung dvgvp Yonaí mvme dvdamò nò “Bonzuná ngà nò Oki vsvngrí svng shvt mvyøng yvngà. Pawá wani àngmaqí vkàng dvshá svng shvt yàngà. Íwe akvt ngà nò rvle teqshilúm màdvdm bøngà. ‘Rvle teq lúm lòng nò ngàò íe’ wa nò vkàngpè shøn

kà ngà nọt taq àngkvt àngkvt dvdvmòe. Ngà dòng nọt mvsòn kèní líng shòng bóngà. Ngà taq nvn nving vgo zòk lòng gø akvt nø màvl bói” wa shónshìe.

“Nà pà èwa we ngàí shángòe, bóndaq nìnø nongmaq vni mvdò dvhø vrúm vrálúm dvpvt ngàní nø gòngre ku dvzømshishi kèní shvlae” wa Bozun vtínshìe.

Yona nø vrá nø “pashaqí shvl we gvcvt íráí” wa shònòe.

MVDÒÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

1. Bozun nving Yona ní nø tiqqó nving tiqqó dvhø pàwá rvcýngcè ílòng kúmlúm rvzaq we í ma?
2. Dvgá Liwi nving Oki vsvngrií Bozun nving Yona tiqrá kàshòn we yving bòòke kadø dvdvm daqò má?
3. Àngní ku kèní àngmaq vni mvdò vrúm vrálúm dvpvt kàpà wá shvlae ma?

2. Kapà mvtúri rvt vsvng àng mvdòri dvhø bànhvt ví sháo ma?

MVDÒÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

Nàmaq vdòng taq vzòng vshvt we bànhvtri vle ma? Kadø íwe mvtúri rvt bòn we íe ma?

A. Rvgaq nving rvgaq taq vlwe tiqlònglòng lún mvyø nọt rvt

Vzi vròng shvngbeò àngké taq nø tiqlònglòng lún mvyø nọt gvzà dvkvingrvt welòng lúnlúm dvpvt vshvt mvyø íe (Yak. 4: 1-3). Kàshvbóng, nongmaq nø rvgaq nving vti rì dvpvt vshvtni we ví sháòe. Nongmaq nø mapmi nø vdè ràlòng mvdvm tété lún mvyøi we gø ví sháòe. Mói ni vdè taq vl lòng dvgárií lushì bø lòng svng gónggiie.

B. Øp mvshádò we ǹng m̀dv́rà we øpḱng vsuyaqr̀ rvt

Gvrayí nø vs̀ngr̀ dvr̀ dø cúnshì lún l̀m dvpvt øpḱng we vsuyaqr̀ s̀ng shvr̀ vd̀ngshaq íe (Rom. 13: 1-4; 1Tim. 2: 1-2). Øpḱngr̀í m̀ngzøngcèr̀ s̀ng køpgar mvlúnò kèní dvsha mvhøt we luqdaqe. Tiqmaq nø vtù longe. M̀ng lvmang mvzøl rvtøri taq vs̀ng vní mvdò dvhø taq vzøng vshvt we luqmvnshì daqe. P̀wa wani àngmaq s̀ng døngman dø kàngéashú m̀vl rvt íe.

C. Vzi vr̀ng d̀bung shúri rvt

Hitler dø íwe vs̀ng tiqmaqí nø m̀ng vs̀ngr̀ shvngbe s̀ng cil vshvt l̀m dvpvt vr̀ng dvshat lúnòe. Shì lèga ǹng Rediyo r̀í gø tas̀ng mvwómke long dø dvsor dvzvr̀ lúnòe. Wedø íwe taq vs̀ngr̀ nø tøp wa m̀sháshaq tas̀ng tale vshvtke longe. Vzøng vshvt p̀ngshì bø ǹnø tas̀ng vroqa we tiqløng ku kèní wa shvzím lúnòe (Mat. 5: 43-48).

D. Vz̀ng kèní k̀mr̀ai we d̀dvm vbèi we mvtúri rvt

C̀mrèr̀ nø àngpè àngmè maq ỳng kèní dvgá tiqmvdòdò s̀ng mvshóng mvwómshì l̀ng nø d̀dvm vbèi we mvtúri tiqdv̀ng zínke we v́shádò. “We mvdòri nø ǹnǹn...” wài kèní nøngmaqí d̀dvm vbèi l̀ng dvtan ni we wa íe. D̀dvm vbèi we mvtúri waløng nø vs̀ng tiq mvdò taq vl we vs̀ngr̀ shvngbe nø tiq mvǹng íe, shvngbe m̀shvla wa d̀dvmshì l̀ng s̀ng wae. Wedø d̀dvm vbèi l̀ng rvt dvgá vs̀ngr̀ àngjøng kadø íwe tvrà shá lúnl̀m vgámkèò nø àngjøng íl̀ng ỳng mvlún l̀ngì. S̀ng ànggø shvdaqdaq ǹsháke longke vdèi dèdvm yàngar̀ tiqmaq nø mvjò we s̀ng ỳngshì longe. Vsving tiq mvdò taq nø shvla we vs̀ng gø vl dø m̀shvla we vs̀ngr̀ gø wedø ni vle.

Vzøng vshvt nø vr̀m vr̀a we m̀vl rvtø taq bønchvt bøn we íd̀ngte s̀ng dvgá mvdò m̀dvm mvr̀a shvri shádò. Mvr̀a m̀vlra dø vs̀ng shvt lúnl̀m dvpvt dvgá mvdò vs̀ngr̀ nø vs̀ng dø gø m̀dvutnò dø dvtan l̀ngòe. Vdè lap mvdò m̀nglè dvgá mvdò vs̀ngr̀ m̀dvm tété ring nø dvgùng lún vpø dø tiqdvchá rvgaq ǹng dvgá àngp̀ǹǹri lú vpøri dø ỳng l̀ngòe. Kàshvbóng, vdè mvdò wa oqà wá vpøe, vz̀ng vshuq í yàngir̀í àngmaq s̀ng dvzøm ràe wa d̀dvmshìr̀ íe.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

1. Dvgá vsvng tiqmvdòdò nving singdø nàtaq cvmré ni kèní dvdvm nàbè yàngà we vle ma? Dvdvm vdu yàngì we àngmvtú tiqlònglòng svng kadø mvjò dàri walòng shvkseì dvtan èlúnò ma?
2. Dvgá vsvngrií nàmaq mvdò svng kadø shònò má? Ya dø shòn vdu lòng nø pà shvkse àngmaq taq vlvrt í má?

3. Vzòng vshvt we dvhøtaq rvcvngcè tiqqó dø kadø cúnsàì ni ma?

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

Vzòng vshvt we dvhø taq rvcvngcè tiqqó ku cúnsàìlvm pawá yvkngè má?

Rvcvngcèrì kaq shvlaq nving gá lòng wáshì nø mvgvm nø dø we dvjàrì vdòng taq Kristu dvbù shvngkà ríashùrì wáshì lvm Gvrayí ègoie. (Mat. 5: 13-16; Pil. 12: 14-16). Rvcvngcèrì nø Kristu vdòng taq nøt mvsòn vlíng vpo we vl ràe. Yalòng nø rvcvngcèrì nø mvnoq mvkvmshìrì mvwáshì lvm lòng svng shòn we íe (Rom. 12: 1-2). Yalòng nø ishøt tvrà íe. Íwe cvnlvm yùl we tvrà nø møí, mvingmving kàciq rvtshì ràe.

A. Gvray nø àngò øpkvng vmíng svng shaqkvmshì dvzvr mvyøe.

Mati. 10: 28-31 taq wa we nø:

Shagóng svng shvt lú:nò nìgø, dòngnøt mvsòn svng shvt mvlú:nò rì kaq mèsèrenøngni. Dòngnøt mvsønb svng gø shagóng svng gø zùpvng móng taq shvmíng lú:nò pè Gvray kaq mving svre ràe. Cvkācè vni gø nø kāmø beshan tiq gòmçè taq wa nymkéò we mòì ma? Iwe, namaq Nvpèí màsháshaq nø tiq gø gø pñgtòm svng màjavm. Namaq vgõnī gø hóng vrvm vrøshaq íe. Wervtnø mèsèrenøngni. Namaq nø cvkacè mvme go mvdvm té nàpónønge.

Caçoncè (cvkacè) tiqqo gø Gvrayí màsháshaq mvshì. Nøngmaq taq bønrràrì ídvingte svng Gvrayí yàngòe walòng taq shaqkvmshì shvlae. Àngí nøngmaq vjú dvpvt wá lúnòe (Rom. 8:28).

Mvgvm màshvla we tiqlònglòng bònvm nigø, Gvray àngò te we gvcvt vdong taq bòn we wa íe. Nøngmaq nø mvgvm màshvla dø wàò gø lòmle, dvjà vdòng Gvray kadø bònli wa we sving yvng lún ràe. Yosep nving Yesu ní gø dvshà mvhøt yàngì, íwe Gvrayí vjú shvlá léshì lým dvpvt àngmaq dvshà mvhøt lònkaq lving yàngà (Nnp. 45: 5-7; Dzv. 3: 13-15). Gvray nø mvgvm dø wàò vsving taq kèní bònli wá lúnòe.

Nøngmaq lvpatrì nø nøngmaq vdèò mòí wa Gvray shòne. Nøngmaq shini mèshøqì vsvng kèní nøngmaq shilým àngni sving Àngí shàòe (Shz. 139: 15-16). Dvgá vsvngri nø shike nøngmaq nø lutshì lúnì lònng nø nøngmaq lvpat taq Gvray mvnggá vl rvt wa íe (Est. 4: 13-14; 2 Tes. 1: 11-12).

B. Nøngmaq nø Yesu kèní lày dø ídvngte gur lúnlým Gvray nøt shvrúngè.

Vzòng vshvt rvtø taq, nøngmaq vdè ànggø nving sing we; vdè tiqchòm vsvngri, chòmri, vdàiri, bònli, nving vdè lvpatr, pvn vrvm vmvng shàòe. Kristu tiqqø svingwa nøngmaq kèní lúa mvlúnshì. 1 Piter 1: 3-6 wawe nø:

Nøngmaq Vkàngpè Yesu Kristu Angpè, Gvray kaq shvring shvtài. Yesu Kristu Ang nø, shì yvng kèní zūn lú:ngì yvng kèní, nøngmaq nø cúnshilým vlómrà vdálým dvpvt, Àngò ring vtvng we dvsházānø:tni nøngmaq svng A:ngí vrá tiq kvv ègvl bóshà. Wervt nøngmaq nø muqlàng taqlapmø nøngmaq dvpvt èshøpmai we, bøp shámlým màvl we nving vrøl vcatlým, vmòllým màvl we zaqshøp lònng svng vlómshài we íe. Zaqshøp yalònng nø kýmnot kèní Gvrayí vto we lún vsvngri namaq dvpvt éianøngè. Namaq svng nø lvingdòm rvtø taq dvtana daq we chutchvng jejú lònng dvpvt Gvray jór nònggù:ní nácónganøngè. Namaq nø dvløtlým mvme pvn taq tiq chàmcè yúr lā nàdunøng we inigø, wedōnī dvbulým gvzà v̄le.

Nøngmaq nø àngmvdò ku cvmré nila kèní nàtoshivtshà we dvgá vsving tiqmvdò sving dvdvm vbèvtshà we àngmvtúri kaq gur ràe. Vsvngkaq kà ngé we vsvng dari vtóngri sving gur ràe, werì nø mònggàn laqyà í nò vgàng vkang dvzv̄re. 2Kor. 5: 16- 18 taq wa we nø:

Vsvng dvgvp nøngmaqí nø Kristu svng shagóng dāng kèní dak yvngshà we í nigø, akvt kèní nø wedø daklým màvlámì. Welònng dø akvt kèní kukaq nøngmaqí nø kagø svng gø wedø nø mvdak bóshà.

Wervtnò vsvng tiq gógó Kristu nvng vzòmvm kvk kèni nò, wegó nò angshúr vmvnsmaq vsvng íámì. Anglí dýngte nò vleámì. Eyvngnong, shvngbe nò angshúr íámì. Yari nò Gvrayí wàò we dvchóng íe. A:ngí nò Kristu taqkèni nongmaq svng, Ang nvng vrùm vrá dèzvú yvngshà nò, vrùm vrálvùm dvzòm b̀vnlì gò nongmaq svng èzì daqshà.

Nongmaq vdòng mvdòng mvdaq v́l rà we tiqdang nò Kristu s̀vng shá lúm lòng í nò (Gal. 2: 20; Pil. 1: 11; 3: 7- 9), dv́gá vs̀vnggrì gò lvshà lúngò dò dvzaqshì ràe. Yesu Kristuí nò nongmaqí vz̀vng vle yàngshà mvràrì kèní gò èchvng bóshà (1Pit. 1: 17- 19).

Nongmaq nò nongmaq mvdò ku vdài we lúvkvnggrì shvngbe s̀vng lángràe. Vs̀vnggrì kaq ngwe we nòt Gvray ýng màvl, vs̀vng shvngbe tiqrá vtòde (Dzr. 10: 34; Rom. 2: 9- 10). Nongmaq gò vrùm nò dv́gá noqshìrì nvng tiqdò móngzøngcè àngshúr tiqmvdò ívmshà (1Pit. 2: 9; Efs. 2: 18-22; Dtn. 5: 5- 10). Kristu nò àngtaq vlwe lún kvnggrì shvngbe gurò nò nongmaq s̀vng chut chvng b̀vnlì wà yàngà we nò nongmaq shvbóng shvmtshilúm lòng íe (Pil. 2: 5-11).

Kristu dvpvt gur kamìrì ídýngte dvpvt tiqyá dvtvng gønpaq èzì daqie (Mat. 19: 29; Luk. 9: 23), íwe wàlvùm yùl we nò mói.

C. Rvle teqshilúm tvle shóngnòt dvtanshilúm Gvrayí shvngòt-nìe.

Roma 12: 19-21 taq shòn we nò

Shóngshøng riè, vdèdè tvle mèteqshinòngni, Gvray hòpnòt svng m̀vng èyilanøng. Kadø íe wani, “V́kangpèl: ‘Tvle teqlúm lòng nò Ngàò èòngange, Ngài ni teqalúm íe, wae,” wa nò vrū yà:ngà. Wedø inìgø yadø m̀vng èc̀vnnøng: nà ngvnsà gó svrí shì nìnø, shèámò. Ang tí bál nìgø, aqtì èzìò. Yadø èwàò lòng nò ang vgo mvdvmø her we mvjè nàpòmaò wéò vbóngè. Mvgv̄m màshvla weí nàmaq svng leq mèdvngke bònøng; shvla weí m̀vng mvgv̄m we svng leqdvngke bònøng.

Rvcvngcè íshà we nongmaq taq vdè s̀vng mói ni vdèrvp vs̀vng tiqgógó s̀vng nàléatni we mvràrì dvpvt rvle teq shilúm vkoq vkvng màdà bóshà. Nongmaq nò shóngnòt dvtanshìrà nò nongmaq dvpvt tvle teqalúm Gvray kaq tvleshì ràe (Mat. 5: 38-42). Rvle teqshì lòngí nò mòng màdvzòlò dò vmvng b̀vì lòng gò vtúnga mvlùnò. M̀vnglè vz̀vng vshvtlúm lòng téwa bòn dvzàràe.

Vsùng nò Gvray shòngmang shvlatshaq írvt gò vròm nò Gvray múrdvng taq vpòe (Nnp. 1: 27). Wervt vsùng kaq tin gvyaqshì dò, màshvla dò wá mvdaq. Vdè lvpát nùng vsùngrìò lvpát rì kaq, mùng nò, gar ràe.

Gvray nò òpkúng vsúyaq ching kèní dvrá lòng vl lóm, mvgvmrì kaq mvrà zibè zílóm nùng mvrà màvlrì kaq gar lóm bvnli wa we íe. Rvcvngcèrìí òpkúngrì kaq kadò vtoshì lóm tvrà Dvzvìr Polo yadò shòn yàngì. Angwa we nò:

Òplým vmíng vkýng vl rì lùngpvng, vsvng shvngbeí laq cà:nò. Kadò íe wani Gvray yíng kèní wa mòí nìnò, vmíng vkýng tíq pvn gò màvl nò, vlrì gò Gvrayí shvzòngshaq íe. Wervtnò vmíng vkýng svng shvngārshì gò nò Gvrayí shvzòngshaq lòng svng vgám vtùò we íe. Wedò vgámò rìí nò vdè dvpvt kàrvt we lú:nòe. Kadò íe wani shvla dò wàò rì nò òpshú dùrì svng nò svrelým mòí; mvgým dò wàò rì mùng svre rà íe. Vmíng vkýng vlrì svng màsvrelým dò vl mèyòe ma? Wedò íni shvla dò èwáshì; wekvt mùng angmaqí dvshvng we nài èlún lú:ngòe. Pàwálým wani werì nò nà dvpvt vjú vl dò wàlým Gvray dvzòmshú wáshìe. Mvgým màshvla we bvnli nài la èwàò kvk kèní nò, svre ràe. Pàwá wani angmaqí shvmsvnaq pèò we nò vwawa dò mòí; Gvray dvzòmshú wáshì nò, mvrà mvgým wàò rì kaq shvnmná hòpnòt dvtuqshú íe.

Òpkúng vsúyaqrì màdvrá dò wa í nìgò dvrá dò wàlým nòngmaq taq vmíng vkýng màvl. Vkàngpè Yesuí dàlým dò dvtan yàngà we tiqlòng nò àng svng wurgáng taq chùngò nò dvshá dvki wàò dvpvt gò pàgò mvwáshà ngànshàrìí dvki yàngà lòng vtoshì yàngì (1Pit. 2: 21-23). Índiyaq móng Gandi nùng Amerigan móng kèní Martin Luther King Jr. dò íwe vsùngrì nò vzing vshvt we màwáshaq dvshá dvki nùng màdvrá dò wa we òpkúng vzúyaqrì kaq dvrà yàngà. Yadò wáshì yàngà long nò vzòng vshvt nò vtùò we mvdvm tété shvla nò mvgvm màshvla we dvràrì gò mvme dvcòp vdúng lún yàngà. Wedò wáshì lòng rvt vsùng shvwi shvyò we, shì we mvrà rílóm gò màvl.

D. Gvraypè yíng kèní nonggùn kùnga lún dvzúr mvyòe.

Vzòng vshvt we rvtò taq, nòngmaq nò Gvray nùng tvp víl ràe. Gvray mongkà cvnshì rà nò mòngkài dvcòp vdúngshì dvzúrshì ràe (2Tim. 3: 16-17; Rom. 12:1-2). Vdèò nòt dvm má nùng dvsháyvnggrì Gvray kaq tvleshì nò mòngzòl lòng vtoshì lún lóm vjú ròtshì we rvtò lushì ràe (Pil.4:6-7). Vdè taq vshòmshì we nòt dvm má rìngshvng vgashài nò

Gvray kaq shónshài long gø vjú vle. Wedø wá lún lúm dvpvt vdè nø yvk we dvjà kènì tiqlvng rólshì “mvrè yvng sùng rvlvng” nø Gvrayí dvzòm dvbanlúm rvtø lushì ràe. (Mak. 6: 31, 45-46). Shanshér pvlàcèí nøngmaq shaq càmi dvgvp dèbangie (Dzr. 1: 8; 2 Cor. 12: 9-10).

Nøngmaq nø dvgá rvcvngcèrì nùng gø vtoq vtíp we wa nø, vdè nøt dvmràrì tasvng shónshài nø vjúrøt dvbvngké ràe (Heb. 10: 25; Yak. 5: 16). Vdèdø yvkkvk we dvjà dang èshónshì daqke nøngka àngshí té té wøn lúm dø mvshøn lúm vyáshì ràe (1Kor. 14: 26).

4. Kadøwa shvrúm shvrá lúni má?

A. Vzøng vshvtwe vní mvdò dvhø taq dvbà wáshì ràe.

Gvrayí nøngmaq tasvng vzøm vzvp sháò we dvmvnrì ku èmún yvngshà. Wervt nøngmaq nø vsvng àngmvdò tiqmvdòdò vsvng àngwawa íshàe. Vzøng vshvt we rvtø taq tiqmvdò tiqlap kaq wáshì yvng kènì rólshì vdu kènì rólshì ràe, wekvt wa nøngmaq nø vzøng vshvt we vní mvdò dvhø taq dvbà tiqlòng bøn shvlae. Kàshvbóng, ým aq lúmri nùng vdáirì sùng ràwe kamvdò sùng í nìgø zí dvbvngshì ràe. Yadø wài rvt vdè dvpvt svre dvké we vholmshì sháòe. Vdè nùng ngvshà vsvngri í gø àngmaq ngvshà mvdò kènì írvt shvt mvyø we ví sháò dø vdè mvdò vsvngrií gø ngvshà mvdò nùng vzøm vzvpme wa nø vdè kaq shvt mvyø we gø ví sháòe. Vdèrvp vsvngrií yvng mvtvm we gø ví sháòe (Efs. 2: 11-22).

Gvrayí nøngmaq ngvshàrì sùng shóngshilúm dèkúm yvngshà (Mat. 5: 43-48). Gvrayí dvkúm kà càni kènì nøngmaq taq ngvshàrì màvlvm. Vsvng shvngbe nø vdè vnmv vchvngri wa ívme.

Vzøng vshvt we dvhø taq dvgá dø shvrúm shvráshúri màvl kènì vdè rvmvng nø Gvrayí tiqgø wa ísháòe (Mat. 5: 9). We rvtø taq vdè nø vsvngrií dvhø zaqlè (køni móng vsvng) dø dvdvmshì we gø vle. (1Pet. 1: 1-2; Heb. 11:13-16).

Vzøng vzvp we vní mvdò dvhø dvbà tiq lònng dø wáshì dvgvp shòní mvdòí vholmò we nøt dvmràrì sùng àngmaq kadø dvdvmshì dang síngalúm dvzaqshì ràe. Mèpvng shòní mvdò sùng dvgá mvdòrì gø kadø dvshà we dang síngalúm, tasvng vsíng vbèke tvràrì gurlúm, nùng vsvng shvdaqdaq vpøkelúm dvbvng ràe (Rom.12: 17-21). Tiq lap shòn kà wa té tãai nìnø welap vsvngrií yàngò ku wa nøngmaqí gø

yúng lungie. Wervt dvgá lap vsvngrií dvdamò tvrà gø yúng lúnlúm dvpvt àngmaq nùng rvtò lushì nò vtoq vtip we wá ràe.

B. Vsvngri zómban we nùng nòt vwíngshì lúm dvpvt Kristu yúng shòl lún ràe.

Gvrayí nò nòngmaq svng vsvng shvdaqdaq shvrúm shvrálúm bñli shèri yúngshà (2 Kor. 5: 17-20). Vzøng vshvtwe vlyúng tvné gó vrùm taq nòt dvmamá vcaqe. Yari nòt dvmamá zómban lúnlúm dvpvt àngmaq svng Yesu yúng shòl ràe. Tiqdvng vsvng kaq vléshì bóshà mvràri dvpvt nòt vwíngshì nò Gvray kèní gø vdèi nálè bóà gó kèní gø vroqalúm røtshì ràe.

C. Àng mvdò vsvngri mvràri kèní vwíngshilúm dvbvng ràe.

Rvgaqtòm taq bøn we mashvlá vtng pvnri nò tiqqógóí wàò mvdòm àngmvdò; dvcì, vzúyaq, núng shvngòmre ku taq bønwe íe. Vzøng vshvt we taq vdè nò ànggòku mènábá nigø vdèlap mvdói wá vlé bóà mvràri dvpvt mvrà vroqalúm røtshì ràe. Mòngkà taq Daniel, Nehemia nvng Ezra maqí àngmaq vsvngri tvle yadø wá lún yàngà (Dan. 9: 4-9; Neh. 9: 1-37; Ezr. 9: 5-15; Lew. 26: 40). Dènila mònggàn taq yadø wàòri gø mvme vle. Americanri nò we mòng toni kèní vl rái we rvgaq àngkàngri kaq vroqalúm røtshìe. German vsvngrií gø mònggàn mvzàn II taq àngmaqí dvshá mvhøt wá vdu yàngi rvt dvpvt Dutch móng vsvngri kaq vroqa lúm røtshìe. South African móng vl we shamingri gø wemóng vlwe shanaq vsvngri kaq vroqalúm røtshìe. Vsvng tiqmvdò vroqalúm røtshì longke dvgá mvdò vsvngri gø nòt vwíng we vl nò, shòní mvdò dvhø vrúm vrá long vllønge.

D. Tiqmvdò vsvngri nò àngmaq taq vlwe bànchvtri dang màdashìshaq vrashì nò vpye (solution)ri lá ràe.

Vsvngriò nòt dvmamári zóm banvm mèpvng, vzøng vshvt lúm lòng bøn dvzàrò we àngmvtúri dang vrashì ràe. Vsvngri tiqdø dvzaqshì nò shvyúm vdu shvle shvyúm, rvm vdu shvle rvm nò shvngbéi vto shvla we vpye lún hòq tiqdø dvzaqshì ràe.

Vyé mvjí we bànchvk nò màvl. Kadvngte cùm we bvnchvt wa nigø shvlá wa mèpønò kèní gvzà te we banchvk bøn shàòe.

E. Kristu nǝng Àngí tiqnøt tiqmvyùng wàò lòng sǝng shèringò.

Kristuí nǝngmaq vni mvdò dvhø taq dvrøt mvgørrì ècatna bòi mèpvng Àngsǝng tiqrá shvring shvtá we nǝng oqà wá ràe (Efs. 2: 14). Àng nø Vkàngpè íe. Angí nø nǝngmaq sǝng yùmrarì nǝng ngǝnshàrìò lvnggung kèní shvlutniè.

DVTØM SHVMUN SHVJANG

Mvdòcè taq, nàmaq vsǝngri vdòng vzøng vshvt lòng shvrím shvrá lím kapà mvtúri wára dang nàrashi nǝng. Nàmaqò ngǝnshàrìò dvpvt vjú èrøtna nǝng (1Pit. 4: 8).

Wál 11

Vzùnglap dvpvt dvgòshì we

1. Tenisa sùng bàrchvt tuqrái

Bingula móng nùmsvr lvp taq Tenisa móng vle. Bingula móng taq bòn we bàrchvtri nò rvgaq dvrøt sùng vshin nò Tenisa móng vdòng gø bàrchvt bòn lým djjàrì gø yúnglúnshi lúngì.

Yosep Bute nò Tenisa móng Catholic shvngòmrré shvrúngshú svra tiqqè íe. Ang nò móng mvsa tété màshvlá lúngì lòng sùng yàngò nò “tuqra we yvklým bàrchvt tvràrì rvt vdè shvngòmrrèrì dvpvt kadø tvlú dvgòshì rà má” wa dvdamòe. Tiqni taq wamà gvba tiqyúng mòngkà mvngú lipòng (conference) tiqlòng yúng dvbáshilým àngsùng govtnà, we lipòngtaq Bingula móng kèní shølshúri gø vbáe.

Tiqni dørøm shùngkà dvshangò we taq Tenisa móng taq mvzàn bønlym tvlú íamì tvrà tálún bòà rvt àngmaq gvzà nøt bùmámì. Àngmaq nùng tiqdø rung we Bingula kèní shvngòmrré svra Piter nò “nøngmaq móng cil vshvt lúngì dvgvp, wedø bòn daqe wa lòng mvme shvlá shi mvbòn dvgvp kèní dvdvm ròn yùngshà. Íwe mèpvng wa shvngòmrrèrì dvpvt to kèní tvlú dvgòshì vdu yàngì dang mèpvng wa dvdvm rønì nò gvzà nøt tønshì yùngshà. Mvzàn bòn daqke kadø dvgòshilým dang nàmaqsvng paqzì dvhømvtnò nøng.

Tenisa kèní dvgá svra tiqqø tvm búng nò “chøm sùng loámì mèpvng we dø mvngushài nò vrashài kèní móng øpkvngrií nøngmaq nò mvzàn bòn dvzúr mvyoè wa mvshønra má?” wa røtshìe. “Shvlá wa dvdamì nò wáshì kèní wedø dvdvmlým màvl daq” wa Piterì alòe.

Weyúng kòmrràirì shvngbe nò svra Piter kèní paqzì lushì ràe walòng shvngbe nøt vráe. Piterì dørøm tiqrvtø vshøm ni døp shagóng dang nùng Pvlacè dang taq gø kadø dvgòshilým dang àngmaq sùng shónaòe.

Mvngú lipòng dýngshì bòi mèpvng svrari shvngbe vdè rvgaqsùng vtúngámì. Father Yosep nò cùnshi lún bòàrì shvngòmrrèrì sùng zvngwa shónaòe. Shvngòmrrèrì nò àngmaq àngjóng dvgòshìrà dang dvgòshìe, kàshvbóng, vcì mvwvñ, vchvk we lègarì, nùng dvgá dø ràpvnri chàng lushì shvla dø tvlú dvgòshìe. Àngmaq nò svrelým tiqpvnrvn vshømshì daq dvgvp kadø shá dvzúrkelým dang gø vrashìe.

Father Yosep nò kadø dvgøshilúm tvràri ddamò dvgvp, Bingula móng svrapèi shónavpmà mvshól tiqlòng dvdvm róndaqà. Tiqni taq cilcèrii shaqrè tiqpè nùng àngò tiqchòm vsùngrì kaq tvp bòà. Wekut shaqrèpè sùng àngcè tiqgø sùng rvcùng nò shvt ràe, we dø mvwàò kèni àngsùng shvtlúm íe alòe. Shaqrèpè nò cilcèrii wá dvzàrò dø cùn nò àngcè tiqpè sùng shvt bòà. We mèpvng wedø wàbòà rvt gvzà nòt tònshie. Gvzà nòt dvshà lúngí bvnli gø wá mvlún bòà. Wepè shaqrè nò “vsùng nò wedùngte màshvla we bvnli wa vdu daqe wvng kàdvgvp gø màdvdvm yùngò. Ngà nò nò svre lóngí kadø wáshilúm lònng mvsháng yùngà” wa shònòe.

Father Yosep nò mongkà cvnshilúm rvtò àngshúr tiqlòng wàlúm nòt rvtshie. We lipònng taq vsùngrì sùng mvzàn taq bònsháo tvràri “lvmala daq kèni kadø wáshilúm” dang zvyín wá dvzàròe. Lvmala tiqggógí nàsùng vsùng shvt dvzúr daq kèni? Lvmala nà nàdá dúngte lunshì bø kèni? Rvtò tiqlvngcè taq àngmaqí zvyín yvnggúng tiqlòng wá lún bòà. We mèpvng we dø bòn daq dvgvp kadø wáshilúm mòngkái shvngøt dvtú dang láò nò àngmaq nùng tiqdø vrashie.

Vní shvlá mèpvng Tenisa taq cil vshvt lúngi nò Father Yosepmò shvngømrèri zømwwàng vdòng vshinámì. Àngmaqí gvzà dvshàlúm yvklúmri vhmòe.

Mvme nóng vlé ràì mèpvng àngmaq móng taq todø mòngzòl daqí. Wemóng vsùngrì vdè rvgaq sùng todø vtúng nò àngmaq lvpatri àngwà dø cúnshì lúnúm vrvngshie. Vsùngrì mvme nò Father Yosep yúng di nò pàmvrà wàràì. Àngmaq shvngbe nò cil màshvt vzùngkaq tlvú dvgøshìvpmì lònng kadø vjú vlapmì tvrà shòn mvyøe.

Tiqpè nò “nài lvmala cì tlvú dvgøshilúm lvmala mèshengøtvpshà kèni ngàmaqrvp shvngbe dúngte nò shìvpshà na íe” wae. Vrá dvgá tiqpè nò “ngà sùng ‘lvmala daq kèni kadø wáshilúm’ dang shèngøtvpshà lònng gvzà vjú vlvpmì. Zømwwàng cilcè tiqpèi ngàsùng ngàchømmè sùng shvt dèzúr we àngshòn dø bvtut wá mvdaq wa màdvtiqshì nòt rvtshì lúngvpmà. Lvngdòm taq Gvrayí shvngbe èchúngvpsà.

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

1. Vz̀nglap b̀nra we banchv̀tri dvpvt dvgòshì long ǹ vdue má? Yadø tvlú dvgòshilúm dang sh̀ngøtni we m̀ngkà ciq̀ri ǹ karì ie wa nài d̀damò má?
2. Vdè rvgaq taq kadø í we b̀nchv̀tri dvpvt tvlú dvgòshì rà má?

2. Vz̀nglap dvpvt p̀awá tvlú dvgòshì rà má?

Gvray m̀ngkà taq “*Rvw̄n shánøt vl g̀ø ǹ svre dvkélúm svng ỳng bóò kv̄t vyáshie. Nøt mvgøp g̀ø ǹ dvdórdvng wáshì rvt sh̀øn we v̀hómòe* (ksg. 22:3)” wa sh̀øne. Gvrayí ǹngmaq s̀ng shánøt zitnøt ǹng dvdvm r̀nlúm vgo m̀ci vzishaq ínø werì shvlá wa l̀ngshálúm Gvray raq shvr̀nge. Shvngømré sh̀lshúri taq shvngømré s̀ng sh̀l ǹ kup garlúm d̀ngjá vhapme (Dz. 20:26-31, Yer. 23:1)

Vs̀ngri ǹ yvklúm dvshálúm v̀hómò rvtø taq dvtí vl dø dvdvm r̀nlúm yvknge. Gvray m̀ngkà cvnshilúm rvtø lúnshì dvgvp Gvrayí shvngøt dvtú karì cvnshì ǹ tuqra we banchv̀tri dvpvt kadø wáshilúm tvlú dvgòshishaq nøt rvtshishaq íkv̄t ǹ àngj̀ng yvklúm v̀hómshira dvgvp rvwv̄n shálúm ỳle. Kàshvbóng, Cil vshvt m̀ng taq vs̀ng tiqg̀ø s̀ng àng cúnshì mvyø kèní àngcè g̀ø s̀ng shvt ràe alò rvt àngcè g̀ø s̀ng shvtshì bói. We mèpvng àng gvzà nøt t̀nshì sóri “z̀ngz̀ng kèní shvlá wa dvdvmvpmò kèní ngacè g̀økaq da mvshvtvpmò ǹng” wa sh̀nshìe.

Rvgaq dvjà⁵ (dvbawaq bé vndvye)ri àngp̀nnp̀n dvpvt g̀ø tvlú dvgòlúm gvcvt vjønshì shvlae. Kàshvbóng, svmi shìg̀ng⁶ shvvnvng vl vs̀ngri ǹng tì s̀nlong rvgaqtaq vl vs̀ngri ǹ, t̀t̀ng ral̀ng, svmi shìg̀ng poqra dvgvp ǹng tì t̀nglong dvgvp kadø wáshì lúm dang tvlú dvgòshì ràe.

Tiqkv̄t kv̄t vzúyaaq øpk̀ngshúrii g̀ø shvngømré sh̀lshúri wedø dvgòshì l̀ng shá bóò dvgvp m̀ng lvmàng b̀nliri taq shvlúmshìe wa dvdvmlúm g̀ø v̀lshàde. Wervt vdè rvgaq dvjà s̀ng shvlá wa dvdvm ǹ øpk̀ng vsúyaaqri s̀ng shá dvz̀r vdu kèní shá dvz̀r ràe. Sh̀n

⁵ ວາວາວ ເວາ:

⁶ ສີເວາດ:

màshvla we tuqra sháò dvjàrì dvpvt dvgóshì we taq tiq mvrìng mǒi ni we rvgaq vl we vsùngrì shvngbe dvpvt dvdvm nò wá ràe. Wedø wá èlúnò lòngrì shvngòmréku kènì gvcvtshì we mvtú shvlári sùng øpkúng shaqrèrì gø yúng lún lúngòe.

Dvgóshì we taq dvdvm rà we vchvk vtung vní mvtú vle. Werì nò àngjóng zómðvng dang nùng pvlàcè dang íe.

3. Nøngmaq nò àngjóng zómðàngì dang kadø wa dvgóshì rà ma?

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

Lvngpvngram dvjàrì kaq dèdamò. 30 minit vdòng taq zómwàng sùng vtshì ràe wa nàmaq rvp sùng dètá daqshà. Rí dýngshìrì wa lvngshì shvlae. Kadø íwe dvrèrì rishì vdu má shvpán èwàò nò mvdòmè taq èshònò.

Mvdòmè taq shvpánrì dèkòmò. Lvngpvng shvpan lòngrì èyàngò nò màbári èramò.

- Cì (cì mvwòn)
- Úmpà (úm aq lúmrì) nùng shvlaq
- Tì
- Svmi dvcheq
- Taq
- Mvtbungdín (Mvshíl pvrá kàrurì)
- Shùmccè mǒi ni shùm tiqka
- Redio nùng datké
- Shànshér karu bok
- Gónggwá laqtun
- Phone

Vdè rvgaq dvjà cùn nò shvpáng taq dvgá rvm vdurì rvm ràe. Dvgóshìlúm àngjóng 30 minit wa vl kènì vchvk we tiq shvle nò vlaké ráòe. Wervt bàrchvt tiqlònglòng bònllúm dvjà yúngshì long kvv vchvk we dvrèrì bik/dvnggúng tiqchvng taq tvlú zvngshì we, mǒi ni, tiqyúng mvzuq nò làmí vcvnshaq tiqdø mvzuq nò gvì we, washì ràe. Wekvt wa welòng cin tòn n vtshì shvlae. Mvdòm yúng dvtanshì shvpán

shvngbe (Redio chùng nò vbá mvrà) tvlú dvinggúng tiqchvng taq zvngshì lòng nò shvlae. Vmlúmrì gø mvbøp dø àngdangdang dvgø shvlae. Tiquýngyúng nò vdè vtshilúm yúngsvng tvlú shá nò máò we nò té shvla we gø dvvl ni.

Shvngømré shøshúri nò shvngømré dvrèri dvpvt gø dvdvm ràe. Bøndaq ni nò, shvngømrédø vchvk we lègari àngmaq nving tiqdø lúng ràe. Dvjà tiqmaq taq shvngømré vsvng shvpán nving vchvk we lègari mõi mvcha vsvngri wur yúng tuqvm kèni svre dvké we gø vl sháðe.

Shvngømré vdòng taq gø, tiqchøm vdòng taq í nìgø rí mvdúngshì we vlishì dvrèri svng nò má ràe. Shvlá wa mvcheq dúngi vba vdòng èløpmò lòng nò shvlá vtung máò we tiq mvtú íe. Wedø èmáò shvrà svng vsvng mvme gø svng shá dvzúrlúm lòng gø vchvkngø.

4. Dvshà lúm tuqra ke nongmaq kadø vtoq vtip lúnshìe má?

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHILÚM

Namaq vdòng taq ngànshà cìcèri gøngdaqke mõi ni rvgaq dvjàri tiqlònglòng bøn daqke kadø wáshilúm dang tvlú dvgøshaq vle ma? VÌ kèni èshønò. Màvl kèni kagómaqí gvcvt vjøn vdu má?

A. Vdè tiqchøm vsvngri nving

Vdè tiqchøm tiqrvp vdòng bønra we dvshà mvhøt lòng rvv vrashì vdue. Yadø vrashì we taq cvmrèri gø dvbá ràe (wál 4 èyàngò). Tiquv vdòng svre dvké we vholmshì ra dvgvp kayúng dvtuqshì lúm gvcvt vjøn ràe. Lvmala tayúngyúng vkang vduvm kèni kayúng dvholmshilúm nving weyúng svng dvtuqshilúm dvgu tvràri shá dvzúrké ràe. Cvmré cvm mvlím svng gø vdè bøng nving àngrvp bøng shøn lúnlúm dvpvt shvngøtlúm vchvkngø. Vsvk vshøm nõng íwe cvmrécè tiqqóí shøn lúnòe. Africa móngwál nùmsvr lap tiqmóng taq mvzàn bøn yàngi dvgvp tiqchøm vsvngri vgàng vkang we gvzà vl yàngi. We dvgvp vdè bøng nving vdèrvp bøng shøn lúnò we cvmrèri nò àngpè àngmè maq nving cancan dvholmshì lún yàngà. Asia móngwál taq Sunami wa we cìlrøt røtwe vl lúngike gø wedø ni í yàngi.

B. Tiq shvngòmré nùng tiq mvrìng vsùngrì nùng

Africa móngwál nùmløp lap tiqmóng taq shvngòmré svra tiqpèi nò dvgá svngpòn tiq dvcí àngmaq svng mvzàn gvcvtlúm dirài we tá lún bòà. Wekvt àngí noqngòm chòm vcìng mètndò rvt shvngòmrèrì shvngbe noqngòm chòm svng kvlìng rài. Wedø waøð lònng nò ngàshàrií àngmaq svng lá lún lúm yúl dvingwa íamì nò, weyúng shvngòmrécèrì mvme gó shvtké yàngà. Yadø bønra ke vsùngrikaq noqngòm wáng svng dvkòmlúm tvle “mvrìng kèní èvtshì nòng” wa shá dvzvrshì ku cìng mètshì lònng té shvlae. Wedø shvngbeí cìng vrálúm dvpvt shvngòmré vdòng vrashì ràe. Wekvt wa àngmaq vrashì shaq íwe dvtuqshilúm shvrà svng àngmvdòcèrì wáshì nò vtshì daqe.

Mvrèng tiqlòng taq shvngòmré tiqlòng mvdòm vl ni nò shøshúriì vhøm nò muqhóm gvcvt vjøn lúm vchvkngge. Wedø gvcvt vjønshì dvgvp mvrìng shaqrèrì dvbá vdue. Wamà terì taq nò àngwál ku vrashì nò gvcvt vjøn vdue.

C. Vdàm móngdànri nung

Lvmala vdè rvgaq tiqzàngzàng taq svre dvké we bànychvt tiqpònnpòn bungra ni vdàm mònggàn vsùngrì svng shá dvzúr lún lúm gvzà vchvkngge. Shvngkà dvshvng dap ku kèní ínìgø, vdè nùng vzòm vzvp shaq vl we vsùngrì, vjurøtna dvbvng vsùngrì ku kèní ínìgø, mói ni NGO mvdòrì ku kèní ínìgø shá dvzúr shvlae. Yadø wáshì yúng kèní dvsháza dvbvngshì we úmlúm aqlúmri nùng dvgá zømdvng we dvrèrì gø tuqra dø, vzøng vshvtri nar lúm tvrà gø yúng lúnshì daqe.

5. Nøngmaq nò pvlacè dang kadø dvgøshì rà má?

MVDÒCÈ VWÁL NØ VRASHÌLÚM

Mvdòcè nàwáldò. Lvngpvng yúng dvtanshì we mvtúri tiqmvdò tiqdang laq vrashì. Mòngkà ciqri gø laq yàngò nò røtkàri svng laq vtínshì. We dúngí mvdòmè yúng laq shònò.

A. Lvmala cìlcè tiqqèi vsùng tiqqó èshatnò mói kèní nà sùng shvtne wa shònrake nà kadø èwáshì ní?

Dvtan 21:1-7 nùng Búngvm 20:13 èròð. We dúngí lùngpvng yúng røtkàri nàrashì nøng.

1. Rvcýngcèri shìvmke àngmaq kapà bøn long má?
2. Vsùng shvt we dang nùng singdø Gvray kadø shøne má?

Muqlang móng nø rvgaqtøm mvdùm té shvla we shvra íe. Rvcýngcè tiqqó vsùngí shvtra lòng nø màshvla we íngø màshvlá vtung nø mói. Vsùng nø Gvray mvrshùm taq mún yàngà. Vsùng tiqqòð gønshaq rvt we nø Gvray múrdvng gvzà vléshì we íe.

B. Lvmala cìlcè tiqqói nà nàdá dýngte èzóngà røtra nì nø kadø èwáshì ní?

Mat. 6:24-33, Heb.10:34, nùng Luk. 11: 15 èròð. We dúngí lùngpvng yúng røtkàri nàrashì nøng.

1. Mati mòngkà zan taq vdè vdá dvrèri dang Yesuí kadø shèngøtnie ma?
2. Hebru shvri kàru vru yàngà góí àngmaqí tiqlòng dvbù nøtní vtoshàie wa shønòe. We lòng nø kapà íe má?
3. Yesu wa we nø nøngmaq lvpatri nø kapà vdòng taq mvcvshì wa shøne má?

Gvrayí vmúnshaq íshà we vsùngri nø dvrè àngpvnvnrì mvdùm té ringe. Dvrèri nø mèpvng tvle shvlae. Íwe vsùng nø rvle màshvla. Vdè gønshaq lutshì dvpvt vdái dýngte còmkmshì ràe.

C. Lvmala ngùnshà tiqqói nà vsvk cúnshì mèyó kèní Yesu sùng èngalò wara kèní kadø èwáshì ní?

Mako 8:31- 9:1, Dvzvr 4:13-21 nùng Dvtan 3: 7- 10 èròð. We dúngí lùngpvng yúng røtkàri nàrashì nøng.

1. Mako mòngkà zan taq Yesuí àng coqcúnri kaq àngmaqí kapà wá ràe wa shønò má?

2. Yesu mèpvng c̀vnl̀m tvle àng vdá lvpat s̀vng ǹt t̀mshì g̀ s̀vng Yesuì kadø sh̀n yàngà má?
3. Dvz̀r m̀ngkà zan taq Piter ǹng Yohan ní ǹ pàwá noqshì dang sh̀lsh̀rì sh̀ndø mvc̀nl̀m ǹt rvtshì yàngì má?
4. Dvtan m̀ngkà zan taq Philadelphia shvngømré s̀vng pàwá Yesuì shvgùn yàngà má?

Ǹngmaqí c̀nì we Yesu s̀vng ǹ kadvgvp g̀ ngál màdu. Íwe tiqkvtkvt ǹ c̀nl̀m rvzaq we ǹ v́l sháde. Ǹngmaqí Yesu s̀vng ngál vduvm nìgø mèpvng àngj̀ng nì ǹt vvwngshài k̀nì Gvrayí ǹngmaq s̀vng nàroqa daqìe. Piter mvsh̀l s̀vng dèdamò.

D. Lvmala nài vs̀ng tiqmvdòì shiq dø dvcheqò ǹ shatnò we dvcì k̀nì vs̀ng tiqmaq s̀vng nàch̀m ỳng èmáò dvgvp àngmaq ngànshàrì nàỳng tuqrái. Wekvt àngmaqí wep̀n vs̀ngrì kaỳng vle wa èrøtra nì nài d̀ngd̀ng manman èsh̀nò nì má?

Yoshu 2: 1-16 èrø. We d̀ngì l̀ngpvng ỳng røtkàrì nàrashì ǹng.

1. Dvj̀msh̀rì Yeriko s̀vng pàwá dirài má? Kagóì àngmaq s̀vng dvz̀rò má?
2. Rahvp ǹ pàwá Yerikó gàmz̀rì kaq ỳmò má?
3. Àng vyà l̀ng ǹ vdue má? Vdu nì ǹ pàrvt vdue má? Màdu nì ǹ pàrvt màdu má?

Gvray kaq vtùò we vs̀ngrì kaq ỳm vdu we tvrà tiqkvtkvt v́l sháde. Íwe, wedø wá vdu daqke àngwa b̀n we dvjàrì taq vyá g̀ lúnshìe wa màdvdm l̀m dvpvt shvlá wa vrashì ràe.

E. Vdè rvgaq taq b̀n sháò we dvgá dø “lvmala ... b̀n daq k̀nì” wa we àng mvt̀rì vrashìl̀m l̀ngpvng ỳng dvtanshìe.

1. Lvmala cilcè tiqpèì nàs̀ng svmaré tiqmès̀ng mèyvmkéò, m̀í nì nàs̀ng shvtl̀m íe wa sh̀n k̀nì nà kal̀ng r̀càngò nì?
2. Lvmala cilcè tiqpèì nàs̀ng vs̀ng sha èke, m̀í nì nàs̀ng shvtl̀m íe wa sh̀n k̀nì nà kal̀ng r̀càngò nì?
3. Lvmala ngànshàrì ètvpbøke kadø èwáshì nì?

4. Lvmala cilcèrìi nàmaqrvp vsvngri sùng vtù shvtrake àngmaq sùng ègarò ni má?
5. Lvmala nàmaq mvrìng vdòng taq cùmré àngpè tiqqò nò hiv vna vcaq we nà tiqqóí wa èsháòe. Wegò nò màyáshì shaq àngchòmme nùng tiqdø yòpme. Nàí kapà wá vdu má?
6. Lvmala nàí dvrá mvshùng dø dvtuqshì ràí we vsvng tiqqò èmáòe. Bashàcil (Police) tiqpèi wegò sùng lávtnàke nàí kadø èwàò ni má?

Vdè rvgaq taq bòn sháò we dvgá dø mvtùri gò èramò nò vrashì dèzàràò.

6. Dvgá vjú vl nò dvdvm vdu we dàngrì nò kapàrì íe má?

1. Kagóí gò dvgáí gò dvgá vsvng tiqqò sùng mvshvtlým vzvngkaq kèní vrashì nò tiqdø nòt rvtshilým.
2. Svre dvké pùn vhómshì rake nò nòt màhwámlým nùng àngdongku vjú røtshilým (Luk.12:12).
3. Yvk we àngpùnpùn vhómshira ke Gvray dvkým kàrì sùng dvdvm ròn dvzvr we mòngkà ciqrì vzvngkaq kèní nòt taq tvlú rílým.
4. Dvgá rvcvngcèrì nùng tiq muqhóm wáshilým. Shvngbe mòngzòllým, dvshàyvng kèní lutshì lým tiqdø dvzaqshilým. Svrøng shaqrèrì nùng cùmré cùmtvngri sùng garlým.

MVDOCÈ DVTØM SHVMUN SHVJANG

Vzvng lap bønrrari dvgvp dvdami nò dvgòshài dvgvp, nàmaqí kapà bønralòng mvshài. Gvzà shvla dø dvgòshài nìgø àngjóng dvsháyvng vhómshì longke kadø wáshì daqì we shòn màshvla. Í nìgø Gvray nò vzvngkaq bønrrari dvpvt tvlú dvgòshilým Àng nòt shvrúnglòng nùng ka dvgvp gò, dvshà mvhøt nùng záyvng vhómì dvgvp gò, Àng nò nøngmaq nùng tiqdø vle walòng nøngmaqí shàie. Vzvnglap dvpvt nàmaqò svrelýmri nùng nàlómshì nøng dang tasvng shá dèzvrké nøng. We mèpvng tasvng talè dvpvt gò vdè mvrìng /dvcì dvpvt gò vjú èrøt nøng.

Mvrà chutna we lìpòng tvyø

Dindán cvnshì we gø vrøm dvpvt mèsò nùng rutvng tvlú dvgø ràe. Wál (8) yvng lvingshì we wurgáng vrá zòmdvng. Vrá mèsò chipri kadø wárlvm gø tvlú dvgøshì ràe. Bóndaq nì nø Kangpè kagvp tiqdø v̄m nò dvtømsì kèní shvlae.

1. Gvrayí dvzóm dvban we kaq sháshì rà we

Shølshú gø nø “Wurgáng yvngsvng dōngjárì tvleshì we” wál 8 taq wáshìvpmì dang vrá dvdvm rónlvm shóna ràe. We mèpvng àngmaq nøt taq dvgá dø vl we nøt dvmá tiqpvn̄pn̄n dving vl màvl røt ràe. Dø màwá vjú røtshì lvm rvtø zí ràe. We dāngì shølshú gøí Gvrayí dvzóm dvbanlvm nùng shvngbe mvdvm ishøt tuqlvm vjú røt ràe.

2. Mvrà kèní nøtlingshì we nùng Gvrayí vroqa lònq kaq shào we:

Shølshú gøí lvingpvng yvng dvtanshì we mōngkà ciqri táshì dø èrøað.

1 Yohan 1: 8-10

Nøngmaq nø mvrà pàgø màà:lì, lā wài nìnø, vdè nø vdè yúmshài nø, ònglòng nø nøngmaq vdòng taq màvl. Nøngmaq mvràri nøngmaq vchángshài kvtnø, nøngmaq mvrà èchutnāi nø, nøngmaq mvdōng mvmā:nì we í dvingte svng dvshvngālv̄m Gvray nø kvm̄vm vrvm̄ nø dōngman pè íe. Nøngmaqí nø, mvrà mvwà dá:rì, lā wài nìnø, nøngmaqí Gvray kaq vyá nāá:mì we ínø, Ang mōngkà gø nøngmaq vdòng taq màvl

Esaya 53: 5-6

Iwe, Ang svng nø nøngmaqí vlèi we mvràri rvt yaq bōð. Nøngmaq mvgv̄m màshvlái we mvràri rvt, Ang svng vdip bōð. Nøngmaq mvrà shvmāalvm̄ rvt shōnlvm̄ lònq nø, Ang mvdvm̄ vnāá:mì nø, Ang dvm̄má taq kèní nøngmaq banvm̄shà. Nøngmaq shvngbe nø vyvngcè dø vmā:nì nø, vdèdè tvrà òvm̄shà. I we, nøngmaqò mvgv̄m màshvla mvrà shvngbe nø, Yehowái Ang mvdvm̄ hap bōð.

SHVMUN SHVJANG

1. Àng gó ku nòtlíngshì rà we: Nàí vroqa mèlúnò we mvràri Gvrayí dvtanlým rvtø èlushì nø vjú èrøtshì. Mvzàn mói ni vzøng vshvt rvtø taq mói ni àngwà lvpát dvjà taq bøn we gø í na íe. Werì mesò cipcè taq nàrushì.
2. Àng mvdo ku nøt língshì rà we: Bànchvt àngpvnnpvn ku àng mvdò nàwàlò: kàshvbóng, dvcì, shvngømré, svma lvgàre, shvdaqdaq màni màrým we bànchvtri, dvgá dø gø. Nàmaq mvdò ku kèní dvgá tiq mvdò kaq wá vlèshì vdu bói we mvràri Gvrayí dvtanlým vjú èrøtshì. Nàmaq mvdò ku kèní vzvng vle yàngì dvgvp wá vdu yàngìrì gø vbáe. Werì mèsò cipcè taq nàruò.
3. Mvdòmè taq werì mvrà nàchàngò nø vroqalým èrøtshì. Nài nàlé yàngà we vsvng góla nving àng mvdòrì mvdòmè taq vbá nì nø àngmaqí vroqalým èrøtshì.
4. Mvràri sving Gvrayí vroqa lònkkaq nàtosshì. Shølshú góí nòtlíngshì bói rì sving Gvrayí vroqae walòng daqtuò ku vjú røtna ràe. Lvingpvngram dvtanshì we Anglican shvngømrè vroqalým vjú røtkà gø lving shvlana íe.

Jór nònggùn nving dushá za nøt vtung èvl we Vpèá Nøngmaq nø murà àlie. Vmving we uyvngcè pàdø nàývng kèní umàn yvngshà.

Nøngmaq nø vdè nøt wa cúnshì yvngshà.

Nàò shànshèr we dvràri sving màcúnshaq vlèshì yvngshà.

Nøngmaq nø wá vdurì màwášhaq dujé yvngshà

Nøngmaq nø wá màduri gø wà yvngshà.

Íwe, “ O Vkàngpèá” nøngmaq sving muré èzashà.

Mvrà uchàngshìrì kaq nàtoashà.

Nøngmaq Vkàngpè Yesu Kristu taq kèní svingza wvngcè rikaq èdúnshì yàngì pàdø vlé dómshìrì sving mèdóng daqshà.

Ó Vkàngpèá, Yesu Kristu taq kèní

dèní kèní kukaq Guray nøt cùn vsvng wáshílóm,

døngman dø shànshér dø cúnshì shálóm,

hula màshula rvwvn shálóm

nøngmaq sving dèbung daqshà.

Shànshér we Nà bønqtaq vjú røtshàie.

3. Vsùngkaq vroqa we,

Shòlshú góí nò wál (9) taq cvnshìvpmìrì, vroqa we nò kapà sùng wae, vroqa we mòirì dang nùng pàwá Gvrayí nòngmaq sùng vroqa dvzúr mvyò dang, dvdvm rónlím shóna ràe. We mèpvng Roma 12:17-21 cìq èròad.

Tiq gò svng gò mvgv̄m we tvle nò mvgv̄m weí mèteqñongni. Vsvng shvngbe mvrđvngò vbóng vtok dò wàlím rvt m̀vng nàshatnong. Vsvng shvngbebe nvng lúnshì d̀vngte vr̄m vrá dò èvlnong. Shóngshong rié, vdèdè tvle mèteqshìnongni, Gvray hòpnòt svng m̀vng èyilanong. Kadò ie wani, “Vkangpèi: ‘Tvle teqlím lòng nò Ngàd è̀ngange, Ngàì ni teqalím ie,’ wae,” wa nò vr̄u yà:ngà. Wedò ìnìgò yadò m̀vng èc̀vnnong: nà ngv̄nshà gò svrì shì nìnò, shèá:mò. Ang tì bál nìgò, aqti èzìd. Yadò èwàd lòng nò ang vgo mvd̀vmò her we mvjè nàpòmaò weò vbóngè. Mvgv̄m màshvla weí nàmaq svng leq mèd̀vngke b̀onong; shvla weí m̀vng mvgv̄m we svng leqđvngke b̀onong.

SHVMUN SHVJANG

1. Àng gò ku vroqa we: Nàì vroqa rà we dvgá vs̀vngri dvdvm lúnlím dvpvt gò vjù r̀tlím dvpvt gò tiqgò wa rvtò èlushì. Vroqa ràrì mèdò ciptaq nàruò.
2. Àng mvdò ku vroqa we: Nàmaqí vroqa rà we àng mvdorì dvdvm lúnlím dvpvt gò vjù r̀tna lím rvtò èlushì. Werì mèdò cip taq nàruò.
3. Mvdomè ỳvng tiqkv̄t dèhómshì nòng. Vs̀vng tiqmaq nò tiqgògò s̀vng shìwa mvrđvng vroqa mvyòe m̀oi ni àng mvdò tiqmvdòdò s̀vng shìwà mvrđvng taq vroqa mvyò we vl na íe. Vsvngkaq màroqa mvdaq wa shvnòng mvdaq, íwe vroqa mvyòrì s̀vng shòn mvyò kènì shònlím vkoq vk̀vng zí ràe.

4. Nà mvrà nvng vroqa lòng wurgáng tòng taq èrì atnò.

Yalòng lipòng taq vbá we gò vr̄m nò àngmaq nòtlingshì rà dang, ǹvng àngmaqí vroqa ràrì mèdò cip taq vrushì b̀oirì wurgáng ỳvng vtaqshì we we m̀oi ni wurgáng l̀vngpvng ỳvng vl we shòpdik taq

zvngshì ràe. Wedø zvngshì dvgvp “ngà dvpvt shí dèbvng bǒngà Pè Yesu sǜng ngà mvràri tvlengòe” wa shǒn ràe.

Mèsò ciprì shvngbe dvhømshì bø mèpǜng, shønggàn tiqyǜngyǜng sǜng líng nò wír ràe. Yadø wáshì long nò nøngmaq mvràri nàroqà bǒshà dø vdèi gø vsǜng mvràri vraqang bǒngà wa dvtan we mvshíi pvrá íe.

5. Lǜngdøm dvtøm rvtø

Mvdomè taq wá yuqyà nì nø, Kangpè kàgvp tiqdø mvngú dǎngì dètømò. Kàngpè kàgvp rvtø tvyø taq Gvrayí mvrà nàroqà bǒshà rvt gø Kristu taq kèní vrím vrá lún bǒshà rvt gø tiqnøtní Gvray kaq laq shvring shvtàò.

Dvgá dø rølúm shvrúm bokri

- Campbell, D. Ross, *How to Really Love Your Child*, elgin, IL: David C. Cook, 2004.
- Carson, D. A., *How Long, O Lord?* Grand Rapids, MI: Baker, 2006.
- Cloud, Henry and John townsend, *How People Grow: What the Bible Reveals about Personal Growth*, Grand Rapids, MI: Zondervan, 2001.
- Hill, Margaret, Braaksma, Debbie et al. *Bringing Healing to Traumatized Children: How the Church Can Help*. Nairobi, Kenya: Paulines Publications Africa, 2009.
- Hughes, Selwyn, *Your Personal Encourager: Biblical Help for Dealing with Difficult Times*, Great Britain: CWR, 1994.
- Kilbourn, Phyllis, ed., *Healing the Children of War: A Handbook for Ministry to Children Who Have Suffered Deep Traumas*, Monrovia, CA: MARC Publications, 1995.
- Langberg, Diane. *On the Threshold of Hope: Opening the Door to Healing for Survivors of Sexual Abuse*. Carol stream, IL: Tyndale, 1999.
- Lloyd, Rhiannon, *Healing the Wounds of Ethnic Conflict: The Role of the Church in Healing, For-giveness, and Reconciliation*. Geneva, Switzerland: Mercy Ministries International, 2011.
- Mwiti, Gladys. *Christian Counseling: An African Indigenous Perspective*. Nairobi, Kenya: Evangel, 2006.
- Sinclair, N. Duncan. *Horrific Traumata: A Pastoral Response to the Post-Traumatic Stress Disorder*. N.Y.: Haworth Pastoral Press, 1993.
- Watters, Kathie. *Kande's Story: How a Community Can Love and Care for People Affected by AIDS*. Nairobi: Paulines Publications Africa, 2009. also available electronically at www.scripture-engagement.org/content/kandes-story.
- Yancey, Phil, *Where Is God When It Hurts?* Grand Rapids, MI: Zondervan, 1997.
- Yoder, Carolyn, *The Little Book of Trauma Healing: When Violence Strikes and Community Security is Threatened*, intercourse, PA: Good Books, 2005.

Oqà wa kà

Yabok kàru ya zidvng ílvm rvt dèbvng bòshà gò vrvm sèng oqà wàie. Nvmlat taq dvsháyvng àngpvnvvn vhom yàngà we Africa móng rvcvngcèrì sèng oqà wàie. Angmaq rvt wa yabok taq dvbàshì we mòngkàrì vjáng vdu nò vne dègvr yàngshà rvt íe.

1994 nòng taq Rwanda móng taq vsèng dvcì dvt dø vsèng àngpóng sèng shatnò we bòn bòi mèpvng Rhiannon Lloyd nèng Kristine Bresser ní mòngkà shvngøt yàngà we *Healing The Wounds of Ethnic Conflicts: The role of the Chuch in Healing, Forgiveness, and Reconciliation* (Mercy Ministries International, Geneva, Switzerland) mòngkà mvngú lipòng sèng gø oqà wàie.

Yabok nò mòngdàn gvba mvme taq Gvray bvnli wáshúrí yabok kàru zòm língò yíng kèní tété shvla dø kadø shvngøt lúnívm dvpvt àngmaq ku kèní paqzí èzítshà yíng kèní akvt zidvng bòn lúngì we íe. Àngmaq taq vl we shóngnøt nèng nòngmaq nèng vzòm vzvp nò rømnvng shvlá wáshì rvt àngmaq gò vrvm sèng gø oqà wàie.

Nòngmaq nèng vshá vmun kébòshà we nøt dvmmá lúnòrì kaq shvngøt dvtú lvm dvpvt nònggùn èzìí nò àngdangdang taq kèní dvbangshì we Wycliffe Bible Translators nèng SIL mvdò kaq sèng gø oqà wàie.

Àngmaqí shào we paqzìrì ètúnài nò yabok lèga bònlvm dvpvt dvbvngshì bòi we nøt dvmmá shiqshànlvm dang cing wa lànglìrì sèng gø oqà wàie. Trauma Healing Advisory Council mvdò vsvngri kaq mvdøng mvdaq oqà waie.

Yabok lèga sèng dvpø màlushishaq shvngøtnò we svrari, vrá nøt dvmmá lúnò we vsvngri zòmban lúnívm dvpvt kàru yabok dvgá pvnr kà ku líng dvbvngshì dvzaqshì we gò vrvm sèng gø oqà wàie.

Yalong Gvray bvnli vsher lvm nònggup kài gø, vlu gvmsùng ku kèní gø dvbvngshì we gò vrvm sèng gø oqà wàie. 2004 nòng taq yabok nvmlat àngbok diplvm jà gvmsùng dvbvngshì we Mrs Swannie Te Velde sèng gø mvdøng mvdaq oqà wàie.

Shvngbe mvdvm nò wurgáng tòng taq shí dvbvngshì nò àng zalòngì nòngmaq sèng dvmmàrì kèní dèzòm débani we Vkàng Yesu sèng oqà wài nò dvgùng zìe (1Piter 2:24).

Kàru yabok vrushúri

Yabok kàru vrushú vbì gò nò 2002 nǝng kèní yabok kàru lángò nò nòt dvmámá dvzòm dvbn we wàlvm shvngòtshúri kaq cvna yàngà.

Harriet Hill nò 2003 nǝng taq Fuller Seminary kèní Intercultural Stuties taq PhD lún yàngà. Àng nò American Bible Society taq Trauma Healing Institute dvpvt Program director ku dvzaqshìe.

Margaret Hill nò shvngòt paqzí dang taq àngò Master bweq svng Universty of Manchester, UK taq kení lún yàngà. Àng nò Africa mǝng dvpvt The Scripture Engagement Coordinator ku SIL mvdò taq dvzaqshìe.

Richard Baggé nò 1971 nǝng taq Jefferson Medical College (Philadelphia) kèní M.D (cì svrawun) bweq lún yàngà. Àng nò 1981 nǝng taq vsvng nòt dvmámá paqzí (Psychiatry) dang Duke University Medical school (North Carolina) taq cùnshì yàngì. SIL mvdò taq Africa mǝngwál Counseling Ministry Coordinator ku dvzaqshìe.

Pat Miersma nò àngò M.N bweq svng 1984 nǝng taq The Universty of California at Los Angeles kení Mental Health Nurse / Ethnic Clinical specialist tiq gò ku lún yàngà. Àng nò SIL mvdò taq Internatinal Counseling Coordinator /Consultant ku dvzaqshìe.